

Bankalar kanunu lâyihası ve Muvakkat Encümen Mazbatası (1/70)

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-4, 3257

30 . IX . 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Maliye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 13.IX.1955 tarihinde kararlaştırılan Bankalar kanunu lâyihasının esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

1936 senesinden beri meriyette bulunan 2999 numaralı Bankalar Kanununun yerine kaim olmak üzere hazırlanmış olan işbu kanun lâyihası ile, bankacılığımıza bugünün icaplarına uygun yeni bir hüviyet verilmesi istihdaf edilmektedir.

Bu itibarla, lâyihaın hazırlanmasına âmil olan sebeplerle ihtiva ettiği başlıca hükümlere geçmeden önce, memleketimizde bankacılığın tarihi üzerinde durularak, millî bankacılığımızın mebdinden bugüne kadar geçirdiği tekâmül safhalarının kısaca tebarüz ettirilmesinde fayda mülâhaza edilmektedir.

Memleketimizde bankacılığın bir meslek olarak teessüs ve inkişafı, diğer memleketlere kıyasen, pek yeni sayılabilir. Filhakika, birçok Avrupa memleketlerinde bankacılığın tarihi 16 ne asra kadar geri gittiği halde, memleketimizde bankacılığın ancak bir asırlık bir mazisi vardır.

Bilindiği gibi, geçen asrın ortalarına gelinceye kadar memleketimizde banka muamelelerine benzer muameleler münferit sarraflar veya bankerler tarafından yapılmakta idi. İlk defa 1847 senesinde İstanbul Bankası (Banques de Constantinople) adı ile bir banka kurulmuş ve bunu takibeden senelerde de muhtelif yabancı bankalar tarafından İstanbul'da bâzı şubeler açılmıştı. Ancak, millî bankacılık hareketinin Mithat Paşa ile başladığını ifade etmek lâzımdır. Filhakika mumaileyhin Niş ve Tuna valiliklerinde bulunduğu sırada zürraa mutedil faizle kredi temin etmek maksadı ile 1863 senesinde Pirut kasabasında «Memleket Sandığı» adı ile kurmuş olduğu mahallî kredi teşkilâtı ilk millî kredi müessesemizi teşkil etmektedir ki, sonradan «Menafi Sandıkları» adını alan bu teşkilât bugünkü Ziraat Bankasının nüvesi olmuştur.

Keza, ilk millî tasarruf müessesemiz olarak kabul edilmesi lâzımgelen Emniyet Sandığı da yine mumaileyhin himmeti ile kurulmuş bulunmaktadır.

İkinci Meşrutiyetin ilânından Cumhuriyete kadar devam eden devirde Adapazarı İslâm Ticaret Bankası, Konya İktisadî Millî Bankası, Karaman Millî Bankası, Millî Aydın Bankası, Akşehir Bankası ve saire gibi birçok yeni müesseselerin kurulduğu görülmekte ise de, isimlerinden de anlaşılacağı veğhile bunlar daha ziyade, mahdut sermayeli mahallî teşebbüsler mahiyetinde idi. Bu devrede faaliyete geçen bankaların içinde en ehemmiyetlisi 1917 senesi başlarında 4 milyon lira sermaye ile İstanbul'da kurulan İtibarı Millî Bankası olup; bu da harb ve mütareke senelerinde birçok zorluklarla karşılaştıktan sonra 1927 de İş Bankası ile birleşmiştir.

Yukarda adı geçen bankalar ve hususiyle İtibarı Millî Bankası, memlekette banka fikrini yaymak ve personel yetiştirmek suretiyle millî bankacılığımıza mühim hizmetler ifa etmiş olmakla beraber, sermaye noksanı, kapitülasyonların mevcudiyeti ve devamlı harbler gibi sebeplerle millî bankacılığımızın bu devrede de beklenen inkişaf imkânını bulamadığı görülmektedir.

Millî bankacılığımızın hakiki mânası ile teessüs ve inkişafı Cumhuriyet devrinde olmuştur. Filhakika, 1925 ten bu tarafa gerek Devlet sermayesi ile ve gerek hususi müteşebbisler tarafından birçok bankalar kurulmuş bulunmaktadır.

Bu arada bilhassa 1950 den sonra memleket ekonomisinde müşahade edilen büyük inkişafa muvazi olarak bankacılık sahasında da süratli bir terakki kaydedilmiş ve son dört sene zarfında birçok yeni bankalar kurulduğu gibi mevcut bankaların sermaye ve ihtiyatları ile iş hacimlerinde da büyük artışlar vukubulmuştur.

Nitekim 1950 Haziran ayı sonunda mevcut 46 bankanın şube adedi 228, ajans adedi 321, itibari sermayeleri yekûnu 1 milyar 1 milyon 22 bin 852 lira, ödenmiş sermayeleri yekûnu 431 milyon 28 bin 787 lira ve ihtiyatları yekûnu 128 milyon 782 bin 288 lira iken 1955 Mart ayı sonunda memleketimizde faaliyette bulunan bankaların sayısı - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası hariç - 52 ye, şube adedi 599 a, ajans adedi 552 ye, itibari sermayeleri yekûnu 2 milyar 288 milyon 521 bin 647 liraya, ödenmiş sermayeleri yekûnu da 1 milyar 274 milyon 197 bin 113 liraya ve ihtiyatları yekûnu da 304 milyon 350 bin 605 liraya yükselmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 1950 yılı Haziran sonu itibariyle bankalardaki umumi mevduat yekûnu 1 milyar 118 milyon 786 bin 660 lira, bankalarca açılan krediler yekûnu da 1 milyar 563 milyon 816 bin 268 lira iken 1955 Mart ayı sonunda mevduat yekûnu iki misline yakın bir artış kaydederek 3 milyar 438 milyon 335 bin 904 liraya ve krediler yekûnu da iki mislinden fazla artarak 5 milyar 138 milyon 779 bin 410 liraya balığ olmuştur.

1925 ten sonra ehemmiyetli birer iktisadi müessese olarak bankaların iktisadi faaliyetlere iştirak etmeleri, bu vâdide bâzı kanuni tedbirlerin alınmasını zaruri kılmıştır. Nitekim bankaların inkişafı ile beraber memlekette bir mevduat hareketi doğmuş ve evvelce iddihar mevzuu olan ferdî tasarrufların mevduat şeklinde bankalara yatırılmasına başlanmıştır. Ancak bu hareketin devam ve inkişafı için, mevduatın korunması mevzuunda bâzı emniyet tedbirlerinin alınması lâzımdı. Bu maksatla 30 Mayıs 1933 tarihli ve 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunu neşrolundu. Mezkûr kanunda, bankaların mevduat kabul etmek için haiz olmaları lâzım gelen şartlar tesbit edilmiş ve mevduat sahiplerinin haklarını koruyan bâzı esaslar vaz'edilmişti.

Ancak, Mevduatı Koruma Kanununun tatbikine başlanmasından bir müddet sonra, bu hükümlerin ihtiyaca kâfi gelmediği görüldü. Mevduatın yanında diğer bankacılık muamelelerinin de bir kül halinde ele alınması lâzım geliyordu. Bu sebeple 9 . VI . 1936 da 2999 numaralı Bankalar Kanunu meriyete vaz'edildi.

Bankaların faaliyetini toplu olarak kavramak maksadı ile hazırlanmış olan bahis mevzuu kanun, malûm olduğu üzere bankaların kuruluş şekli, dahilî teşkilâtı, kredi muameleleri ve karşılıklar, muhtemel riskler karşılığı, hesap hulâsaları ve bilânço ve defterlerle kanunun tatbikatını kontrolle vazifelendirilen yeminli bankalar murakipleri ve kanuna muhalefet halinde tatbik edilecek cezai müeyyideler hakkında hükümler ihtiva etmekte ve bu bakımdan Mevduatı Koruma Kanununa nazaran daha ileri bir merhaleyi ifade eylemekte ise de, tatbikattan alınan neticeler 19 seneden beri meriyette bulunan mezkûr kanunda bâzı mühim noksan ve kusurların mevcud olduğunu göstermiş bulunmaktadır. Filhakika bahis mevzuu kanunun kuruluş ve idareye mütâallik hükümleri bankaların emin bir şekilde faaliyette bulunmalarına kifayet etmediği gibi mevduat ve krediler hakkında mevcut hükümler de bâzı mühim noksanları ihtiva etmekte ve bilhassa 1950 den sonra iktisadi ve malî sahada kaydedilen pek geniş ve şümüllü inkişafın yarattığı yeni şartların icaplarına intibak edememektedir.

Bu suretle mer'î kanun kendisinden beklenen fonksiyonu artık ifa edemez hale gelmiş bulunduğundan, birçok mevzularda noksan ve kifayetsiz kaldığı görülen bu kanunun yerine kaim olmak

üzere, millî ekonomimizin bugün ulaştığı inkişaf seviyesinin icaplarına uygun yeni bir lâyiha hazırlanması zaruri görülmüştür.

Esasen İkinci Dünya Harbi ve onu takibeden yıllarda bankaların iktisadi hayatın mihrakları haline gelmesi dolayısıyla birçok medeni memleketler, bu mevzua mütaallik kanunlarında mühim tadil ve ilâveler yapmak, mevduatın korunmasını ve banka kredilerinin tanzimini istihdaf eden yeni hükümler vaz'etmek lüzum ve zaruretini duymuşlardır.

Başlıca hükümleri aşağıda arz ve izah edilmiş bulunan yeni kanun lâyihasının hazırlanması sırasında, başta, bankacılık sisteminin en fazla gelişmiş olduğu Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, İsviçre, Almanya ve Fransa gibi yabancı memleketlerdeki mevzuat ve tatbikat gözden geçirilerek, mevcut müessese ve hükümlerden memleketimizdeki ekonomik ve sosyal şartlara intibak edilecek olanlardan geniş ölçüde istifade edilmiştir.

Bundan başka, yukarda arz edilen çalışmaların muhassalâsı olan bir ön - proje üzerinde mevcut başlıca bankalarımızın mütalâası alınmak suretiyle, kanunun tatbikatında birinci derecede vazife gören bu müesseselerin idare edenleri ile ilim adamlarımızın kıymetli fikir ve görüşlerinin de lâyi-hada yer almasına imkân verilmiştir.

Takdim kılınan lâyiha, 11 fasıl halinde 86 maddeyi ihtiva etmektedir.

Bankaların kuruluş, faaliyet ve murakabe safhalarını kavrayacak şekilde sistematik bir tasnifi ihtiva eden mezkûr fasıl ve maddelerde yer almış olan başlıca esaslar, fasıllar itibariyle, aşağıda arz edilmiştir.

Fasıl : I

Bu fasılda «ilk hükümler» başlığı altında kanunun şümulü tâyin edilmekte ve metinde geçen bâzı tâbirlerin tarifleri verilmektedir.

Birinci maddede, hususi kanunlarla kurulmuş bankalara ait hükümler mahfuz tutulmak suretiyle Sümerbank, Etibank, Ziraat Bankası, İller Bankası, Denizcilik Bankası, Türkiye Emlâk Kredi Bankası gibi teşekküllerin kanuni statüleri mucibince yapmakta buldukları vazifelerin ifası sırasında ve bilhassa kanunen tesis ve finanse etmekle vazifeli oldukları teşekkül, müessese ve işletmeleriyle olan münasebetlerinde kendi kanunlarında yazılı hükümlerin cari olması temin edilmiştir.

İkinci maddede, tatbikatta müşahede edilen tereddüt ve müşkülleri önlemek maksadiyle, şube, banka şubesi, ödenmiş sermaye, Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye, ihtiyat akçesi gibi metinde çok geçen bâzı mefhumların tarifi yapılmıştır.

Fasıl : II

İkinci fasıl «kuruluş» başlığı altında bankaların kuruluşlarına, hisse senedi ve ortaklara, müessislerin şahsi durumlarına, asgari sermayeye, mezuniyet istihsaline ve bu hususta lüzumlu şartlara, banka ve banka şubelerinin açılmasına, yabancı bankaların Türkiye'deki merkezlerine ve bankacılık muamelelerine müsaade olunmasına mütaallik hükümleri muhtevidir.

Bankaların munhasıran anonim şirket şeklinde kurulmalarında lübum ve fayda mülâhaza edilmektedir. Şöyle ki, bankacılık bugün ulaştığı tekâmül safhasında, yalnız ortakların menfatını istihdaf eden alelûmum ticaret şirketlerinden farklı bir mahiyet iktisabeylemiştir. Bu bakımdan, iktisadi hayattaki yeri ve ehemmiyeti gittikçe artan bu müesseseler için, idare ve murakabele-rindeki demokratik esaslar ve temsil ettikleri sermaye kudreti ile anonim şirketler, bankaların bünye ve fonksiyonları ile en iyi tarzda imtizacedebileceği şirket şekli olarak görülmektedir.

Esasen memleketimizde revaç bulan hukuki şekil de bu olup, şimdije kadar kurulan bankaların hemen hepsi bu şekilde taazzuv etmiş bulunmaktadır.

Dört ve beşinci maddelerdeki kayıtlarla, bankacılıkla iştigal etmek üzere kurulacak anonim şirketlerde sermayenin ve netice itibariyle şirketin sevk ve idaresinin muayyen ellerde toplanma-

ması ve şirket sermayesini ellerinde bulunduran şahısların açıkça belli olmasının temini istihdaf edilmiştir.

Bankaların yukarıda belirtilen ehemmiyet ve hususiyetleri dolayısıyla bunda lüzum ve fayda mülâhaza edilmektedir.

Aynı mülâhaza ile, 6 ncı maddede, mer'î kanunun 8 ncı maddesindeki hükme mütenazır bir hükümle, bankaların, faaliyet mahallerine göre asgari bir malî kudrete sahibolmaları şart kılındığı gibi, 7 - 13 ncü maddelerde de faaliyete geçmeden önce mezuniyet istihsali esası kabul edilmiş ve mezuniyetin itası için lüzumlu şartlar tesbit edilmiştir.

Bu münasebetle şu noktayı da belirtmek yerinde olur ki; yukarıda zikredilen kayıtlar vaz'edilirken, mevcut bankaların yeni şartlara intibakı için bir intikal devresine ihtiyaçları olduğu göz önünde tutulmuş ve bunu teminen muvakkat 1 ve 2 ncı maddelerde, 4 ncü madde için iki senelik ve 6 ncı madde için de 3 senelik bir müddet derpiş edilmiştir.

Mezkûr maddelerde mevcut kayda göre, bu müddetler icabında temdid edilebilecektir.

Fasıl : III

Üçüncü fasıl, «Teşkilât ve organlar» başlığı altında 14 - 23 ncü maddeleri ihtiva eylemektedir. Aslında basit ve şekli hâdiseleri kavriyan bahis konusu hükümlerin izahı gerektiren bir tarafı bulunmamakla beraber, bunların tedvinine hâkim olan prensibin açıklanmasında fayda mülâhaza edilmektedir. Şöyle ki; yukarıda da belirtildiği veçhile, bankacılıkla müştakil anonim şirketlerde, mevzuun hususiyetine binaen, Ticaret Kanununun Anonim şirketlerin idaresi için derpiş eylediği hükümlerden farklı hükümlere ihtiyaç vardır. Çünkü, her hangi bir sahada faaliyet gösteren bir anonim şirketin kötü idare edilmesinin neticeleri yalnız hissedarlarını alâkalandırdığı halde, bankacılık mevzuunda çalışan bir anonim şirketin idaresi, başta, sayısı milyonları aşan mevduat sahipleriyle birlikte geniş bir müşteri kütesini ve bir kül halinde millî ekonominin işleyişini ve emir' bir şekilde inkişafını ve bizzat bankalarımızın emin bir şekilde çalışmalarını ilgilendirmektedir.

Bu itibarla, bu fasılda hissedarların reye iştirakleri, İdare Meclisi ve murakıplar, İdare Meclisi Reis ve âzalarının hisseleri, bankalarda çalışması memnu olanlar, İdare Komitesi, İdare Komitesinin murakabe edilmesi, İdare Komitesinin kararları, murakıpların vazifeleri hakkında hususi hükümler sevki lüzumlu görülmüştür.

Eşasen buna mütenazır hükümler mer'î kanunda da mevcut olup, bu defa mezkûr hükümler tatbikattan alınan neticelere göre yeniden tedvin edilmiştir.

Fasıl : IV

Bu fasılda mevduata ait hükümler yer almıştır.

24 - 32 ncı maddeleri ihtiva eden fasılın 24 - 31 ncı maddelerinde yer alan hükümler esasen mer'î kanunda mevcut olup, mezkûr hükümler bugünün şartlarına göre yeniden gözden geçirilerek ikmal ve itmam edilmiş bulunmaktadır.

Bu cümleden olmak üzere, mer'î kanunda tasarruf mevduatı sahiplerine % 40 nispetiyle tanınmış olan imtiyazlı alacaklı sıfatı, tasarruf hareketlerindeki inkişaf göz önünde bulundurulacak daha geniş bir görüşle % 50 ye çıkarıldığı gibi bankaların daha rahat bir şekilde çalışmalarını temin için, kabul edilebilecek tasarruf mevduatı için tesbit edilmiş olan limitler de yükseltilmiştir.

Yine bu fasılda yer almış olan 32 ncı maddede, mevduatla doğrudan doğruya alâkalı olan banka ikramiyeleri mevzuu ele alınmış bulunmaktadır.

Bankaların ikramiye tertibetmek suretiyle tasarruf mevduatı sahiplerine temin ettikleri munzam menfaatlerin, tasarruf hareketini teşvik maksadına mâtufluk olduğu ve tasarruf mevduatının artmasında az, çok rolü bulunduğu kabul edilebilir. Ancak, muhtelif bankalar arasındaki

rekabet dolayısıyla, bu ikramiyelerin şeklinin birçok hallerde bankacılık vakar ve ciddiyetiyle telifi mümkün olmıyan ve bizzat bankaları dahi rahatsız eden bir mahiyet almış olduğu da bir vakıadır.

Diğer taraftan rekabet dolayısıyla bahis mevzuu menfaatlerin devamlı şekilde artması keyfiyeti de, kredi maliyetlerini yükseltmektedir.

Bu sebeple, kanunda bu mevzuu muayyen esaslara bağlamakta fayda mülâhaza edilmiş ve bu maksatla tedvin edilmiş olan bahis mevzuu madde ile, Banka Kredilerini Tanzim Komitesi ile Bankalar Birliğine munzam vazifeler verilmiştir.

Fasıl : V

Bu fasıl kanuni karşılıklar ve ihtiyatlara mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Teklif edilen hükümler mer'i kanunda esasen mevcut olup, mezkûr hükümler bu defa bir fasıl halinde toplanmış ve bu arada da mevzuun icabettirdiği elâstikiyeti temin etmek maksadiyle, mer'i kanunda seyyanen % 20 olarak tesbit edilmiş bulunan munzam karşılık nispeti, vâdeli mevduatta % 15 - % 25, vâdesiz mevduatta da % 20 - % 25 şeklinde değiştirilmiştir.

Tatbik edilecek karşılık nispeti, memleketin umumi iktisadi durumu gözönünde bulundurulurak zaman zaman, Banka Kredilerini Tanzim Komitesi tarafından tesbit ve ilân edilecektir.

Fasıl : VI

Bu fasılda «Kredi muameleleri» başlığı altında kredi had ve faizleri, bankaların iştirakleri ile İdare Meclisi Reis ve âzalarının akrabalarına açılacak krediler, bankanın idare uzuvlarının kredi açma salâhiyetleri, açık krediler, kredi açılırken mustakrizden hesap vaziyeti istenmesi ve Banka Kredilerini Tanzim Komitesine mütaallik hükümler yer almıştır.

Bahis mevzuu hükümlerin büyük bir kısmı esasen mer'i kanunda da mevcut bulunmaktadır. Bu defa mezkûr hükümler şimdiye kadarki tatbikattan alınan neticelere göre ıslah edilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere, bir bankanın hakiki veya hükmi bir şahsa açabileceği kredi, mer'i kanunda ve birçok memleketlerin mevzuatında olduğu gibi, bankanın ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarının % 10 u ile tahdid edilmekle beraber, memleketin iktisadi kalkınması bakımından birinci derecede ehemmiyeti haiz bulunan sanayi, maadin, enerji, büyük nafıa hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılmak üzere açılan kredilerde bu had % 25 olarak tesbit edilmiştir.

Diğer taraftan, iktisadi hayatın icapları göz önünde bulundurulurak, mevzuu elâstikiyet vermek lüzumu da derpiş edilmiş bulunmaktadır. Teklif edilen şekle göre, yukarda zikredilen hadler mutlak olmayıp, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla, iktisadi icaplara göre % 25 nispetinde azaltılıp çoğaltılabilecektir.

Bu fasılın getirdiği yeniliklerden bir diğerini de 47 nci maddede yazılı «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» teşkil eylemektedir.

Bilindiği gibi, zamanımızda bankaların murakabesi, mevduatın korunması ve kredilerin tanzim ve ayarlanması şeklinde hulâsa edilebilecek iki ana gayenin tahakkukunu istihdaf eylemektedir. İkinci Dünya Harbini takibeden devrede birçok memleketler, bilhassa kredilerin tanzimi meselesini ön - plânda tutmuşlardır. Bu prensip üzerinde mutabık kalındıktan sonra, kredilerin muhtelif faaliyet sahalarna tevziinde söz sahibi olacak ihtisas sahibi bir teşekkülün lüzumu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Nitekim Fransa'da Millî Kredi Konseyi, İtalya'da Vekâletlerarası Kredi Komitesi bu vazifeyi görmekte ve takibedilecek kredi politikasının ana hatlarını çizmektedirler. Diğer birçok memleketlerde ve bu arada Yunanistan ve Mısır'da da buna benzer teşekküller mevcuttur.

Memleketimizde kredi kaynaklarının henüz istenildiği kadar gelişmemiş bulunması hasebiyle kredinin en elverişli sahalarda kullanılması lüzumu, diğer memleketlere nazaran daha kesif bir ihtiyaç halinde kendini hissettirmektedir.

Bu maksatla, yeni tasarıda Maliye ve İktisat ve Ticaret Vekâletleri Müsteşarları veya Müsteşar Muavinleri, Hazine Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, İç Ticaret Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, T. C. Merkez Bankası İdare Meclisi Reisi, T. C. Merkez Bankası Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini ile Bankalar Birliği İdare Heyetinin kendi âzası arasından seçeceği bir mümessil ve ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan fazla bankaların kendi aralarından iki sene için seçecekleri beş umum müdürden müteşekkil bir «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» nin kurulması teklif edilmiştir.

Resmî ve hususi sektörün ihtisas sahibi elemanlardan teşekkül eden bu komiteden banka kredilerinin tanzimi mevzuunda mühim hizmetler beklenmektedir.

Fasıl : VII

Bu fasıl bankaların işletme ve iştiraklerine mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Mer'î kanunun tatbikatında görülen en mühim noksanlardan birini de bankaların işletme ve iştirakleriyle olan münasebetlerinin tanzim edilmemiş olması teşkil etmektedir.

Filhakika, kanunda bankaların işletme ve iştiraklerine tahsis edebilecekleri sermaye miktarı hakkında bir kayıt olmadığı gibi, bankaların sermayelerinin en az % 51 ine sahip buldukları müesseseler, kredi hakkındaki % 10 tahditten de istisna edilmiş olduğundan, halen bâzı bankalar birer âmme müessesesi olmak vasfından uzaklaşarak, kanunların himayesi altında topladıkları mevduatı kendi ticari teşebbüslerinde kullanmakta ve adetâ birer hususi finansman müessesesi olarak faaliyette bulunmaktadır.

Bu itibarla, lâyhada bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müessese ve ortaklıklara tahsis edebilecekleri sermayeleri yekûnunun, ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayeleriyle ihtiyatları mecmununun % 10 u ile tahdidi derpiş olunmuştur. Ancak, sanayi, madin, enerji, nakliyat ve büyük nafia hizmetleriyle ihracat, bankacılık ve sigortacılık bu hükümden istisna edilmiş olup, bu suretle, banka kredilerinde olduğu gibi, bankaların iştirakleri de memleketimizin iktisaden kalkınmasında hayati ehemmiyeti haiz faaliyet sahalarına kanalize edilmek istenmiştir.

Bu fasılda, bankaların ticaret yapma memnuiyetine ve gayrimenkul üzerine muamele yapma tahdidine mütaallik olarak sevk edilen hükümler esasen mer'î kanunda da mevcut olup, bu defa mezkûr hükümler tatbikattan alınan neticelere göre itmam edilmek suretiyle yeniden yazılmıştır.

Fasıl : VIII

Bu fasıl, hesap hulâsaları, bilânço ve defterlere ait hükümleri ihtiva etmekte olup, teklif edilen esaslar mer'î kanunun 32, 33, 34, 35, 37 ve 38 nci maddelerinde mevzu hükümlerin hemen hemen aynı olduğundan burada üzerinde ayrıca durulmasına lüzum görülmemiştir.

Fasıl : IX

Bu fasıl müteferrik hükümlerle murakabeye mütaallik hükümleri ihtiva etmektedir.

Müteferrik hükümler meyanında bulunan Bankalar Birliğine mütaallik 57 nci madde hükmü, bankalar arasında tesanüt temini ve gayrimesru rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz eylemek maksadiyle tedvin olunmuştur.

Bu suretle, öteden beri bizzat bankalar tarafından da duyulan bir ihtiyacın karşılanmış olacağı ve bu sayede memleketimizde bankacılığın bir meslek olarak daha ziyade inkişaf imkânını bulacağı ümidedilmektedir.

Murakabeye mütaallik 61 ve 62 nci maddelerle, bankaların murakabesi meselesi yeniden tanzim edilmiş bulunmaktadır. Bu cümleden olmak üzere, mer'î kanunda yeminli murakipler hakkında mevcut hükümler muhafaza edilmekle beraber, murakiplerin vazife ve salâhiyetleri tatbikattan alınan neticelere göre yeniden tesbit edildiği gibi, diğer memleketlerdeki tatbikat göz

önünde bulundurulurak, Maliye Vekâletine, muayyen hallerin hudusü halinde, alâkalı bankalar nezdine hususi murakıp tâyin etmek selâhiyeti de tanınmıştır.

Diğer taraftan, bankaların murakabesinden istihdaf edilen gayenin ancak bilgi ve karakter bakımından matluba muvafık elemanlarla istihsal edilebileceği göz önünde bulundurulurak, lâyhada bankalar yeminli murakıplığının maliye müfettişliği ve hesap uzmalığı gibi ayrı bir meslek olarak taazzuvu derpiş edilmiştir. Bu hususla ilgili mütemmim hükümler Maliye Vekâleti Teşkilât Kanununda yer alacaktır.

Bundan başka yine bu faslın 63 ncü maddesinde yer alan bir hükümle bankaların birleşmesi halinde olunacak muamele gösterilmiştir ki, bu da mer'i kanunda derpiş edilmemiş hükümlerden birini teşkil etmektedir.

Fasıl : X

Bu fasılda cezai hükümler toplanmıştır.

Bundan önceki fasıllarda vaz'edilmiş bulunan mecburiyet ve mükellefiyetler muvacehesinde müeyyide mefhumu tabii bir zaruret olarak kendini hissettirmekte olup, aksi halde mevzu hükümler ne kadar vazih ve mükemmel olursa olsun tatbikatta beklenen neticenin istihsal edilemeyeceği aşikârdır.

Kaldı ki, bu husus kanun hükümlerine riayet ederek çalışan bankalarla diğer müessese ve şahısların hukukunu korumak bakımından da bir zaruret teşkil etmektedir.

Bu esastan mülhem olarak teklif edilmiş olan mezkûr hükümlerin tedvininde, mer'i kanunda mevut müeyyideler esas alınmakla beraber, şimdiye kadar olan tatbikattan alınan neticelere göre, bunlara, ceza hukukunun umumi prensipleri dairesinde bâzı ilâveler yapılmıştır.

Diğer taraftan, bizzat bankaları vikaye ve emin bir şekilde çalışmalarını temin maksadiyle, banka mensuplarının ve diğer alâkahların bankayı ızrar edecek bâzı fiilleri de cezai müeyyide altına alınmıştır.

Fasıl : XI

Lâyihanın son faslını teşkil eden bu fasılda mahfuz ve mülga hükümlerle kanunun tatbikatı ile ilgili intikal devrine mütaallik muvakkat hükümler ve meriyet hükümleri yer almış bulunmaktadır.

T. B. M. M.

Muvakkat Encümen

Esas No. 1/70

Karar No: 2

5 . VI . 1958

Yüksek Reisliğe

Havale buyurulan, Bankalar kanunu lâyihası encümenimizce, alâkalı Hükümet mümes-sillerinin huzuru ile 30 toplantıda tetkik ve müzakere edilmiştir.

20 yılı müteceviz bir müddetten beri meriyette bulunan 2999 sayılı Bankalar Kanununun, gelişen iktisadi bir bünye arz eden memleketimiz bankacılık faaliyetlerini lâyıkıyla tanzim edememekte olması, esasen mezkûr kanunun bankacılık nazariyat ve prensipleri muvacehesinde her hususu ihata eden hükümleri ihtiva etmemesi ve mevcut hükümlerinin de, tatbikattan çıkarılan neticelere nazaran, noksan bulunduğundan katiyetle tesbit edilmiş olması, alâkalı sahada 2999 sayılı Kanunun yerine kaim olacak yeni Bankalar Kanununun tedvin edilmesini zaruri kılmaktadır.

Diğer taraftan, son senelerde bankacılığımızın süratle gelişmekte olduğu malûmdur.

Filhakika, 1950 yılı Haziran ayı sonunda mevcut 46 bankanın şube ve ajans adedi 549 olduğu halde 1957 yılı sonunda banka adedi 60 a ve şube ve ajans adedi ise, üç misline yakın bir artışla, 1 496 ya yükselmiş bulunmaktadır.

Aynı veçhile, 1950 yılı Haziran ayı sonunda bankalardaki umumi mevduat yekûnu 1 milyar 118 milyon lira, umumi kredi yekûnu ise 1 milyar 563 milyon liradan ibaret olduğu halde 1957 yılı sonunda mevduat miktarı 5 866 827 990 liraya ve krediler yekûnu da 8 353 621 425 liraya baliğ olmuş ve ayrıca bankaların öz sermayelerinde de büyük artışlar vukua gelmiş bulunmaktadır.

Kısaca arz olunan bu mülâhazaların ışığı altında, 2999 sayılı Bankalar Kanununun yerine kaim olmak üzere hazırlanmış bulunan lâyihanın bu sahada duyulan ihtiyaca cevap verecek mahiyette olacağı müşahede edilerek lâyihanın heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

Bankalar faaliyetlerini nizam altına alacak kanunun esas olarak;

1. Mevduatın himayesi,

2. Kredinin sevk ve idaresi,

Hususunda gerekli tedbirleri tamamen ihtiva etmesi aşıkâr bir zarurettir.

Halen meriyette bulunan kanunun kuruluş ve idareye mütaallik hükümleri Bankaların emin bir şekilde faaliyette bulunmalarına kifayet etmediği gibi mevduat ve kredilere mütedair hükümleri de kifayetsiz kalmakta ve son senelerde iktisadi ve malî sahada vâkı büyük inkişafın icap ve zaruretlerine cevap verememektedir.

Bu itibarlardır ki; hazırlanmış bulunan yeni lâyihada evvelâ mevduatın himayesi mevzuunda sevk edilen hükümlerle 2999 sayılı Kanunun noksanlıkları giderilmiş, saniyen kredilerin idare ve murakabesini tanzim edecek hükümlere yer verilmiştir.

Bu izahatın ışığı altında lâyiha hükümlerini aşağıdaki şekilde tasnif etmek mümkündür.

I - Mevduatın himayesine mâtuflar tedbirler

Mevduatın himayesine mâtuflar tedbirler, doğrudan doğruya himaye, vasıtalı himaye olarak iki kısımda mütalâa edilmiştir.

A) Mevduatın doğrudan doğruya himayesi,

Lâyiha, mer'i 2999 sayılı Kanunda da mevcudolan, tasarruf mevduatı için müessesenin aktifinde imtiyaz tanınması esasını kabul ve bu nispeti % 40 dan % 50 ye çıkarmak suretiyle himaye keyfiyetini takviye etmiştir.

B) Bankaların teşkilâtını tanzim etmek suretiyle mevduatın vasıtalı himayesi,

Malûm olduğu üzere, bankalar teşkilâtının mükemmel olması, müesseselerin hatasız çalışma-

sını mümkün kılacak ve dolayısıyla tevdiatın kanunlara uygun ve en az tehlikeli şekilde istimalini mümkün kılacaktır.

Lâyihanın, tebarüz ettirilen noktadan, muhtevi bulunduğu hükümleri aşağıdaki şekilde hulâsa etmek mümkündür.

1. Banka statülerinin tanzimine mütaallik kayıtlar,

a) Bankaların anonim şirket olarak teşekkülü mecburiyeti,

b) Banka personelinin yemin formalitesi,

2. Sermayeye mâtuf hükümler,

a) Asgari sermaye - sâbiit bir miktar esas addedilmiş ayrıca bankanın faaliyet icra ettiği mahallin nüfusuna göre değişen bir miktar kabul edilmiştir. 2999 sayılı Kanunun vaz'ettiği asgari hadler, tebarüz ettirildiği şekilde, fazlalaştırılmıştır.

b) Hisse senetleri - mer'i kanunda alâkalı hüküm mevcudolmadığı halde lâyihada hisse senetlerinin en az % 51 nin nama muharrer olması mecburiyeti vaz'edilmiştir.

c) Banka şubelerinin açılmasına ait kayıtlar. Banka şubelerinin açılmasına mütaallik kayıt hükümlerinin iki sebebi mevcuttur.

Filhakika,

- Bir mahalde, iktisadi şartların icabettirdiği miktardan fazla şube açılmasına müsaade edilmemesi,

- Bir bankanın iktidarı fevkinde şube açılmasına mâni olunması, zarureti aşıkârdır.

d) Mevduatın likidite ve emniyet nispetleri vazı suretiyle himayesi,

1. Likidite nispeti,

Malûm olduğu üzere; likidite nispeti, bir bankanın kısa vâdeli borçlarını karşılama imkânını ve kabiliyetini rakamla ifade eden nispettir. Bilânçonun aktifindeki likit kıymetlere pasifte bulunan her an kabili talep kıymetlerin mukayesesi suretiyle elde edilir.

Lâyihada umumi mevduatın % 10 - % 25 i arasında likidite nispeti kabul edilmiştir.

2. Emniyet nispetleri,

Emniyet nispetlerinin tâyini sebebini; riski tahdidetmek ve muayyen bâzı riskleri ortadan kaldırmak olarak hulâsa etmek mümkündür.

Lâyihada, emniyet nispetleri üç şekilde tatbik edilmektedir.

— Solvabilite nispeti,

Sermayenin, mevduatın bir nev'i garantisi olduğu esasına istinadeden bu nispet mevduat ile öz kaynaklar arasındaki münasebet göz önünde tutularak tesbit edilmiştir.

— İştiraklere yatırım nispeti,

Bugünkü rejimde, bankaları teşebbüsler kurmaktan ve iştirak suretiyle sermayelerini immobilize etmekten meni veya tahdideden hüküm mevcut değildir. Malûm olduğu üzere, likidite emniyeti yâdesiz ve kısa vâdeli mevduatın immobilize edilmemesini zaruri kılmaktadır.

Lâyihada, iştiraklere yatırım nispeti öz kaynakların % 10 u olarak tahdid edilmiş, ancak memleketin iktisadi kalkınması ile alâkalı noktalardan, sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliye ve ihracat kollarında iştirak suretiyle kurulacak müesseseler bu nispetin dışında bırakılmıştır.

— Riskin tevzii nispeti,

Riski yalnız muayyen şahıslara değil ve fakat muayyen nevi işlere de inhisar ettirmek bir banka için ve dolayısıyla mevduat için tehlikeli olabileceği cihetle risk tevzii nispetinin tâyinine lüzum görülmüş ve keyfiyet bu suretle hükme bağlanmıştır.

II - Kredinin idaresine mütaallik hükümler

Kredinin sevk ve idaresi hususunda alınması gerekli tedbirleri iki zümreye ayırarak tetkik etmek mümkündür.

1. Kredinin hacmine tesir edecek hükümler,

Kredi hacminin daraltılması veya çoğaltılmasını bir gaye olarak telâkki etmeye imkân yoktur. Ancak iktisadi durum, millî paranın kıymeti kredi hacmini değiştirmeyi icabettiriyorsa gerekli tedbirler alınması mümkündür.

Bu hususta kullanılan başlıca vasıtalar, malûm olduğu üzere, iskonto haddinin değiştirilmesi, Open Market siyaseti ve nispet usulleridir. Bunlardan ilk ikisi Merkez Bankaları vazifeleri meyânında bulunduğu cihetle, tabii olarak lâyiha metnine alınmamıştır.

Nispet usulüne mütaallik hükümlerle;

— Sabit olan nispetin vâdeli, yâdesiz tefriki-ne tâbi tutulması,

— Hususi surette teşkil olunan komiteye bu miktarları indirip çıkarma salâhiyetinin verilmesi,

Temin olunmuş ve mezkûr hükümlere elâstikiyet verilebilmiştir.

2. Kredinin tevzi tarzı,

Kredinin tevzi tarzı üzerine tesir edecek tedbirler banka kredilerinin muhtelif sektörleri arasında en muvafık şekilde tevziini temin için itti-haz olunmaktadır.

4/6620 sayılı Kararname ile kurulmuş bulunan «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» lâyiha hükümleri ile kanunlaşmakta, bünyesi takviye olunmakta ve gerekli salâhiyetle teçhiz edilmiş bulunmaktadır.

Yukardaki esaslara göre lâyiha metninde yapılan değişiklikler, maddeler itibariyle aşağıda arz edilmiştir.

Madde 1 :

1. Türkiye'de kurulacak bankaların Türk kanunlarına göre kurulması zaruri olduğu cihetle «Türk kanunlarına göre...» ifadesi çıkarılarak «Türkiye'de» kelimesi yazılmış ve mevzu-bahis değişiklik lâyiha'nın tamamına teşmil edilmiştir.

2. Kanun metninde ifadenin yeknesaklığını temin etmek maksadiyle «ecnebi» kelimesi yerine «yabancı» kelimesi konulmuş ve aynı değişiklik lâyiha'nın icabeden maddelerine teşmil edilmiştir.

3. «Bu kanunla ayrıca sarahat olmyan ahvalde Ticaret Kanununun bu kanuna aykırı olmyan hükümleri tatbik olunur.» fıkrası, bâzi ahvalde Borçlar Kanunu, Ödünç Verme Kanunu gibi diğer kanunlar hükümlerinin tatbiki icab-edebileceği zarureti göz önünde tutularak «bu kanunda sarahat olmyan ahvalde umumi hükümler tatbik olunur.» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 2 :

1. Lâyiha'nın 25 nci maddesinin son fıkrasındaki millî banka tarifi, kanun tekniği icabı tarifler maddesine ithal edilmiş ve birinci bent olarak yazılmıştır.

2. İkinci bentte zararların sermayeden mahsubedilecek miktarına bir tasrih yapılmıştır.

3. İhtiyat akçelerine mütaallik bent, ahiren meriyete giren Türk Ticaret Kanununun alâkalı hükümleri göz önünde bulundurularak yeniden yazılmıştır.

Madde 3 :

Her hangi bir iltibası önliyebilmek maksadiyle «Şirketlerin» kelimesi yerine «Bankaların» kelimesi ikame edilmiştir.

Diğer taraftan, lâyihada anonim şirket şeklinde banka kurulması esası vâz'edildiğine göre, kooperatif şeklinde banka kurulmasına müteda-ir olan son fıkra tayyedilmiştir.

Madde 4 :

1. Memleketimizin iktisadi şartları, piyasa itibari kıymetlerinin üstünde hisse senedi plâse edilmesine imkân vermediği ve daha çok yakın bir maziye kadar Devlet tahvillerinin dahi itibari kıymetlerinin dununda ihraç fiyatları ile plâse edilebildiği göz önünde tutularak, itibari kıymetinden yüksek bedelle hisse senedi ihraçının bankacılık sahasında memleketin ihtiyacı bulunan müesseselerin kurulmasını güçleştireceği ve mevcutların da sermayelerinin tezyidine mâni olacağı düşüncesiyle alâkalı bent tayyedilmiştir,

2. Ahiren yürürlüğe girmiş olan Türk Ticaret Kanununda hisse senetlerinin itibari kıymetleri mevzuunda 500 lira olarak asgari bir had kabul edilmiş olduğu göz önünde bulundurularak bankalarca çıkarılacak hisse senetleri için derpiş edilmiş olan 500 liralık âzami haddin 1 000 liraya iblâğı uygun görülmüş,

Bu mevzuda, encümenimiz mevcut bankalar hisse senetlerinde tatbiki imkânsız muamele mecburiyeti tahmil edilmemesi kararına varmış ancak, 4 ncü madde ile 6763 sayılı Kanunun 23 ncü maddesi hükümleri muvacehesinde, mevcut mevzuatın, encümen kararına uygun bulunduğu tesbit edilerek muvakkat madde sevkine lüzum görülmemiştir.

Madde 6 :

1. Ahiren yürürlüğe girmiş bulunan Türk Ticaret Kanununda Anonim şirketlerin asgari sermayelerinin 500 000 lira olduğu hükme bağlı olduğuna göre, banka olarak faaliyet gösterecek anonim şirketlerin hususiyetleri göz önünde bulundurularak bankaların asgari sermayeleri 2 000 000 liraya iblâğ edilmiş, nüfusu 500 bin ilâ 1 milyon arasındaki şehirlerde bu had 3 milyon lira ve nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde 5 milyona yükseltilmiş, lâyihadaki, nüfusa göre değişen asgari sermaye hadleri, şubelere tahsis edilecek sermaye miktarları olarak aynen bırakılmış ve madde bu esasa göre yeniden yazılmıştır.

2. Cari olan tatbikata nazaran ilk tesis masraflarının her bankaya göre değişebileceği ve

bazan büyük miktarlara bâliğ olacağı nazarı itibara alınarak muayyen ve müşterek bir mahiyet arz etmeyen bu unsurun banka kurulması için lüzumlu asgari sermayenin hesabında mevzu dışında bırakılarak ödenmiş sermaye ile ihtiyat akçelerinin esas alınması kabul edilmiş ve ilk tesis masraflarını karşılamak üzere derpiş edilen asgari sermaye miktarlarının bir miktar artırılması uygun görülmüştür.

3. Son fıkrada; «katî rakamların» nüfus sayımlarından yıllarca sonra neşredilebildiği nazara alınarak sayım neticelerinin esas addedilmesi uygun görülmüştür.

Madde 7 :

1. İkinci fıkraya tavzihan bir ibare eklenmiş, son cümle çıkarılmış ve maddenin son fıkrasında «muhilli itibar suç» tâbiri suçların ceza hukukundaki tasnifi bakımından gayrivâzih görülerek bunun yerine 12 . V . 1957 tarihli ve 991 sayılı T. B. M. M. Heyeti Umumiyesi Kararında yer bulan «muhilli haysiyet ve namus» tâbiri tercih olunarak madde metni tadil edilmiş,

2. Maddede bankaların statülerinde yapacakları tadilâta mütedair bir kayıt bulunmadığı nazarı dikkate alınarak bu hususu teminen işbu maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir.

Madde 8 :

Maddedeki hususi bir mezuniyet tâbiri vâzih olmadığından «hususi bir» kelimeleri çıkarılmış ve «Mezuniyetin verilebilmesi için İcra Vekilleri Heyetince lüzum görülecek hususi şartlardan başka...» ibaresi eklenmek suretiyle madde, milletlerarası mütekabiliyet esası ve siyasi sebeplerin Hükümet tarafından göz önünde tutulabilmesini mümkün kılacak şekilde tadil edilmiştir.

Madde 9 :

Bankaların kuruluşlarına ait mezuniyetin İcra Vekilleri Heyeti tarafından verilmesi esasının derpiş edilmiş olduğu nazarı itibara alınarak, muayyen ahvalde mezuniyet iptalinin de aynı usule tâbi tutulması normal ve muvafık görülmüş, birinci fıkra bu düşünce ile tadil edilmiştir.

Madde 10 :

1. Açılan şubelerin bir veya birkaçının faaliyetlerinin bankalarca tatil veya tasfiye edilmesi halini de derpiş eden bir hükme lüzum görülmüş ve bunu teminen maddenin sonuna yeni bir fıkra eklenmiştir.

2. Hususi kanunla kurulmuş bankaların bir mahalde şube açmalarının da o mahalde muayyen iktisadi tesirleri husule getireceği derpiş edilerek mezuniyet hükmü bütün bankalara teşmil edilmiştir.

Madde 11 :

1. Maddeye vuzuh vermek itibariyle birinci ve ikinci fıkralar yeniden yazılmış, matlap aynı sebeple tadil edilmiştir.

Son fıkra hükmü evvelce kurulmuş olan bankaların her hangi bir mahalde şubesi mevcud olduğu takdirde o mahalde mütaaddit şubeler açmasına imkân verdiği halde, o mahalde şubesi olmıyan banka için bu imkân ancak yapılan tetkik ve tahkik neticesi müspet olduğu takdirde tanınmakta olduğu ve keyfiyet gayriâdil bulunduğu cihetle tebarüz ettirilen mahzuru gidermek için fıkra tayyedilmiştir.

Madde 12 :

1. Bankaların müracaat müddetlerini kendi durumlarına göre ayarlamalarına imkân vermek üzere «2 ay zarfında» kaydı fıkra metninden çıkarılmış,

2. Metinden çıkarılan 4 ncü maddenin 3 numaralı bendi dolayısıyla gereken tashihler yapılmış ve yabancı bankaların tevdi mecbur oldukları vesaik meyanına «son bilâncolarının» musaddak suretlerinin ithalini ve Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeden başka varsa ihtiyat akçelerinin de döviz olarak getirilmesini temin edecek ifadeler ilâve edilmiştir.

Madde 13 :

Alâkahıların müracaati üzerine yapılan tetkikat sonunda durumları uygun bulunmayanlar hakkında tatbik edilecek muamele açıklanmamış olduğundan maddenin bu bakımdan ikmalî cihetine gidilerek ikinci fıkra ilâve edilmiş,

Diğer taraftan, mezuniyet verildikten sonra da bankanın mevduat kabul etmesinin mahzurlu olabileceği hallerin vukuu düşünülmüş ve bu gibi hallerde alâkalı bankanın, 71 ncü maddede derpiş edildiği şekilde mahkemedeki karar istihsal edilinceye kadar mevduat kabulüne devam etmesinin gerek mevduat sahipleri, gerekse memleket ekonomisi için büyük zararlara sebebiyet verebileceği nazarı dikkate alınarak bu gibi hallerde mevduat kabul salâhiyetinin İcra Vekilleri Heyetince kısmen veya tamamen ref' edilmesi imkânının derpiş edilmesi lüzumlu görülmüştür.

Madde 14 :

Bankaların birer Anonim Şirket olmaları dolayısıyla cüzi sermaye sahipleri ile sermaye hisseleri büyük olanlar arasında birinciler lehine vaziyet yaratabilecek ve esasen tevessülü kabul muvazaaları önliyemeyecek şekilde yazılmış olan bu hükmün ayrıca büyük sermayeyi bankacılıktan gayri sahalara sevk edeceği neticesine varılmış, bu itibarla madde, cüzi sermaye sahiplerinin reye iştiraklerini temin edecek hüküm halinde yeniden yazılmıştır.

Madde 15 :

Son fıkra ile istihdaf olunan gayenin gereği gibi tahakkukunu sağlamak üzere «şube müdürlükleri» ibaresi yerine «birinci derecede imza yetkisine haiz diğer vazifelerde» ibaresi konulmuştur.

Madde 16 :

6 ncı maddede sermaye hadlerinde yapılan değişikliğe mütenazır olarak İdare Meclisi Reis ve âzalarından her birinin sahibolmaları iktiza eden asgari hisse senedi tutarı da 20 bin lira olarak değiştirilmiştir.

Madde 19 :

İkinci fıkrada yazılı «Komandit Şirketi» ibaresinin «Komandit şirket» şeklinde tadili ve aynı fıkrada «iki zat» ibaresinin «iki âza» tarzında değiştirilmesi muvafık görülmüştür.

Madde 23 :

«Ticaret Kanunu hükümlerine göre seçilmesi» ifadesi haşiv mahiyetinde görüldüğünden çıkarılmıştır.

Madde 24 :

Madde matlabı, metne uygun olarak, «mevduat kabulüne mezun olmyanlar» şeklinde tadil edilmiştir.

Madde 25 :

Hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanların mevduat kabul salâhiyeti esasen 24 ncü madde ile mahfuz tutulmuş olduğundan bu maddenin ilk fıkrasında buna mütaallik olarak yer alan ibare madde metninden tayyedilmiş,

«Milli banka» tarifi, esbabı mucibesıyla ikinci maddeye alındığından buradan çıkarılmıştır.

Madde 26 :

6115 sayılı Amortisman ve Kredi Sandığı Kanunu hükümleri ile ahenk temini maksadiyle «bir sene ve daha fazla vâdeli mevduat» m vâdeli mevduat addolunacağı hükme bağlanmıştır.

Ticari mevduatı tesbit eden bentte memleketimizde mevcut bâzı müesseseler mevduatının da kanun şümülüne alınabilmesi için gerekli ilâveler yapılmış,

Son fıkra, icra uzvunun kanun hükümlerini tadil edebilmesi yetkisi mahiyetinde telâkki olunarak metinden çıkarılmıştır.

Madde 28 :

Maddede tasarruf mevduatından bahis olmak itibarıyla matlubu ona göre düzeltilmiş,

6 ncı madde ile asgari sermaye miktarında yapılan tadilât göz önüne alınarak (1) ve (2) numaralı bentler tayyedilmiştir.

Madde 29 :

Bahsi geçen mevduatın tasarruf mevduatı olduğu tasrih edilmiştir.

Madde 30 :

Ahiren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanununda rehinler hakkında hüküm mevcudolmayıp bu mevzuun Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi tutulduğu nazara alınarak birinci fıkradaki «Ticaret Kanunu» ibaresi «Borçlar Kanunu» olarak tadil edilmiş ve alacağın devir ve temlik hali de tasrih edilmiştir.

Madde 31 :

Amortisman ve Kredi Sandığı hakkındaki 6115 sayılı Kanununun 4 ncü maddesinin (Ç) fıkrası hükmü mahfuz bırakılmış,

10 senelik müruruzaman müddeti hitamında bankalar tarafından Merkez Bankasına tevdi olunan mevduat ve emsali haklardan büyük bir kısmının cüzi meblâğlar olduğu ve bunlar için yapılan ilân masraflarının bâzı ahvalde mevcut tediyattan daha büyük miktarlara baliğ olduğu göz önünde tutularak 25 liraya kadar olan hakların 10 senelik müruruzaman müddetinin hitamında, formaliteye lüzum kalmaksızın, Hazineye intikali esasının kabulü muvafık görülmüş, Merkez Bankasının muhafaza müddeti de 5 seneye çıkarılarak maddenin 3 ncü fıkrası yeniden yazılmıştır.

Madde 32 :

Bankalarımız tarafından tasarruf mevduatı sahiplerine verilmekte bulunan ikramiyelerin bâzı ölçü ve prensiplere bağlanması maksadını istihdaf eden hüküm dolayısıyla evveleminde ikramiyeyi zaruri kılan sebepler üzerinde durularak memleketimizde tasarruf mevduatı vasatı rakamlarının 500 ilâ 700 lira gibi küçük dene-

cek miktarlar arasında seyretmekte bulunması ve bu kadar küçük miktarlar arz eden mevduat sahiplerinin yalnız faiz almak için paralarını bankaya yatırmak külfetine ve banka formalitelerine katlanmak istemeyecekleri, mevduatın daha ziyade ikramiyenin cazibesıyla bankalara gelmekte bulunduğu gibi memleketimizin hususi bâzı şartları dolayısıyla halkımızın parasını vâdeli olarak yatırmamakta bulunmasına mukabil ikramiyelerin vâdesiz mevduatın vâdeli imiş gibi ve fakat mudilerin ihtiyariyle memleketimiz için uzunca denecek müddetlerde bankalarda kalmasını sağladığı, bankalardaki tasarruf mevduatı miktarlarının bu âmiller tahtında her sene artmakta bulunması nazara alınmış ve tasarruf mevduatına ikramiye verilmesinin faydalar sağladığı derpiş edilmiştir.

Vâdeli mevduatın vâdesize nazaran daha fazla teşvike müstahak olacağı tabii görülmüş, memleketimizde vâdeli mevduatın mevduat artışı ile mütenasiben artmasının şayanı temenni bulunması dolayısıyla vâdeli mevduata fazla ikramiye verilmesini teminen hüküm sevk edilmiştir.

Bankalarımızca verilen ikramiyelerin nev'i ve mahiyetleri üzerinde tekrar durulurken ev ikramiyelerinin bilhassa cazip bulunduğu zira bugünkü, umumi iktisadi şartlar içerisinde küçük tasarruf sahiplerinin mesken tedarik etmek imkânından mahrum bulunmaları itibariyle ikramiye yoluyla bir mesken sahibi olmanın çekici vasfının bulunduğu, ancak bu vesile ile bankalarımızın gayrimenkuller üzerinde spekülâtif bâzı işlere girmelerinin veya dondurulmuş plâsmanlara münceer olabilecek muamelelere tevessül etmelerinin mahzurları da gözden uzak tutulmadığı cihetle, madde metni ona göre yazılmıştır.

Lâyihada tasarruf mevduatı sahiplerine verilecek ikramiyelerin tesbitinde bankaların kabul etmiş buldukları tasarruf mevduatından başka ödenmiş sermaye ve ihtiyat akçeleri yekûnunun da nazara alınması şeklindeki hüküm yalnız yeniden kurulacak bankalar için nazara alınabilecek bir kıstas olarak mütalâa edildiğinden bunlara hasredilmiş ve aksi halin tasarruf mevduatının mühim bir kısmını bünyelerinde muhafaza eden bankaları zedeleyebileceği kadar, esasen doğrudan doğruya mevduatın miktarı ile alâkalı olarak tes-

bit edilmesi gereken ikramiyelere, başka faktörlerin ilâvesi suretiyle bâzı bankaların ikramiyelere büyük miktarlar tahsis etmeleri gibi neticeler vermesi bakımından da mahzurlu görülerek madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 35 :

1. Bankaların emniyetle çalışabilmeleri için asgari bir disponibiliteye olan ihtiyaç aşikârdır. Madde metninde umumi bir disponibiliteden bahsedilmekle beraber bu hususta sarih bir hüküm mevcudolmadığından, noksanın ikmali için birinci ve ikinci fıkralar kaleme alınmıştır.

Birinci fıkraya göre, bankaların taahhütlerine karşı bulunduracakları umumi disponibilitenin nispeti Banka Kredilerini Tanzim Komitesiince tâyin olunacaktır.

Vâdeli mevduatta karşılığın asgari nispeti % 10 a indirilmiş, faiz nispeti % 4,5 çıkarılmış, faiz hadlerini tesbit eden kanunda değişiklik yapılması halinde hâsıl olacak durum için şimdiden hüküm sevk etmek vâzı kanuna müdahale addedildiği cihetle alâkalı fıkra tayyedilmiştir.

Madde 36 :

4 ncü maddenin 3 ncü fıkrasının kaldırılmış olması dolayısıyla, madde metninde gerekli tadilat yapılmış, son fıkrada ikramiyesiz devlet tahvili faizi tatbik edileceği tasrih edilmiştir.

Madde 38 :

Evvelce, lâyihanın muhtelif encümenlerde müzakeresi sırasında dermeyan olunan mütalâalar ile, tatbikattan alınan neticeler göz önünde bulundurularak maddede aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

1. Birinci fıkradaki «bilvasıta» kelimesinin tavzihine lüzum görülmüş ve bu maksatla bilvasıta kredi addedilecek muamelelerden bir kısmı madde metnine ithal edilerek müphemlik giderilmiş, ancak «gibi» kelimesi kullanılmak suretiyle de hükmün tâdadi addedilmemesine imkân verilmiştir.

2. İkinci fıkradaki tevsikin ne şekilde yapılacağı tasrih edilmiş, 1 nei istisna bendinde zikredilen hususun şartlarını tâyin İcra Vekilleri Heyetine bırakılmıştır.

Yukarda tebarüz ettirilen hususlar dolayısıyla madde metni yeniden yazılmıştır.

Madde 39 :

Bankaların müessese ve iştiraklerinin verebilecekleri kefaletlerin umumi yekûnunu kendi

ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarının % 50 si ile tahdidetmek, mezkûr müesseselerin faaliyetlerini sektedar edebileceği ve bir bankanın iştiraki bulunan bir şirketin emsali diğer şirketlere nazaran fuzulen bir mükellefiyete tâbi kılınacağı mütalâasıyla fıkra tayyedilmiştir.

Maddenin son fıkrası ile 38 nci maddenin 3 ncü fıkrasının 1 numaralı bendi mahfuz tutulmuştur.

Madde 40 :

«... faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların vaz'ettiği hadler ve nispetler fevkünde faiz tahsil edemezler...» ibaresinin «... kanunen tesbit edilen had ve nispetler fevkünde faiz tahsil edemezler...» şeklinde değiştirilmesi, faiz sayılmıyacak muamelelerle de olsa menfaat temin edecek muamelelerde bulunamayacaklarının tasrih edilmesi maksadı temine daha uygun bulunmuştur.

Diğer taraftan, maddenin 2 nci fıkrası, fiili neticesi olmayacağı, muvazaaya meydan verileceği düşüncesiyle tayyedilmiştir.

1 numaralı bendde hasiv mahiyetinde olan «... veya % 25 ten fazlası ...» ibaresi çıkarılmış, 3 numaralı bent, her türlü muvazaayı önlemek için «Banka ortaklarının» şeklinde tadil olunmuş,

Maddenin son fıkrası, memnu bir fiilin işlenmemiş olduğunun tevsik ve ispatını alâkaliya tahmil etmek gibi hukuk prensiplerine aykırı bir hüküm vaz'etmesi itibariyle tayyedilmiştir.

Madde 41 :

Evvelce kendisine kredi açılmış bir şahsın sonradan kredi açılması memnu hale gelmesi halinde, meselâ İdare Meclisine seçilmesi halinde, kredinin 6 ay zarfında tasfiye olunacağı ve hükmi şahsa menfaat rabitasıyla bağlı olma şekli tasrih edilmiştir.

Son fıkradaki «Devlet tahvili» nin «teminat» olarak tadili uygun görülmüştür.

Madde 44 :

Son fıkra lüzumsuz görülerek tayyedilmiştir.

Madde 45 :

«44 ncü maddede vaz'edilen hadlerin % 10 u geçmemek» ibaresi, maksada daha uygun olarak «44 ncü maddede sermaye ve ihtiyatlar bakımından vaz'edilen hadleri geçmemek...» şeklinde değiştirilmiş, miktarlar artırılmıştır.

Madde 46 :

1. Gayrimenkul ipoteği mukabilinde kredi açan Türkiye Emlâk Kredi Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı gibi müesseselerin ticari kredi haricindeki ikraz muamelesi için hesap vaziyeti aranmamasını teminen maddenin sonuna bir fıkra ilâve edilmiştir.

2. Birinci fıkrada yer alan 5 bin liralık had bankaların riskini azaltmak maksadı ile 3 500 lira olarak değiştirilmiştir.

3. Bankaların kredi açılan hakiki ve hükmi şahıslardan kredinin devamı müddetine her sene hesap vaziyeti istemeleri, kredinin âkibetini tâyin ve takip bakımından lüzumlu görülmüş ve bu maksatla birinci fıkraya bir hüküm ilâve olunmuştur.

4. Bu kanunun, asıl olarak bankaların faaliyetlerini tanzim etmesi icabettiği göz önünde tutularak, talep sahiplerinin diğer bankalardan aldıkları krediler ile yekûnunu beyan mecburiyetini tahmil eden ibare madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 47 :

1. «Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin gerek kuruluşu gerekse fonksiyonları bakımından yapılan tetkikler sonunda bu maddenin maksada uygun şekilde yeniden kaleme alınması muvafık görülmüştür.

Madde 48 :

İkinci fıkrada tadadedilen iş sahalarında «Bankacılık ve Sigortacılık» sahalarının bu fıkranın şümulü dışında bırakılması, gerek tatbikat ve gerekse işin mahiyeti icabı daha uygun bulunmuş ve fıkra ona göre tadil edilmiştir.

Diğer taraftan bankaların, iştirakleri vasıtasıyla kendi hisse senetlerini satınalmalarının mahzurları göz önünde bulundurulacak lâ-yihada bunu önliyecek bir hükme ihtiyaç bulunmuş ve bu ihtiyaca cevap vermek maksadıyla gerekli fıkra maddenin sonuna eklenmiştir.

Madde 50 :

1. Bankaların ipotek mukabili kredi açmalarının menedilmiş olması bilhassa küçük şehir ve kasabalarımızda çalışan tüccar ve esnafın kredi ihtiyaçlarını şiddetle tazyik edeceği ve sarsıntılar yapacağı göz önüne alınarak (2999 sayılı Kanun muvazam teminat namı altında ipotek mukabili kredilere cevap

vermektedir. Bu cevazın hemen ortadan kalkması memleketin içtimai ve iktisadi şart ve icaplarına uygun olmayabilir) nispeten az bir miktarla mahdud kalmak ve kısa vâdeli ticarî kredilere munhasır olmak kaydıyla ipotek karşılığı kredi memnuiyeti hükmüne bir miktar elastikiyet verilmek lüzumu derpiş edilmiştir. Hiç şüphesiz, bu kabîl gayrimenkul teminatlar, esas ticarî teminata ilâve munzam bir teminat mahiyetindedir.

2. Teminat mektubu karşılığı olarak talebedilen mevzular için olmak şartıyla gayrimenkul ipoteği kabulü lüzumlu görülmüş ve fıkra ona göre tashih edilmiştir.

3. Bankaların, bankaçılık muamelelerini tedvir etmek üzere muhtaç buldukları miktar ve vüsatın fevkinde her hangi bir suretle gayrimenkul iktisabedemeyecekleri hakkındaki hüküm yerinde olmakla beraber tazvihe muhtaç görülerek alâkalı fıkranın başına, ihtiyaç miktarının tâyinine medar olmak üzere.. (Banka Kredilerini Tanzim Komitesince ittihaz edilen kararlara uygun olarak...) ibaresi eklenmiştir.

4. Tatbikatta bankaların spekülasyon maksadiyle iştirakleri, vasıtalı iştirakleri kanallarıyla ihtiyaçtan fazla gayrimenkul iktisabette oldukları nazarı dikkate alınarak madde metnine bir şekilde iktisapları da önliyecek bir hüküm ilâve edilmiştir.

Madde 51 :

Birinci fıkra mucibince bankaların alâkalı mercilere gönderecekleri üç aylık hesap hulâsaları ve bilânçolarla birlikte kâr ve zarar cetvellerini de göndermelerini teminen mezkûr fıkraya «... ile kâr ve zarar hesaplarını...» ibaresi ilâve edilmiştir.

Ayrıca, bu maddenin son fıkrasında aylık vaziyetlerin gönderilmesi için derpiş edilen 20 günlük müddet az görüldüğünden bir aya çıkarılmıştır.

Madde 52 :

Yabancı memleketlerde teşekkül edip de Türkiye'de şube açmış olan bankaların senelik bilânçolarını müesseselerinin son bilânçosu ile birlikte alâkalı mercilere tevdi ve neşir ve ilân mükellefiyetini, alâkalı fıkraya «... ile kâr ve zarar hesaplarını...» ibaresi eklenmek suretiyle ikmal edilmiştir.

Madde 54 :

Son fıkra; maddenin vâzih olması için tayyedilmiştir.

Madde 55 :

Ahiren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanununda kopye defterleri hakkında hususi bir hüküm mevcudolmadığından kopye defterlerine mütaallik hüküm metinden çıkarılmıştır.

Diğer taraftan, bankaların, aldıkları mektuplarla faaliyetleriyle ilgili vesikaların asıllarını ve mümkün olmadığı ahvalde suretlerini ve ayrıca yazdıkları mektupların makinaya alınmış birer suretlerinin tarih ve numara sırasıyla muhafaza etmeleri ve yıl sonunda bunları ciltlettirmeleri lüzumlu görüldüğünden madde yeniden yazılmıştır.

Madde 57 :

Birinci fıkrada yer alan «... gayrimeşru rekabet» ibaresi ahiren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu hükümleri muvacehesinde, «...haksız rekabet...» şeklinde değiştirilmiştir.

Diğer taraftan, bankaların, Birliğe girme mükellefiyetinin müddeti tâyin edilmiş ve diğer hususların tesbiti nizamnameye bırakılmıştır.

Madde 58 :

Maddenin muhtevasına uygun olarak matlap «masrafların tesbit ve taksimi» şeklinde değiştirilmiştir.

Bundan başka 47 nci maddede yapılan tadilatla Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin bilcümle masraflarının T. C. Merkez Bankası tarafından karşılanması esası derpiş edilmiş olduğuna göre; «ile 47 nci madde mucibince kurulacak komite ve teşkilâtın bilcümle masrafları» ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Madde 60 :

«Bankaların borçları» matlabı altında sevk edilmiş bulunan maddenin;

Bankaların kuruluşları, teşkilât ve organları, kabul edebilecekleri tasarruf mevduatı, mevduat ve ihtiyatlarının karşılıkları, bankaların açabilecekleri kredilerin sermaye ve ihtiyatları ile olan nispetleri ve kredi açılış formaliteleri, bankaların iştiraklerine yatıracakları sermayelerin âzami hadleri ile ticaret yapma ve gayrimenkul alım satımındaki memnuiyetleri ve bankaların umumi surette murakabesini tesbit eden hususlar da, esasen tafsilâtlı hükümleri ihtiva eden lâyhada bulunmasında fayda mülâhaza edilmemiştir.

Buna mukabil, bu vesile ile lâyiha'nın ehemmiyetli bir noksanı dikkati çekmiştir. Filhakika, lâyiha bankaların emniyetle çalışmalarını temine mâtufl muhtelif hükümler ve bunlara muhalefet halinde tatbik edilecek müeyyideleri ihtiva etmekle beraber hali acze düşmek tehlikesine mâruz bulunan bankaların bu vaziyetten kurtarılması istikametinde inşai bir hükmü ihtiva etmemektedir.

Bankacılığın iktisadi hayatta işgal ettiği hususi mevki ve memleketimizde bankacılığın ulaştığı bugünkü inkişaf merhalesinde, tebarüz ettirilen noksanlığın giderilmesi, tatbikattan da alınan neticelere göre, en mübrem bir ihtiyacolarak tezahür etmektedir.

Mezvuubahis hususun mahkeme marifetiyle temini evvelâ derpiş ve müzakere edilmiş, ancak adlî sistemin mahiyeti icabı âcül müdahale imkânını selbetmekte olması diğer taraftan, bir bankanın hali acze düşmesinin dâhildeki neticeleri ve hariçteki akislerinin şumulü dolayısıyla memleket iktisadiyatını müteessir edebilecek bir hâdis olarak mütalâası neticesinde gerekli salâhiyetin Hükümete verilmesi uygun görülmüş bu itibarla idari kaza teminatının muhafazası ile iktifa edilmiştir.

Bu neticeden mülhem olarak lâyiha'nın tayyedilen maddesinin, yerine, bankalar yeminli murakıplerce yapılacak tetkikat neticesinde bankanın malî bünyesinin taahhütlerini karşılamıyacak derecede za'fa uğramış bulunduğu veya bu vaziyetin tahakkuk etmek üzere olduğunun tesbiti halinde, Maliye Vekâletinin teklifi üzerine Hükümetçe, Maliye Vekiline, bankanın malî bünyesinin takviyesini temin zımında lüzumlu tedbirleri ittihaz etmek salâhiyetinin verilmesine mütedair bir hükmün lâyihada yer alması muvafık görülmüştür.

Hükümet, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin de mütalâasını alacaktır.

Madde 61 :

1. Birinci fıkraya; « . . . diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin tatbikatı . . . » ibaresi ilâve edilmiş ve,

a) 2490 sayılı Kanununun 60 nci maddesi tatbikatının kontrolü,

b) Bankalar kambiyo servislerinde icabettiği takdirde, Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu ile ilgili tatbikatın yeminli murakıplerce murakabesi,

Gibi hususlar temin edilmiştir.

2. «Bankalarda mevduat sahiplerinin isimlerinin bildirilmesi istenemez» hükmü kaldırılmakla;

Tetkikatın tam olarak yapılabilmesi ve mesele kredi ile alâkalı hususların tetkiki, her müşteriden alınan faizlerde, gayrikanuni faiz tahakkukuna imkân verilmemesi veya tasarruf mevduatının zaman aşımı hususundaki hükümlere göre âkibetlerinin tetkiki imkânı,

Sağlanmış ve bankalar yeminli murakıpleri, Maliye Vekâletinin diğer elemanlarına Vergi Usul Kanununun (Md. 138) verdiği salâhiyet ile teşhiz edilmişlerdir.

3. Maddeye, bankalar yeminli murakıplere murakabelerini, mukabil tetkikler de yapılarak ikmal edebilmeleri bankaların faaliyetleri ile alâkalı her türlü karar ve muameleden haberdar olabilmelerini teminen, istediklerinde alâkalı mercilerden malûmatı alabilmelerini mümkün kılacak bir fıkra ilâve edilmiştir.

4. Birinci fıkrada yazılı olduğu veçhile, bankalar yeminli murakıpleri ile murakıp muavinlerinin İera Vekilleri Heyeti huzurunda yemin etmelerinin tatbikatta tevliedettiği güçlükler sebebiyle yeminin, Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi huzurunda icrası ve yemin edilmekçe resen murakabe vazifesine başlanmaması uygun görülmüş ve mezkûr fıkra bu esaslar dairesinde tadil edilmiştir.

5. İkinci fıkrada yeminli murakıplere imtihanla memuriyete alınacağı yazılı ise de iltibas meydan verilmemek için, murakıplığa alınacak olanların mevzuları ile ilgili yüksek tahsil yapmış namzetler arasından seçilmesi hususunun tasrihi daha uygun bulunmuştur.

6. Maliye müfettişi ve muavinleri ile hesap uzmanları ve muavinlerinin imtihanla memuriyete alınmış oldukları nazarı dikkate alınarak bunların diledikleri takdirde dereceleri ile yeminli murakıplığa veya muavinliğine tâyinlerinin yapılmasının caiz olacağı derpiş ve bu maksatla yeni bir hüküm ilâve edilmiştir.

Madde metninde, yukarda işaret edilen tadilatın yapılması dolayısıyla 61 nci madde yeniden yazılmıştır.

Madde 62 :

1. Yeni 60 nci madde olarak lâyihaya konulan hüküm muvacehesinde; taahhütlerini ifa

edemeyecek derecede malî vaziyeti sarsılmış olan bankalara da hususi murakıp gönderilmesini temin için bu maddeye bir bent ilâve edilmiştir.

2. Hususi murakıplere icrayı durdurma salâhiyetinin verilmesi uygun görülmemiş,

3. Son fıkra tayıyedirilmiştir.

Madde 64 :

Maddenin son kısmına vuzuh verilmiş ve 31 nci madde hükmüne mütenazır hale getirilmiştir.

Madde 65 :

Son fıkradaki «Teftiş» kelimesinin «Tetkik» şeklinde tadili uygun görülmüştür.

Cezai hükümler

Lâyihanın cezai hükümleri, ceza nazariyatının hükmi şahıslar hakkında âmme dâvası açılmıyacağı esasî göz önünde tutulmak suretiyle tetkik ve tadil edilmiştir.

Diğer taraftan, muhtelif maddelerdeki para cezalarının âzami haddi, Türk Ceza Kanununa mütenazır olarak 25 bin liraya indirilmiştir.

Yukardaki umumi tadillerden başka, maddeler itibariyle yapılan değişiklikler aşağıda arz edilmiştir.

Madde 66 :

İkinci fıkrada «... veyahut 12 nci maddede yazılı müsaadeyi almaksızın mevduat kabulüne veya bankacılık muameleleri ile iştigale başlıyan hükmi şahısların işlerini fiilen idare eden» ibaresinden sonra maddeye vuzuh verilmesi maksadıyla «vazifeli ve alâkalı» ibaresi eklenmiş buna mukabil «İdare meclisi reis ve âzaları veya umum müdür, umum müdür muavinleri veya» ibaresinden sonra gelen «vazifeli» kelimesi tayıyedirilmiş, 9 ncu maddenin çıkarılması uygun görülmüş ve madde yeniden yazılmıştır.

Madde 67 :

4 ve 7 nci maddelerin müeyyide altına alınması, suç işlenmediği halde ve telâfisi elde olmıyan durumlardan dolayı ceza tahmil edilmesi neticesini tevli dedebileceğinden madde ona göre tadil edilmiş ve para cezası çıkarılarak madde, muvakkat veya daimi olarak faaliyetten meni cezası ile iktifa edilmek üzere yeniden yazılmıştır.

Madde 68 :

12, 16, 57, 58 nci maddeler, aldıkları yeni şekil veya ayrı müeyyide derpiş edilmiş olmaları dolayısıyla bu maddeden çıkarılmış,

Son fıkrada zikredilen para cezası vazih olmaması sebebiyle tayıyedirilmiştir.

55 nci madde, yeni şeklinden dolayı bu madde ile müeyyide altına alınmıştır.

Madde 69 :

Bildirilecek müddetin bir aydan az olamayacağı tasrih edilmiş, her geçecek gün için derpiş edilen tahsilât vazih olmadığından çıkarılmıştır.

Madde 70 :

1. 27 nci madde ve yeni şekil ile 60 nci maddelerin müeyyide altına alınmalarına lüzum olmadığından, mezkûr maddeler bu madde metninden çıkarılmıştır.

2. «Kanununun 32, 38, 39, 40, 47, 48, 49, 50, 63 ve 64 ncü maddelerinde yazılı hükümlere» ibaresinden sonra gelen «Mükellefiyet ve memnuiyetlere» şeklindeki tafsil zait görüldüğünden bu ibare tayıyedirilmiştir.

3. Yine bu maddenin birinci fıkrasındaki hapis cezasının asgari haddi 7 ay gösterilmiş iken ceza tatbikatına uygun olarak 6 aya indirilmiş ve «ağır» kelimesi çıkarılarak «hapis» şeklinde değiştirilmiştir. Aynı fıkranın sonundaki «mahkûm edilirler» ibaresi yerine «cezalandırılırlar» kelimesi ikame olunmuştur.

4. Diğer taraftan, maddenin ikinci fıkrasında yazılı «şu kadar ki, yukarda mezkûr maddelerde yazılı hükümlerde, mükellefiyet ve memnuiyetlere muhalefet, banka ile iştirak...» şeklindeki ibare «şu kadar ki, yukarda yazılı maddelerin hükümlerine muhalefet, hankaya veya iştirak...» tarzında tadil edilmiştir.

5. 50 nci maddede yapılan tadilâtla ilgili olarak 50 nci maddenin 3 ncü fıkrası da bu maddeye ithal edilmek suretiyle müeyyide altına alınmıştır.

Madde 71 :

Maddeye vuzuh verilmek maksadıyla «68, 69 ve 70 nci maddelerde yazılı kanuna aykırı fiil ve hareketler» ibaresi, «68, 69 ve 70 nci maddelerde yazılı cezayı müstelzim fiil ve hareketler» şeklinde tadil edilmiş olup ayrıca madde metninde yer alan «zamimeten» kelimesi tadil olunarak yerine «ilâveten» kelimesi ikame edilmiştir.

13 ncü maddede yapılan değişikliğe mütenazır olarak madde metninde mevduat kabul salâhiyetinin ref'ine mütâallik hüküm tayıyedirilmiştir.

Madde 72 :

57 ve 58 nei maddelerin müeyyide altına alınmasını teminen işbu madde vaz'edilmiştir.

Madde 73 :

Hükümetin 72 nei maddesi 73 neü madde olarak kabul edilmiş ve «...bilerek yapılan sahte beyanlardan dolayı» ibaresi suçun mahiyeti göz önünde tutularak «yapılan sahte beyanlardan dolayı» şeklinde değiştirilmiştir.

Bu fıkrada 7 ay olarak gösterilen asgari hapis cezası 6 aya indirilmek suretiyle tadil edilmiş ve para cezasının nev'i tâyin edilerek «ağır para cezası» olduğu tasrih edilmiştir.

(b) fıkrası, bu kanunun asıl olarak bankalar faaliyetini tanzim etmesi lüzumu göz önünde tutularak tayyedilmiştir.

Banka ile memurları arasındaki münasebetine taallûk eden 73 neü maddesinin gereği umumi hükümlere göre yapılmak üzere mezkûr madde lâyihadan çıkarılmıştır.

Madde 74 :

«... sırları makbul bir sebebe müstenidolmaksızın» tâbiri gayrivazıh görüldüğünden bu ibarenin «salâhiyetli mercilerden gayrisına» şeklinde tadili uygun görülmüştür.

Aynı maddenin birinci fıkrasında 1 000 ilâ 10 000 lira olarak tâyin edilen ağır para cezasının, sırasıyla 500 ilâ 2 000 lira olarak tesbit âdilâne bulunmuştur. Diğer taraftan bir seneye kadar olan hapis cezasının asgari haddi tâyin edilmiş olduğundan bir ay olarak tesbiti uygun bulunmuştur.

İkinci fıkrada yer alan 10 000 ilâ 50 000 lira ağır para cezası da yukarda arz olunan sebepler muvacehesinde sırasıyla 1 000 ilâ 5 000 lira şeklinde değiştirilmiş, ayrıca asgari 7 ay hapis cezası da umumi hükümlere uyularak 6 aya indirilmiştir.

Banka mensuplarının, bankalardan ayrılma- ları halinde de madde hükmünü üç yıl müddetle kabili tatbik hale getiren bir fıkra ilâve olunmuştur.

Madde 75 :

Birinci fıkrada yazılı asgari 7 ay olan hapis cezası 6 aya indirilmiş ve ayrıca 1 000 liradan 10 000 liraya kadar olan para cezası da 2 000 liradan az olmamak üzere şeklinde değiştirilmiş, «... makbul bir sebebe müstenidolmaksızın» ibaresi, «... salâhiyetli mercilerden gayrisine» şeklinde tadil olunmuştur.

Aynı veçhile, maddenin ikinci fıkrasında yer alan bir seneden 5 seneye kadar ağır hapis cezası, 1 sene ilâ 3 sene şeklinde değiştirilmiş ve 10 000 liradan 50 000 liraya kadar olan ağır para cezası da 5 000 liradan az olmamak üzere şekilde tadil edilmiştir.

Diğer taraftan bankalar yeminli murakipleri ile muavinlerinin vazifelerinden ayrılmaları halinde, 74 neü maddenin sonuna eklenen 3 neü fıkraya müşabih bir hüküm ilâvesi uygun görülmüştür.

Madde 76 :

Birinci fıkrada yazılı «... şöhretine» ibaresinden sonra hükmün malî müesseselere taallûk etmesi hasebiyle «... veya servetine» ibaresi ilâve olunmuş ve bu fıkrada, 6334 sayılı Kanuna yapılan atıf zait görülerek çıkarılmıştır.

Diğer taraftan «6 aydan 3 seneye kadar hapis» cezası «3 aydan 2 seneye kadar hapis» şeklinde değiştirilmiş ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar olan ağır para cezası da 500 ilâ 5 000 lira olarak tadil olunmuştur.

İkinci fıkrada, neşir vasıtaları ve radyo ile işlenen suçlardan bahsedilmiş ise de, suçu naklen işleyenler hakkında bir hüküm serdedilmemiş olduğundan, bu boşluğun doldurulması uygun görülmüş ve gereken tadil yapılmıştır.

Bir seneden üç seneye kadar hapis cezasının asgari haddi 6 aya indirilmiş ve 2 500 liradan az olmamak üzere tâyin edilmiş olan ağır para cezası da 1 000 ilâ 10 000 lira arasında tesbit olunmuştur.

Tekerrürün umumi hükümlere göre tesbit ve cezalandırılması uygun görülmüş ve 78 nei nei madde lâyihadan çıkarılmıştır.

Madde 78 :

Lâyihanın 79 neu maddesi 78 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 79 :

80 nei madde 79 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 80 :

Lâyihanın 81 nei maddesi 80 nei madde olarak kabul edilmiş ve ikinci fıkrada yer alan «Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 165 nei maddesine göre» ibaresi, kanun tekniğine uygun olarak «... Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre» şeklinde tadil edilmiştir.

74 ve 76 nei maddelerde yazılı hallerde alâkalı bankanın dâva açmak hakkının mahfuz

bulunduğunun tasrihi uygun olacağı düşünülerek gerekli fıkra ilâve edilmiştir.

Diğer taraftan 13 ncü maddede yapılan tadilâta muvazi olarak maddenin son fıkrasının mevduatla ilgili hükmü tayıydedilmiştir.

Madde 81 :

Madde lâyhada yapılan tadilât ile Türk Ticaret Kanununun alâkalı hükmü göz önünde tutularak tekrar yazılmıştır.

Madde 82 :

Lâyhanın 83 ncü maddesi 82 ncı madde olarak kabul edilmiş ve birinci fıkra haşiv addedilerek tayıydedilmiş, ikinci fıkra vazih hale getirilmiştir.

Madde 84 :

61 ncı maddede bankalar murakıplığının teşkilâtı ile alâkalı hükmün tadil edilmiş olması dolayısıyla 84 ncü madde yazılmıştır.

Muvakkat madde 1 :

Ticaret Kanununun tatbikine mütedair olan kanunun 20 ncı maddesinden mülhem olarak bu madde yeniden yazılmış ve bu arada kanunun meriyete girdiği tarihte mevcut bankaların, Bankalar Birliğinin kuruluşu tarihinden itibaren bir ay zarfında bu Birliğe âza kaydolunmaları mecburiyeti derpiş edilmiştir.

Muvakkat madde 2 :

Maddenin sonuna, yabancı bankaların sermayelerini asgari hadlere iblâğ etmeleri sırasında mevcut kambiyo esaslarına riayetlerini temin edecek bir fıkra ilâve edilmiştir.

Lâyhanın muvakkat 4 ncü maddesi lüzumsuz görüldüğünden çıkarılmıştır.

Muvakkat madde 4 :

Lâyhanın 5 ncı maddesi 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 5 :

Lâyhanın 6 ncı maddesi 5 ncı madde olarak kabul edilmiş, tasfiyenin ikmali için müddet tâyini kâfi görüldüğünden «Bir sene içinde başlamaya...» ibaresi çıkarılmış ve derpiş edilen müddet içinde tasfiye edilemeyen gayrimenkullerin İera ve İflâs Kanunu hükümlerine göre satılmasını temin etmek üzere maddeye iki fıkra ilâve edilmiştir.

Muvakkat madde 6 :

Lâyhanın 7 ncı maddesi 6 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Muvakkat madde 7 :

İlâve edilen bu madde ile 47 ncı maddeye göre kurulacak banka kredilerini tanzim komitesince hilâfına karar alınmadıkça, 4/6620 sayılı Kararname ile kurulmuş bulunan komite tarafından ittihaz olunmuş ve halen mer'i bileümle kararların banka kredilerini tanzim komitesi kararları gibi hüküm ifade edebilmesi derpiş edilmiştir.

Muvakkat madde 8 :

Yeniden ilâve edilmiş işbu maddenin birinci fıkrası ile, kanun meriyete girdiği tarihte bankalar yeminli murakıplıklarında bulunanların ayrıca bir tâyine lüzum kalmaksızın memuriyetlerine devam etmeleri derpiş edilmiştir.

Diğer taraftan, kanunun ilk tatbik yılında duyulacak ihtiyaç göz önünde bulundurularak bu kanunla verilen kadronun üçte birini geçmemek üzere gerekli sahalarda mütehassis bulunan kimselerin imtihanla bankalar yeminli murakıplığına tâyinleri muvafık görülmüş ve ikinci fıkra yazılmıştır.

Muvakkat madde 9 :

Eski muvakkat 8 ncı madde, alâkalı maddelerde yapılan tadilât göz önünde tutularak 9 ncü muvakkat madde olarak yeniden yazılmıştır.

Bankalar kanunu lâyhasının arz ettiği ehemmiyet ve temin edeceği faydanın hususiyeti nazara alınarak lâyhanın takdimen ve müstacelen müzakeresi, teklif edilmesi de karara bağlanmıştır.

Umumi Heyetin tasviplerine arz edilmek üzere Riyaset Makamına sunulur.

Muvakkat Encümen Reisi	M. Muharriri
İstanbul	Sinob
M. Erdener	S. Somuncuoğlu
Ağrı	Ankara
Ş. Saraçoğlu	Söz hakkım mahfuzdur.
Ankara	H. O. Bekata
Söz hakkım mahfuzdur.	Bursa
İ. Seçkin	H. Bayrı
Çorum	İçel
Y. Gürsel	M. Dölek
Kars	Kütahya
O. Yeltekin	K. Özer
Nevşehir	Sakarya
N. Önder	H. Başak
	Trabzon
	S. Z. Ramoğlu

FIHRİST

I - İlk hükümler	Madde : 1 - 2
II - Kuruluş	Madde : 3 - 13
III - Teşkilât ve organlar	Madde : 14 - 23
IV - Mevduata ait hükümler	Madde : 24 - 32
V - Kanuni karşılıklar ve ihtiyatlar	Madde : 33 - 37
VI - Kredi muameleleri	Madde : 38 - 47
VII - İşletme ve iştirakler	Madde : 48 - 50
VIII - Hesap hulâsaları, bilânço ve defterler	Madde : 51 - 56
IX - Müteferrik hükümler ve murakabe	Madde : 57 - 65
X - Cezai hükümler	Madde : 66 - 82
XI - Mahfuz ve mülga hükümler	Madde : 83 - 86

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Bankalar kanunu lâyihası

I - İlk hükümler

Kanunun gümülü

MADDE 1. — Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankalar ile ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda ayrıca sarahat olmıyan ahvalde Ticaret Kanununun bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri tatbik edilir.

Hususi kanunlarla kurulmuş bankalara ait hükümler mahfuzdur.

Tarifler

MADDE 2. — Bu kanunun tatbikatında, aşağıdaki tâbirlerin ifade ettikleri mânalar karşılarında gösterilmiştir.

1. Şube veya banka şubesi : Ayrıca tasrihe lüzum kalmaksızın bankaların şube, ajans, sabit veya seyyar büroları gibi her türlü mahallî teşkilâtını ifade eder.

2. Ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye : Bankanın muayyen bir hesap devresi sonunda fiilen ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayesi yekûnundan, mevcut ise, sermayeye mahsubedilmesi icabeden zararlar düşüldükten sonra kalan sâfi bakiyedir.

3. İhtiyat akçeleri : Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü ve bu kanunun 35 nci maddeleri mucibince ayrılan ihtiyatlarla bankaların kendi statüleri hükümlerine uyarak bilânço ve kâr ve zarar cetvellerine göre tahakkuk eden yıllık kazançlarından tefrik suretiyle tesis ettikleri diğer ihtiyatlar yekûnundan, mevcut ise, zararların mahsubu sonunda elde edilen sâfi bakiyedir.

II - Kuruluş

Bankaların kuruluşları

MADDE 3. — Bankaların anonim şirket şeklinde kurulmaları şarttır. Türkiye'de banka muameleleri yapacak yabancı şirketlerin, tâbiyetlerini taşıdıkları memleketlerin kanunlarına

göre anonim şirket veya muadili bir statüye sahibolmaları lâzımdır.

Bu kanunun neşri tarihinde mevcut millî bankalarla halen Türkiye'de şubesi bulunan yabancı bankalar hususi kanunlarına göre teşkil olunan veya sermayesinin tamamı yabancı bir devlete ait bankalar ve emniyet sandığı bu hükümden müstesnadır.

Kooperatif şirket olarak kurulacak bankaların kuruluş, teşkilât ve organlarıyla işgal mevzuları hususi bir kanunla tâyin ve tesbit olunur.

Hisse senedi ve ortaklar

MADDE 4 — Bankacılıkla işgal etmek üzere kurulacak anonim şirketlerde :

1. Hisse senetlerinin nakit mukabili ihrac edilmesi ve en az % 51 inin nama muharrer olması;

2. Hisse senetlerinin itibari kıymetlerinin 500 lirayı geçmemesi;

3. Hisse senetlerinin itibari kıymetlerinin % 20 fazlasıyla ihracı ve bu % 20 lerin kanunun 35 nci maddesinde yazılı «Muhtemel zararlar karşılığı» na mahsubu;

4. Bütün hisse senetlerinin Menkul Kıymetler Borsasına kote edilmesi;

5. Reye iştirak hakkını haiz hissedar adedinin 20 den az olmaması;

Mecburidir.

Müessislerin şahsi durumları

MADDE 5 — 7 nci madde mucibince mezuniyet istihsali için yapılacak müracaat evrakına şirket müessislerinin Maliye ve İktisat ve Ticaret vekâletlerince hazırlanmış bir nümuneye uygun şekilde ve noter huzurunda tanzim ve imza edecekleri birer beyanname eklemeleri mecburidir.

Bu beyannamelere, müessislerin :

1. İsimleri ve ikametgâhları;
2. Müracaat tarihine kadar hangi işlerle ve ne müddet meşgul oldukları;
3. Son beş sene içindeki yıllık gelirleri;
4. Mahkûmiyetleri bulunup bulunmadığı,

varsa hangi suçlardan tevellüdediği ve cezaların nev'i ve miktarları;

5. Ticarî ihtilâflardan dolayı şahsan ve idaresi ile mükellef buldukları şirketlerin tazminat ödemeye mahkûm edilip edilmedikleri, mahkûm edilmişlerse miktarları;

6. Nama ve hâmiline muharrer hisse senetlerinden satın almağı deruhde edecekleri miktarlar;

İle Maliye ve İktisat ve Ticaret vekâletlerinin lüzum görülecek diğer malûmat dercedilir.

Asgari sermaye

MADDE 6. — Türk kanunlarına göre teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayeleriyle ihtiyat akçeleri baliğinin ve yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankaların Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermayeleri ile Türkiye'deki ihtiyat akçeleri yekûnunun, ilk tesis masrafları düşüldükten sonra:

1. Nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde en az 5 milyon lira,

2. Nüfusu 500 binden fazla ve 1 milyondan az olan şehirlerde en az 3 milyon lira,

3. Nüfusu 250 binden fazla ve 500 binden az olan şehirlerde en az 2 milyon lira,

4. Nüfusu 100 binden fazla ve 250 binden az olan şehirlerde en az 1 milyon lira,

5. Nüfusu 50 binden fazla ve 100 binden az olan şehirlerde en az 500 bin lira,

6. Nüfusu 50 binden az şehir ve kasabalar da en az 250 bin lira,

olması şarttır.

Ancak, ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 10 milyon liradan fazla olan bankaların nüfusu 20 binden az şehir ve kasabalarda açacakları şubeler için en az 50 bin lira ve nüfusu 20 bin ile 50 bin arasındaki şehir ve kasabalarda açacakları şubeler için de en az 100 bin lira sermaye ayırmalarına, İktisat ve Ticaret Vekâletinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletince izin verilebilir.

Muhtelif şehirlerde şubeleri bulunan bankalar için bu maddede derpiş edilen sermaye hadleri merkez ve şubelerinin buldukları şehir ve kasabalara ait hadler ayrı ayrı hesap ve çemedilmek suretiyle tesbit olunur.

Yukardaki hadlerin hesabında bir bankanın aynı şehir veya kasaba hudutları içindeki bir şube itibar olunur.

Bankalar, umumi nüfus sayımlarından sonra katî rakamların İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşrini takibeden bir yıl içinde şubelerine tahsis etmeleri gereken sermaye miktarlarını bu madde hükümlerine göre tezyide mecburdurlar.

Mezuniyet istihsalı

MADDE 7. — Banka muameleleri yapmak üzere teşekkül edecek anonim şirketlerin müessesileri Maliye ve İktisat ve Ticaret vekâletlerinin müşterek teklifleri ile İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsal etmeye mecburdurlar. Bu mezuniyet, Türk Ticaret Kanununa göre anonim şirketlerin teşekküllerinden önce istihsal etmek mecburiyetinde oldukları mezuniyet yerine kaim olur.

Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirketin sonradan banka statüsünü iktisap ve banka muameleleri yapabilmesi, İcra Vekilleri Heyetinden ayrıca mezuniyet istihsaline bağlıdır.

Bir bankanın teşekkülüne mezuniyet verilebilmesi için, yapılacak tetkikat ve tahkikat sonunda şirket statüsünün bu kanun hükümlerine uygun olduğunun ve müessesilerin muhilli itibar bir suçtan dolayı mahkûmiyetleri bulunmadığının tesbit edilmiş olması lazımdır.

Türkiye'de şube açmak isteyen yabancı bankalar

MADDE 8. — Türkiye'de şube açacak yabancı hususi bankalar ile sermayesi yabancı bir devlete ait bankalar, teessüslerinden evvel, Maliye ve İktisat ve Ticaret vekâletlerinin müşterek teklifleri üzerine İcra Vekilleri Heyetinden hususi bir mezuniyet istihsaline mecburdurlar.

Bu mezuniyetin verilebilmesi için, yabancı bankanın statüsünün bu kanuna aykırı hükümler ihtiva etmemesi ve bankanın müesses bulunduğu memlekette mer'î mahallî mevzuata aykırı hareketlerden dolayı mevduat kabul veya bankaçılık muameleleriyle iştigalden menî suçlarından biriyle mahkûm edilmemiş olması şarttır.

Verilen mezuniyetin iptali ve mezuniyet almamış olanların banka ve benzeri kelimeleri kullanmaları memnuniyeti

MADDE 9. — Kuruluşu için mezuniyet verilen bankalarla, Türkiye'de şube açmak üzere mezuniyet istihsal eden yabancı bankalardan, mezuniyetin itası tarihinden itibaren bir sene içinde faaliyete geçmiyen veya her hangi bir şekilde faaliyetlerine fâsulasız olarak en az bir sene müddetle ara veren bankaların bu mezuniyetlerini iptal etmeye Maliye Vekâleti salâhiyetlidir.

7 ve 8 nci maddelerde yazılı mezuniyeti almamış olanlarla yukardaki fıkra mucibince mezuniyeti iptal edilmiş olanlar ticaret unvanlarında veya ilân ve reklâmlarında banka kelimesini kullanamayacakları ve banka muameleleri yapamayacakları gibi, ticari unvanlarında banka muameleleri ile iştigal ettikleri intibaum yaratacak hiçbir kelime veya tâbiri de kullanamazlar.

Şubeler için mezuniyet istihsalı

MADDE 10. — Türk kanunlarına göre kurulmuş veya kurulacak bankalarla yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan ve bulunacak olan bankaların, bu kanunun neşrinden sonra açacakları her şube için Maliye Vekâletinden müsaade almaları mecburidir.

Bu müsaade İktisat ve Ticaret Vekâletinin mütalâası alındıktan sonra verilir.

Banka veya banka şubelerinin adedi

MADDE 11. — Bir şehir veya kasabada birden fazla banka veya banka şubesi açılması talebinde bulunanlar, o mahaldeki iktisadi ve ticari iş ve istihsal hacminin yeni bir banka veya banka şubesi açılmasına ihtiyaç göstermesi suretlerini etraflı bir şekilde izah eden rapor ve vesikaları müracaat evrakı meyanına raptetmekle mükelleftirler.

Lüzumlu hallerde bankalar yeminli murakıpları veya diğer salâhiyetli uzuvlar vasıtasıyla tetkikat yaptırıldıktan ve İktisat ve Ticaret Vekâletinin muvafakati ve Bankalar Birliği ile Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğinin mütalâası alındıktan sonra, o mahalde banka veya banka şubesi

açılmasında mahzur bulunmadığı takdirde, gerekli muamelelere tevessül olunabilir.

İcra kılınan tetkikat ve alınan mütalâalar neticesinde bahis mevzuu mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasının mahzurlu olduğu neticesine varıldığı hallerde, keyfiyet Maliye Vekâleti tarafından İcra Vekilleri Heyetine arz olunur.

İcra Vekilleri Heyetince de aynı mahzur vârit görüldüğü takdirde bir sene müddetle o mahalde banka veya banka şubesi açmak üzere yeni talepler kabul edilmez.

Bir bankanın aynı şehir veya kasaba hudutları dâhilindeki bütün şubeleri bu maddenin tabihâtında bir banka veya bir banka şubesi adlandırılır.

Teessüsten sonra verilecek beyannameler

MADDE 12. — İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet alındıktan ve Ticaret Kanunu hükümlerine uygun şekilde ticaret mahkemesince tasdik ve ticaret siciline tescil ve ilân edildikten itibaren iki ay içinde bankalar Maliye ve İktisat ve Ticaret vekâletlerine birer beyanname vermeye mecburdurlar.

Bunlardan :

A) Türk kanunlarına göre kurulan bankaların beyannamelerinde :

1. Bankanın unvanı ve kuruluş tarihi;
2. Türkiye ve ecnebi memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri;

3. Sermayesi miktarı ile bunun ne kadarcının tediye edilmiş ve ne kadarcının henüz tediye edilmemiş bulunduğu;

4. Varsa muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin miktarları;

5. İştigal edecekleri muamele neveleri;
Gösterilir.

Bu beyannameye bankanın teşekkülüne ait vesikaların musaddak suretleri ile tesis bilânçosu bağlanır.

B) Ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar da beyannamelerinde :

1. Bankanın unvanı ile hangi memleket kanunlarına göre teşekkül ettiğini ve merkezinin bulunduğu mahalli;

2. Türkiye dâhilindeki şubelerinin buldukları mahallerle bunların açılma tarihlerini;

3. Türkiye'deki şubelerine bu kanun mucibince tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye ve % 20 başlangıç ihtiyaç akçesi miktarlarını;

4. İştigal ettikleri muamele nevilerini;

5. Bankanın hangi tarihte teessüs ettiğini;

6. Sermaye miktarı ile bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğunu;

7. Muhtelif ihtiyat akçelerinin miktarlarını;

8. Merkezi bulunan memleketle diğer memleketlerdeki şubelerinin buldukları mahallerin isimlerini;

Gösterirler ve şubelerin açılmasına mütaallik vesikaların musaddak suretlerini bu beyannameye bağlarlar.

Yabancı bankaların, (3) numaralı bent mucibince Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermayenin döviz olarak Türkiye'ye getirilmesi ve Merkez Bankasına satıldıktan sonra sermaye hesabına ithali mecburidir.

Türkiye'de şube açan ecnebi bankalardan birden fazla şubesi bulunanlar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren iki ay içinde Maliye Vekâletine ayrıca bir beyanname vererek Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere tâyine mecburdurlar.

Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne müsaade

MADDE 13. — 12 nci madde mucibince verilecek beyannameler üzerine Maliye Vekâleti, alâkalıların işbu kanunda yazılı şartları yerine getirip getirmediğini, Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere kanunun lüzumlu kıldığı vasıfları haiz bulunup bulunmadıklarını ve mevduat kabulü bakımından emin bir şekilde çalışmalarına mâni bir durumları olup olmadığını tetkik ettikten ve İktisat ve Ticaret Vekâletinin mütalâasını aldıktan sonra, durumları uygun bulunanlara, beyannamenin tevdi tarihinden itibaren en geç bir ay zarfında, gerekli müsaadeyi verir.

III - Teşkilât ve organlar

Hissedarların reye iştirakleri

MADDE 14. — Şirket ana mukavelenamesinin de başka türlü tesbit edilmediği takdirde :

1. Nama muharrer hisse senetleri sahipleri, 1 den 10 hisseye kadar bir rey ve mütaakıp her 10 hisse senedi için birer rey;

2. Hâmiline muharrer hisse senetleri sahipleri, 1 den 20 hisseye kadar bir rey ve mütaakıp her 20 hisse senedi için birer rey;

Hakkını haizdir.

Ancak, reye iştirak edebilmek için her hissedarın sahibolması icabeden asgari hisse miktarı hiçbir suretle 100 hisse senedinden daha fazla olarak tesbit edilemez.

Nama muharrer hisse senetleri sahipleri âzami 10 rey, hâmiline muharrer hisse senedi sahipleri de âzami 5 rey hakkını haizdirler ve bir hissedarın rey adedi hiçbir suretle 10 u tecavüz edemez.

Vekâleten temsile ait hükümler mahfuzdur.

İdare meclisi ve murakipler

MADDE 15. — Bankaların idare meclisleri 5 kişiden ve murakipler de 2 kişiden az olamaz.

Banka umum müdürü idare meclisinin tabii âzasıdır.

Bu kanun hükümlerine aykırı hareketlerinden dolayı hapis cezasıyla cezalandırılan kimse ile, muhilli itibar bir suçtan dolayı mahkûmiyeti bulunanlar banka idare meclisi reisliği veya âzalığı, murakıp veya umum müdürlüğü veya umum müdür muavinliği veya şube müdürlüklerinde istihdam olunamazlar.

İdare meclisi reis ve âzalarının hisseleri

MADDE 16. — Banka idare meclisi reis ve âzalarından her birinin şirket sermayesinin asgari % 2 sini temsil eden hisse senedine sahibolmaları ve idare meclisine seçilmelerini mütaakıp bu hisse senetlerini Merkez Bankasına ve mümkün olmadığı hallerde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine makbuz mukabilinde yatırmaları mecburidir. Ancak, şirket sermayesinin % 2 si 10 000 lirayı müteceviz ise fazlası aranmaz.

Devlet daire ve müesseseleriyle bankalar ve diğer teşekkül ve şirketlerin memurları bu daire ve müesseselerle, bankalar, teşekküller ve şirketleri temsilen idare meclisine seçtikleri takdirde, bunlara terettübeden hisse senedi tevdi mükellefiyeti, alâkalı daire, müessese, banka, teşekkül veya şirketler tarafından yerine getirilebilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı bankaların idare komitesi âzaları da, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya mümkün olmadığı takdirde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine, bu maddenin 1 nci fıkrasında yazılı meblâğı yatırmakla mükelleftirler.

Yukardaki hükümler gereğince tevdi olunan hisse senetleri veya teminat akçeleri bir borca karşılık gösterilemez, terhin ve haciz edilemez.

Bankalarda çalışması memnu olanlar

MADDE 17. — Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları acenteleri ile esham ve tahvilâtın alımı ve satımı ve piyasaya ihracı işleriyle uğraşanlar veya devamlı olarak bu işlerle müştakil şirketlerin (Bankalar hariç) idaresinden mesul olan ortakları veya idare meclisi reis ve âzaları ile müdürleri hiçbir bankada idare meclisi reis ve âzası, murakıp, umum müdür, umum müdür muavini veya müdür olarak vazife deruhte edemezler.

Bankalar, teşkilâtlarında vazife almış olan bu gibi kimselerin işlerine derhal son vermeye mecburdurlar.

Yemin

MADDE 18. — Banka idare meclisi reis ve âzalarıyla banka umum müdürleri ve umum müdür muavinleri ve yabancı bankaların idare komitesi âzaları intihap veya tâyinlerini takibeden bir hafta içinde mahallî ticaret mahkemesine müracaatla tâyin edilecek günde mezkûr mahkeme huzurunda : Vazifelerinin devamı müddetince, bankanın işlerini tam bir dikkat ve dürüstlük ile idare edeceklerine, bilerek ve isteyerek kanun hükümlerine aykırı hareket etmeyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair yemin etmekle mükelleftirler.

Bankaların bu husustaki müracaatları mahkemelerce müstacel mevaddan addolunur.

Yemin zabıtlarının mahkemece tasdikli birer sureti Maliye Vekâletine gönderilir.

İdare meclisi reis ve âzaları ile umum müdür ve umum müdür muavinleri ve yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları usulü dairesinde ve gününde yemin etmedikleri takdirde vazife göremezler.

İdare Komitesi

MADDE 19. — Anonim şirket olarak kurulan bankalarda Ticaret Kanununda gösterilen idare uzuvlarından başka, bu kanunda yazılı vazifeleri ifa etmek üzere idare meclisi tarafından, idare meclisi üyeleri arasından seçilen iki âza ile umum müdür veya vekilinden mürekkep üç kişilik bir idare komitesi bulunur.

Bu kanunun meriyete girmesinden önce limitet ve hisseli komandit şirketi şeklinde kurulmuş bankalarda idare komitesi, Ticaret Kanunu ve esas mukavelenameleri hükümlerine göre umumi heyetleri veya şerikleri tarafından seçilecek iki zat ile şirketin müdüründen terekkübeder.

Yabancı bankaların, 12 nci madde mucibince belli edilecek Türkiye'deki idare merkezlerinde idare meclisi ve idare komitesi salâhiyet ve mesuliyetini haiz olmak üzere bankanın merkez müdürünün de dâhil bulunduğu üç kişilik bir idare uzvu tesis olunur.

Her hangi bir içtimaa iştirak edemeyecek surette mazereti zuhur eden idare komitesi âzası yerine vazife görmek üzere iki yedek âza seçilir.

İdare Komitesi kararları

MADDE 20. — İdare Komitesinin ittifakla verdiği kararlar doğrudan doğruya, ekseriyetle verdiği kararlar idare meclisinin tasvibinden sonra infaz olunur.

İdare Komitesi karar defteri

MADDE 21 — İdare Komitesi kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında çıkıntı olmamak şartıyla, tarih ve numara sırasıyla Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince tasdik edilmiş müteselsil sayfa numaralı bir deftere, metnin sıhhatinden hiçbir veçhile şüpheyi davet etmeyecek şekilde günü gününe kaydedilir ve her kararın altı komite reis ve

âzaları tarafından imza olunur veya aynı suretle musaddak kopye defterlerine kopyaları alınır.

Ancaka, iş hacmi kesif olan bankalarda, Maliye Vekâletinin müsaadesiyle ve yıl sonlarında ciltlettirilmek kaydıyla yukarıda yazılı defter yerine yaprakları tasdikli ve müteselsil sıra numaralı kalamoza kullanılması caizdir.

İdare Komitesinin murakabe edülmesi

MADDE 22 — İdare Meclisi, İdare Komitesinin faaliyetini murakabe etmekle mükelleftir.

İdare Meclisi âzalarından her biri İdare Komitesinden, bu kamitenin faaliyeti hakkında her türlü malûmatı istemeye ve münasip göreceği her çeşit kontrolü yapmaya şâlâhiyetlidir.

Murakıplerin vazifeleri

MADDE 23 — Ticaret Kanunu hükümlerine göre seçilen murakıpler Banka İdare Meclisi, İdare Komitesi reisi ve âzaları ile müdür ve memurlarının bu kanun hükümlerine ve bankanın esas mukavelenamesine aykırı hareketlerini gördükleri takdirde bunları vesikalara dayanarak şirket umumi heyetine hitaben tanzim edecekleri raporda zikretmeye mecburdurlar.

Murakıpler raporlarının birer suretini tanzim tarihinden itibaren bir hafta zarfında Maliye Vekâletine göndermekle mükelleftirler.

IV - Mevduata ait hükümler

Mevduat kabulünden menohunanlar

MADDE 24. — Bu kanuna veya hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanlardan başka hiçbir hakiki veya hükmi şahıs, aslen veya fer'an meslek edinerek mevduat kabul edilemez.

Hususi teşekküller

MADDE 25. — Halk Bankası ve Halk Sandıkları hakkındaki 2284 ve 5652, Tarım Kredi Kooperatifleri hakkındaki 2836 numaralı kanunlar hükümleri mahfuz olduğu gibi, resmî ve hususi idare ve müessese ve şirketlerin sırf kendi memur ve müstahdemlerine ait olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf, temini maksatlarıyla teşkil ettikleri sandıklarda

kendi âzasına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabil sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 bin liradan fazlasını millî bankalara mevduat olarak yatırmaya mecburdurlar.

Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk Parası olarak konulmuş ve sermayesinin ekseriyeti ve idare ve murakabesi Türklere ait olan bankalara millî banka denir.

Mevduat neveleri

MADDE 26. — Bankalar hesaplarında resmî mevduatla ticari mevduatı, bankalar mevduatını ve tasarruf mevduatını yekdiğerinden ayırmaya ve bunları vâdeli ve vâdesiz olarak bir tasnife tâbi tutmaya mecburdurlar.

Üç ay ve daha fazla vâdeli ve ihbarlı mevduat vâdeli mevduat addolunur.

1. Resmî mevduat : Genel ve katma bütçeli daire ve müesseselere, mahallî idarelere, kanunla kurulmuş mütedavil sermayeli teşekküller, mahkemelere, icra dairelerine, tereke hâkimliklerine ve kanunla kurulmuş içtimai sigorta müesseselerine ait mevduat, resmî mevduat sayılır.

2. Ticari mevduat : Her nevi ortaklıklara, tüccarların ticarethanelerine ve firmalarına, cemiyet, kooperatif ve birliklerin ticari işletmelerine, İktisadi Devlet Teşekküllerine ve bunlara bağli teşebbüs ve müesseselere ait mevduat, ticari mevduattır.

3. Bankalar mevduatı : Bankaların (İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki bankalar dâhil) yekdiğerine yaptıkları mevduat bu gruba dâhildir.

4. Tasarruf mevduatı : Resmî ve ticari mevduatla bankalar mevduatı dışında kalan bileümle mevduat tasarruf mevduatı ad ve itibar olunur.

Maliye Vekâleti, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Bankalar Birliğinin mütalâasını ve İktisat ve Ticaret Vekâletinin muvafakatini almak suretiyle mevduatın tasnifi hususunda lüzumlu tadilleri yapmaya şâlâhiyetlidir.

Tasarruf mevduatının imtiyazları

MADDE 27. — Tasarruf mevduatı sahipleri, mevduatlarının % 50 sine musavi bir miktar için

bu mevduatı kabul etmiş olan bankanın aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı olacaktır.

İflâs vukuunda tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklenmeksizin sahiplerine tediye olunur.

Mevduatın âzami nispetleri

MADDE 28. — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu, tediye veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayesiyle, ihtiyat akçeleri mecmuunun :

1. 500 bin liraya kadar olan bankalarda 5 mislini,
2. 500 bin liradan 2 milyon liraya kadar olan bankalarda 6 mislini,
3. 2 milyon liradan 5 milyon liraya kadar olan bankalarda 7 mislini,
4. 5 milyon liradan 10 milyon liraya kadar bankalarda 8 mislini,
5. 10 milyon liradan 25 milyon liraya kadar olan bankalarda 10 mislini,
6. 25 milyon liradan 50 milyon liraya kadar olan bankalarda 12 mislini,
7. 50 milyon liradan daha fazla olan bankalarda 15 mislini, geçemez.

Ancak, % 50 karşılığını 33 nû madde hükümleri dâhilinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bulunan karşılık hesabına yatırmak şartıyla, bankalar, yukardaki nispetler fevkinde mevduat kabul edebilirler. Bu nevi mevduat için ayrıca 33 nû madde mucibince karşılık aranmaz.

T. C. Ziraat Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı

MADDE 29. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ile İstanbul Emniyet Sandığının kabul edecekleri mevduat yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmuuna göre hesabedilir ve her ikisi mevduat kabulü bakımından bir banka addolunur.

Mevduatın çekilmesi

MADDE 30. — Ticaret Kanununun rehinlere mütaallik hükümleri ile diğer kanunların

verdiği yetkiler ve tahmil ettiği mükellefiyetler mahfuz kalmak şartıyla, mevduat sahiplerinin mevduatlarını diledikleri anda bankalardan nakden geri almak hakları hiç bir suretle takyit ve tahdidedilemez.

Mevduat sahibi ile banka arasında vâde ve ihbar müddeti hakkında kararlaştırılan şartlar mahfuzdur.

Ancak, vâdeli ve ihbarlı mevduatın vâde ve ihbar müddetinden önce çekilmesine bankaların muvafakati halinde tatbik olunacak âzami faiz nispeti mevduatın yapıldığı tarihle çekiliş tarihleri arasındaki müddete göre hesaplanır ve daha önce mudie ödenmiş fazla faizler mevduattan tahsil olunur.

Mevduatta zaman aşımı

MADDE 31. — Bankalar ve emanet veya cari hesap suretiyle para kabul edebilecek bilûm müesseselerde mevcut nakdî ve aynı mevduat ile emanet ve cari hesap şeklindeki her türlü matlubat için (Cari hesap şeklinde olmayan muvakkat mahiyetteki hesaplar hariç) bu banka ve müesseselerin her sene başı, hilâfına tahriri talepleri olmadıkça, eshabı namına hesap hulâsaları göndermeleri mecburidir. Her türlü mevduat, emanet ve matlubattan en son talep veya muamele tarihinden itibaren, 10 sene geçtiği halde eshabı tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamından itibaren 6 ay zarfında banka ve müesseseler tarafından sahiplerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresleri ve haklarının faizleriyle beraber baliğ olduğu miktarlar gösterilmek suretiyle tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi olunur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, kendisine tevdi olunan bu kabîl hakları tevdi tarihinden itibaren iki sene müddetle muhafaza etmek ve bu müddet zarfında sahip veya vârisleri tahkika çalışmakla beraber, her sene başında eshabı namına tebligat icra ve gazetelerle de sahip veya vârislerin bankaya müracaatları lüzumunu ilân eder. İki senenin hitamında sahibi veya vârisi çıkmayan mevduat, emanet ve cari hesap matlupları Devlete intikal eder.

Mevduat sahiplerine munzam menfaatler

MADDE 32. — 47 nci maddede yazılı «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi», Bankalar Birliği İdare Heyetinin de mütalâasını almak suretiyle, bankalarca tasarruf mevduatını teşvik maksadı ile, munhasıran tasarruf mevduatı sahiplerine ikramiye tertibi şeklinde temin edilebilecek munzam menfaatlerin miktar, nevi ve mahiyetlerini bankaların ödenmiş sermaye ve ihtiyatları ile tasarruf mevduatları yekûnuna göre ayarlamaya ve bu ikramiyelerle alâkalı olmak üzere lüzumlu bilcümle tedbir ve kararları almaya salâhiyetlidir.

Bankalar, komitenin bu karar ve tedbirlerine ittiba etmekle mükelleftirler.

V - Kanuni karşılıklar ve ihtiyatlar

Munzam karşılıklar

MADDE 33. — Bankalar taahhütlerine karşı bulunduracakları umumi disponibileden başka, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bir hesapta munzam karşılık tesis etmekle mükelleftirler. Bu munzam karşılığın üç aylık hesap vaziyetlerinde umumi mevduattan bankalar mevduatının tenzilinden sonra kalacak bakıyeye nispeti, vâdeli mevduatta % 15 ten aşağı ve % 25 ten fazla, vâdesiz mevduatta da % 20 den aşağı ve % 25 ten fazla olmamak üzere, memleketin umumi iktisadi durumu göz önünde bulundurularak, zaman zaman kanunun 47 nci maddesinde yazılı «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» tarafından tesbit ve Resmî Gazetede neşredilmek suretiyle ilân olunur.

Amortisman ve Kredi Sandığı, Merkez Bankası nezdindeki hesabına tevdi edilen bu munzam karşılıklara mukabil bankalara, vâdesiz ve bir seneye kadar vâdeli mevduata tekabül eden karşılıklar için % 3, bir sene ve daha fazla vâdeli mevduata tekabül eden karşılıklar için % 4 faiz öder.

İşbu faiz nispetleri, Ödünç Para Verme Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 5841 sayılı Kanunun 3 ncü maddesindeki nispetlerde bir değişiklik yapıldığı takdirde, yapılan değişikliğe mütenezir olarak yukardaki komitece ayarlanır.

Üçer aylık hesap hulâsalarına göre mevduatın azalması veya karşılık nispetinin indirilmesi hallerini, alâkadar bankalar, Amortisman ve Kredi Sandığına bildirirler ve azalma veya indirmeye tekabül eden karşılığın serbest bırakılmasını talebederler. Amortisman ve Kredi Sandığı bu talepleri derhal yerine getirmekle mükelleftir.

Karşılık hesabına yatırılan paralar Hazine'nin kefaleti altındadır.

Bankalar üçer aylık hesap vaziyetlerine göre mevduatlarında vâkı artışa tekabül eden munzam karşılıkları, bu hesap vaziyetlerinin verilme müddeti içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı hesabına yatırmakla mükelleftirler.

Karşılık nispetlerinin arttırılması halinde de bankalar, mezkûr hesaptaki munzam karşılıklarını, kararın meriyete vaz'ı tarihinden itibaren üç ay içinde yeni nispetlerin icabettirdiği miktara çıkarırlar.

Kanuni karşılık hesapları

MADDE 34. — Bankalar yukardaki maddede yazılı munzam karşılıkları ayrı bir hesapta gösterirler. Bunları, mahiyet ve şekli ne olursa olsun, hiçbir muamelede kullanamazlar ve 3? ncü maddede yazılı maksattan gayri bir husus için karşılık gösteremezler.

Muhtemel zararlar karşılığı

MADDE 35. — Türkiye'de faaliyette bulunan bilcümle bankalar Ticaret Kanununun ve esas mukavelenamelerinin mecburi kıldığı ihtiyatlardan başka senelik sâfi kârlarından % 5 ini «ilerde vukuu muhtemel zararlar karşılığı» olarak ayırmaya mecburdurlar.

Bu mecburiyet, ayrılan karşılıkların yekûnu, tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermayenin tamamına müsavi oluncaya kadar devam eder ve zarar tahakkuk ettiği zaman bu karşılıktan yapılacak mahsuplar tamamen ikmal edilinceye kadar yeni karşılık ayrılır.

İhtiyat akçelerinin kullanılması

MADDE 36 — Bankalar, senelik kârlarından Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince ayırmak mecburiyetinde bulundukla-

ri kanuni ihtiyat akçeleri ile bu Kanunun 4 nü maddesinin 3 numaralı bendi gereğince tesis edilen % 20 ler hariç olmak üzere yukardaki madde mucibince tesis edecekleri muhtemel zarar karşılıklarının tamamını senelik bilâncolarının heyeti umumiyelerince kabul ve tasdikını mütaakıp bir ay içinde, mübayaa kıymetleri üzerinden, Devlet İç İstikraz tahvillerine veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerine yatırırılar.

Vâkı zararların Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü veya bu Kanunun 35 nci maddesi mucibince tesis edilmiş bulunan ihtiyatlardan karşılanması icabettiği hallerde, bankalar, zikri geçen tahvilleri piyasaya satmakta veya diledikleri şekilde elden çıkartmakta serbesttirler. Bankalar istedikleri takdirde sözü geçen tahviller, ihraç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesiyle elde edilecek kıymet üzerinden Amortisman ve Kredi Sandığına derhal satınalınır.

Yıllık bilâncolara göre yeniden tahvil satın alınması gereken hallerde, bankalar, bilâncolarının tasdikı tarihinden itibaren bir ay zarfında borsadan veya diledikleri yerlerden tahvil tedarik edebilecekleri gibi, Amortisman ve Kredi Sandığı da ihraç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesiyle elde edilecek kıymet üzerinden ihtiyaç miktarında Devlet İç İstikraz Tahvili veya kendi tahvillerini satmaya mecburdur.

Sandığın tahvilât mevcudu vâkı talepleri karşılamaya kâfi gelmediği takdirde, tahvil temin edinceye kadar alâkalı bankalar mevzu bahis ihtiyatlarını Amortisman ve Kredi Sandığı namına Merkez Bankasına tevdiat olarak yatırmaya mecburdurlar.

İşbu tevdiata en son çıkarılan Devlet tahvilinin faizi tatbik edilir.

Tahvillerin kayıt ve muhafazası

MADDE 37. — Bankalar, 36 nci madde gereğince satınaldıkları tahvilleri Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince tasdikli bir deftere kaydetmeye ve bu tahvilleri hususi bir kasada saklamaya ve her talep vukuunda bankalar murakiplerinin kontrolüne hazır bulundurmaya mecburdurlar.

Defterin şekli ve kayıtların ne gibi malûmatı ihtiva edeceği Maliye Vekâletince tâyin ve tesbidolunur.

Bu tahviller rehnedilemeyeceği gibi, ma-

hiyet ve şekli ne olursa olsun hiçbir muamelede kullanılamaz.

Maliye Vekâletince lüzum görüldüğü takdirde, yapılacak tebligat tarihinden itibaren 15 gün içinde mevzu bahis tahvillerin T. C. Merkez Bankasına veya mümkün olmadığı takdirde gösterilecek bir bankaya tevdi mecburidir.

VI - Kredi muameleleri

Kredi hadleri

MADDE 38. — Bir banka, hakiki veya hükmi bir şahsa doğrudan doğruya veya bilvasıta nakit, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve suretle kendi tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermayesi ile ihtiyat akçeleri yekûnunun % 10 undan fazla kredi veremez, kefaletlerini kabul edemez veya tahvillerini satınalamaz.

Ancak, sanayi, maadin, enerji, büyük nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılmak üzere açılan ve fiilen bu işlerde kullanıldığı tevsik edilen kredilerde bu haddin % 25 e çıkarılması caizdir.

İktisat ve Ticaret Vekâletinin muvafık mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi üzerine bu hadleri % 25 nispetinde arttırmaya veya eksiltmeye İcra Vekilleri Heyeti yetkilidir.

Aşağıdaki fıkralarda gösterilen muameleler yukardaki tazyitlere tâbi değildir :

1. Bankaların en az % 25 sermayesine sahip buldukları sanayi, maadin, enerji, büyük nafia hizmetleri, nakliyat, ihracat ve sigortacılık işleriyle müştakil teşekküllerine, munhasıran bu işlerinde kullanmak üzere açtıkları krediler; ancak bu muameleler her ne suretle olursa olsun üçüncü şahıslara kredi temini maksadına mâtuflanamazlar;

2. Hususi kanunlarla vaz'edilen hükümlere göre yapılan muameleler;

3. Maliye Vekâleti ile yapılan muameleler;

4. Vâdesinin hulûlüne en az iki sene kalan Hazine bonoları ile Hazine kefaletini haiz bonoların iskontosuna ait muameleler.

5. Karşılığı nakit veya Devlet İç İstikraz tahvilâtı olan teminat mektuplarına ait muameleler,

6. Bankaların kendi aralarındaki her nevi muameleler,

7. Maliye Vekâletince kabul edilecek ecnebi bankaların veya mümasili itibar müesseselerinin Maliye Vekâletince kabul edilecek muayyen limitler dâhilindeki mukabil kefaleti ile verilen kefalet mektupları.

Bankaların iştiraklerine kredi

MADDE 39. — Bir bankanın kendi müessese veya iştiraklerinin heyeti umumiyesine veya bu müesseseler iştiraklerin kefaletleri ile diğer hakiki ve hükmi şahıslara açacağı bileümle kredilerin heyeti umumiyesinin yekûnu, bankanın tediye veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnunun % 20 sini teca-vüz edemez. Ayrıca, bu nevi müessese ve iştiraklerin diğer hakiki ve hükmi şahıslar lehine verebilecekleri kefaletlerin umumi yekûnu da kendi ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarının % 50 sini geçemez.

38 nci maddenin 1 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Kredi faizleri

MADDE 40. — Bankalar, her ne suret ve şekilde olursa olsun kendilerine doğrudan doğruya veya iştirakleri vasıtasıyla kredi açtıkları hakiki ve hükmi şahıslardan, faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların vaz'ettiği hadler ve nispetler fevkinde faiz tahsil edemezler veya fiilen yüksek faiz tahsiline müncer olan muamelelerde bulunamazlar.

Ancak, bankalar, Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı şahıs ve firmalar lehine hariçteki yabancı firmaların kefaletleriyle açacakları kredilerin faiz hadlerini tesbit hususunda serbesttirler.

Bir bankanın :

1. İştirakleri ile sermayesinin tamamı veya % 25 ten fazlası bankaya ait teşebbüs ve ortaklıklarının;

2. Banka İdare Meclisi reis ve âzaları ile umum müdürlerinin;

3. Banka sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip ortakların, (ortaklık nispetinin tayininde, ana, baba, karı, koca ve çocukların hisselerinin mecmuu bir tek şahsa ait hisse ad ve itibar olunur);

4. İdare Meclisi reis ve âzalarıyla umum müdürlerin ve banka sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip ortakların fiilen idare ve kontrolleri altında bulunan teşebbüs ve ortaklıkların;

Tavassutu veya garantisi veya iştirakiyle açılan kredilerde, bu teşebbüs ve ortaklıklara ve şahıslara garanti komüsyonu veya ücreti, iştirak geliri gibi adlarla veya her ne nam ile olursa olsun ödenen paraların heyeti mecmuası faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların tatbikatı bakımından bankaca tahsil edilmiş faiz, komüsyon ve ücret ad ve itibar edilir.

Bankalar, kendi iştirak ve ortakları ile Banka İdare Meclisi reis ve âzaları, umum müdürleri ve banka sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip ortakların fiilen idare ve kontrolleri altında bulunan teşebbüs ve ortaklıklara açtıkları kredilerin hangi maksatlar için ve nasıl kullanıldığını Maliye Vekâletine etraflı bir şekilde bildirmeye ve bu kredilerin kullanılması sırasında faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanun hükümlerinin ihlâl edilmediğini tevsik eylemeye mecburdurlar.

Banka mensuplarına kredi

MADDE 41. — Bir bankanın idare meclisi reis ve âzalarının ve murakıplarının, banka umum müdür ve umum müdür muavinlerinin, banka adına kredi açmaya salâhiyetli müdürlerinin, memurlarının ve müstahdemlerinin doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun, bankadan kredi almaları, bankaya lehlerine olarak kefalet veya teminat verdirmeleri, yahut menfaat rabıtası ile bağlı oldukları eşhas ve müesseseler lehine kredi, kefalet veya teminat verilmesini temin ettirmeleri ve bankaların da bu nevi muameleleri yapmaları memnudur.

Ancak, bankalar kendi mensuplarına Devlet tahvili mukabilinde üç maaşa kadar kredi açabilirler.

İdare Meclisi âzalarının akrabalarına kredi

MADDE 42. — Bir bankanın idare meclisi ve idare komitesi reis ve âzaları Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 nci maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı derecelerde kara-

beti bulunan kimselere taallük eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler.

Bankaların kendilerine ait müesseseler

MADDE 43. — Bir bankanın kendi tesis ettiği veya sermayesine iştirak ettiği bir müessese veya ortaklığın idare meclisinde bulunan kimselerin aynı zamanda bu bankanın idare meclisinde bulunması, mezkûr müessese ve ortaklığın banka ile muamele yapmasına mâni değildir.

Kredi açma salâhiyetleri

MADDE 44. — Hakiki veya hükmi bir şahsa verilecek nakit, mal, kefalet ve teminat şekli ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve suretteki kredilerden;

1. Yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liraya kadar olanlar, banka esas mukavelenamesinin ve dahilî nizamnamesinin koyduğu kayıt ve şartlara göre banka umum müdürlüğünce veya kendilerine verilen salâhiyet dâhilinde şube müdürlüklerince;

2. Keza yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liradan fazla ve 750 bin liradan az olan krediler. umum müdürlüğün yazılı teklifi ve idare komitesinin kararıyle;

3. 750 bin lirayı aşan krediler umum müdürlüğün tahriri teklifi üzerine munhasıran idare meclisinin kararıyle; açılabilir.

Tediye edilmiş sermayesi 300 bin liradan aşığı olan bankalarda (1) ve (2) numaralı bentlerde zikredilen hadler, sırasıyla 10 bin ve 25 bin, tediye edilmiş sermayesi 300 bin liradan fazla olmakla beraber bir milyon liradan az olan bankalarda da 50 bin ve 100 bin liradır.

Açık krediler

MADDE 45. — 44 ncü maddede vaz'edilen hadlerin % 10 unu geçmemek ve banka esas mukavelenamesinin ve dahilî nizamnamesinin koyduğu şartlara tâbi olmak üzere küşadedilecek

açık (yani şahsi taahhüde istinadeden tek imzalı) kredi hesabı carilerinden :

1. 10 000 liraya kadar olanları umum müdürlükçe re'sen,
2. 10 000 liradan fazla ve 25 000 liradan az olanları idare komitesi kararıyle;
3. 25 000 liradan fazla olanları idare meclisi kararıyle; açılır.

Müstakrizden hesap vaziyeti istenmesi

MADDE 46. — Bankalar, Devlet ve Devlet müesseseleriyle olan veya 5 000 lirayı geçmeyen muameleler ile tevdiat mukabili ikrazlar ve bor-sada kote esham ve tahvilât, Hazine bonoları ve Hazine kefaletini haiz bonolar veya altın terhini mukabilinde açılacak krediler ve Ziraat Bankasıncı munhasıran çiftçilere verilecek zirai krediler hariç olmak üzere, açacakları krediler ve verecekleri kefalet veya teminatlar için, talep sahiplerinden, bankalar birliği tarafından tesbit edilecek nümunesine uygun şekilde en son hesap vaziyetlerini ve diğer bankalardan aldıkları kredilerin yekûnunu gösteren ve yetkili heyet ve mümessillerinin imzalarını taşıyan bir hesap vaziyeti almaya mecburdurlar.

Banka Kredilerini Tanzim Komitesi

MADDE 47. — Maliye, İktisat ve Ticaret vekâletleri müsteşarları veya müsteşar muavinleri, Hazine Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, İç Ticaret Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Meclisi Reisi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Umum Müdürü veya vazifeli Umum Müdür Muavini ile Bankalar Birliği İdare Heyetinin kendi âzası arasından seçeceği bir mümessil ve ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan fazla bankaların umum müdürlerinin kendi aralarından iki sene için seçecekleri 5 umum müdürden müteşekkil bir «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» kurulmuştur. Bu komite, memleketin iş ve istihsal hacminin icaplarına ve iktisadi faaliyetlerin arz ettiği ihtiyaçlara göre umumi kredi hacminin muhtelif kredi neveleri arasında tevzi tarzını ayarlamaya mâ-tuf kararlar almaya, lüzumu halinde yıllık bir kredi tevzi plânı yapmaya ve bankalar arası

risk santralizasyonunu temine mâuf tedbirler ittihazi ve bu hususlarda lüzumlu teşkilâtı kurmaya salâhiyetlidir. Kredi tevzi plânında yapılacak tadiller de aynı Komite tarafından karara bağlanır.

Komite kararları İcra Vekilleri Heyetinin tasdiki ile tekemmül eder.

Bankalar mevcut kredi kaynaklarını komite kararlarının ve kredi tevzi plânının umumi esaslar dâhilinde kullanmaya ve her kredi nev'i için vaz'edilen had veya nispetleri tecavüz etmemeye ve risk santralizasyonu mevzuunda itti haz edilecek tedbirlere riayet etmeye mecburdurlar.

VII - İşletme ve iştirakler

Bankaların iştirakleri

MADDE 48. — Bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müessese ve ortaklarına tahsis edecekleri sermayelerin umumi yekûnu ödenmiş veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayeleri ile ihtiyatları yekûnunun % 10 unu tecavüz edemez.

Ancak, munhasıran sanayi, maadin, enerji, büyük nafia hizmetleri, nakliyat, ihracat, bankacılık ve sigortacılık işleriyle müştakil veya munhasıran bu sahalara kredi açmak üzere kurulmuş iştirakleri ve teşebbüsleri bu hükümden müstesnadır.

Yatırım bankalarına ait hükümler hususi kanunla tanzim edilir.

Ticaret yapma memnuiyeti

MADDE 49. — 48 nci madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Bankalar ticaret maksadı ile emtia alım ve satımı ile meşgul olamazlar. İhracat muamelelerine tavassut ile meskûk ve külçe halinde altın alım satımı bu hüküm dışında kalır.

Bankalar alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları ticari emtiayı temellük tarihinden itibaren 9 ay zarfında elden çıkarırlar. Bu elden çıkarmanın imkânsız veya Banka için büyük zararı mucip olacağı hallerde ve muhik sebepler tahtında, Maliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâletinin muvafık mütalâasını almak şartıyla bu müddeti uzatılabilir.

Gayrimenkul üzerine muamele

MADDE 50. — Bankalar ticaret maksadı ile gayrimenkul alım ve satım ile meşgul olamazlar ve gayrimenkul üzerine veya gayrimenkul ipotegi mukabilinde kredi açamazlar. Ancak, kredinin açılması tarihinden itibaren en erken 4 ay sonra ve Banka alacağının tahsilinde tehlike bulunması takdirinde bankaların munzam teminatı olarak gayrimenkul teminatı kabul etmeleri caiz olduğu gibi, sanayi, maadin, enerji, ziraat, gemicilik, büyük nafia hizmetleri ve ihracat işlerine mâuf krediler ile Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine göre resmi dairelere hitaben verilecek teminat mektupları karşılığı olarak gayrimenkul teminatı almaları da caizdir.

Bankalar, Bankacılık muamelelerini tedvir etmek üzere muhtaç buldukları miktar ve vüsatın fevkinde gayrimenkul inşa ettiremezler, edemezler, satın alamazlar veya her hangi bir surette bunun fevkinde gayrimenkul iktisabedemezler.

Bankalar, alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları gayrimenkulleri, temellük tarihinden itibaren üç sene içinde elden çıkarmaya mecburdurlar. Bu müddet zarfında elden çıkarmanın imkânsız veya banka için büyük zararı mucip olacağı hallerde müddet Maliye Vekâletince uzatılabilir.

Hususi kanunlara göre gayrimenkul üzerine ikrazat yapmalarına izin verilen bankalarla Emniyet Sandığı ve bu kanuna tâbi bankaların yabancı memleketlerdeki şubeleri bu maddenin birinci fıkrası hükümlerinden müstesnadır.

VIII - Hesap hulâsaları, bilânço ve defterler

Hesap hulâsaları ve bilânçolar

MADDE 51. — Bankalar, üç aylık hesap hulâsalarını ve senelik bilânçolarını, İktisat ve Ticaret Vekâleti ile T. C. Merkez Bankası ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit edilecek formüle mutabık olarak tanzim ederler.

Bankalar, iştiraklerine açmış oldukları krediler ile iştiraklerine yatırdıkları sermayelerin 39 ve 48 nci maddelere göre tasnif edilmiş durumunu 3 aylık hesap hulâsaları ile senelik bi-

lânçolarında diğer muamelelerinden ayrı olarak göstermeye mecburdurlar.

Üç aylık hesap hulâsaları, umumi heyetçe tâyin edilen murakıpler tarafından tasdikli olarak, taallük ettikleri üç aylık devrenin hitamından itibaren en geç iki ay içinde ve senelik bilânçolarla kâr ve zarar hesapları da idare meclisi ve murakıpler raporlarıyla birlikte umumi heyetlerinin toplantı tarihinden itibaren bir ay içinde bankalar tarafından Maliye ve İktisat ve Ticaret Vekâletleriyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilir ve bilânçolar aynı müddet zarfında biri Resmî Gazete olmak üzere en az iki gazete ile neşir ve ilân olunur.

Ayrıca, bankalar, her ayın 20 nci günü akşamına kadar, haftalık vaziyetler üzerinden tertibettikleri cetvellere nazaran, bir evvelki ay sonu itibariyle başlıca kredi ve mevduat nevilerini ve umumi yekûnlarını gösterir birer cetveli aynı veçhile tevdi etmeye mecburdurlar.

Yabancı bankalara ait cetvel ve bilânçolar

MADDE 52. — Yabancı memleketlerde teşekkül edip de Türkiye'de şube açmış olan bankaların bilânço ve hesap vaziyetleri, İktisat ve Ticaret Vekâleti ile T. C. Merkez Bankasının ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit olunacak formüle uygun olarak tanzim edilir ve Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayeleri ile Türkiye'deki muamelelerini gösterir.

Bu bankalar Türkiye'ye ait senelik bilânçolarını, müesseselerinin son bilânçosu ile birlikte yukardaki madde hükümlerine tevfikkan Maliye ve İktisat ve Ticaret Vekâleti ile Merkez Bankasına tevdi ve neşir ve ilân ederler.

Bu bankaların üç aylık hesap hulâsaları ve senelik bilânçoları ve kâr ve zarar hesapları Merkez ittihaz ettikleri şubeleri tarafından tanzim ve idare komitesi âzaları ve başmuhasebecileri tarafından imza olunur.

Para vâhidi

MADDE 53. — Bankalar hesaplarını ve bilânçolarını Türk parası üzerinden tanzim ederler.

Bilânçonun tanzim şartı

MADDE 54. — Bankalar, şubeleriyle ve dâhildeki muhabirleriyle hesap mutabakatı elde etmeden senelik bilânçolarını kapatamazlar. Yabancı memleketlerdeki muhabirleriyle aralarındaki karşılıklı hesap vaziyetlerinin mutabakatına ait cetvelleri de bilânçolarını tanzimden evvel tesbit etmek mecburiyetindedirler.

Kopya defteri

MADDE 55. — Bankaların, Ticaret Kanununda yazılı kopya defterleri yerine muhabevelerinin makine ile alınmış suretlerini tarih ve numara sırasıyla tertip ve muhafaza ederek yıl sonunda ciltlettirmeleri caizdir.

Yabancı memleketlerdeki şubeler

MADDE 56. — Türk kanunlarına göre teşekkül edip yabancı memleketlerde şube açmış olan bankalar, yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis ettikleri sermaye ile bu şubelerin muamelât ve hesabatını gösterir bir cetveli Maliye Vekâleti ve İktisat ve Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına senelik bilânçoları ile birlikte gönderirler.

Müteferrik hükümler ve murakabe

Bankalar Birliği

MADDE 57. — Bu kanunun meriyete vaz'ı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde bankacılık meslekinin inkişafı, bankalar arasında karşılıklı tesanüt temini ve gayrimeşru rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz ve tatbik etmek maksadiyle hükmi şahsiyeti haiz bir «Bankalar Birliği» kurulur. Birliğin ana nizamnamesi İktisat ve Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti kararı ile meriyete vaz'edilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan bütün bankalar, Bankalar Birliğine âza kaydolanmakla mükelleftirler.

Âza bankaların birlik umumi heyetindeki rey hakları, bu bankaların son bilânçolarındaki mevduat yekûnlarına göre birlik ana nizamnamesiyle tesbit olunur.

Masrafların taksimi

MADDE 58. — 57 nci maddede yazılı birliğin masrafları ile 47 nci madde mucibince kurulacak komite ve teşkilâtın bilcümle masrafları, her takvim yılı başında âza bankalar arasında, 57 nci madde mucibince tesbit olunacak rey adedlerine göre garameten taksim edilir. Bankalar, kendilerine isabet eden masraf hisselerini her sene Şubat ayı sonuna kadar T. C. Merkez Bankası nezdinde açılacak hususi bir hesaba yatırmakla mükelleftirler.

Sermaye ve mevduatın yabancı memlekette kullanılması

MADDE 59. — Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar, Maliye Vekâletinin tesbit ve müsaade edeceği nispeti geçmemek şartıyla, sermayelerinin bir kısmını yabancı memleketlerde kullanabilirler. Bu müsaade, her muamele için ayrı ayrı veya icabına göre her banka için, muayyen hadlere kadar umumi bir şekilde verilebilir.

Yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmış olan bankalar, Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi ve bütün bankalar kabul ettikleri mevduatı, Maliye Vekâletinin müsaadesini almadan yabancı memleketlerde plâsman ve tevdiat suretiyle istimal edemeyecekleri gibi, Türk borsalarında kote olmıyan yabancı esham ve tahvilâtın iktisabında ve bunlara mukabil kredi küşadında da kullanamazlar.

Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş bankaların yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis edecekleri sermaye, bu Kanunun 2 nci maddesinde zikredilen sermayelerinden tenzil ve bakiyesi bu Kanunun tatbikatında Türkiye'deki ödenmiş sermaye ad ve muhtelif maddelerdeki nispetlere esas ittihaz olunur.

Bankaların borçları

MADDE 60. — Bankaların borç ve taahhütleri yekûnu, ödenmiş ve Türkiye'ye tahsis edilmiş sermayelerini tecavüz edemez.

Aşağıdaki fıkralarda yazılı hususlar bu hükümden müstesnadır :

1. Bankanın kabul ettiği mevduat;
2. İhtiyatlar, amortismanlar, karşılıklar ve tevzi edilmemiş kârlar;

3. Hissedarlar lehine tahakkuk etmiş olup henüz tediye edilemeyen yıllık kâr bakiyeleri;

4. Hususi kanunlarına göre alâkalı daire ve idarelere yatırılmak üzere mükelleflerden tahsil edilen vergi ve resimler;

5. Kanun ve kararlar hükümlerine göre veya mahkeme kararlarıyla bankalara yatırılan emanetler, istimlak bedelleri ve benzeri para ve kıymetler;

6. Bankacılık hizmetlerinin ifası zımında müşteriler lehine tahassul eden hak ve alacaklar;

7. Bankanın kendi lehine açılmış mevduat hesaplarında kayıtlı veya bankanın alacaklı olduğu mebalig üzerine çektiği çek ve poliçeler;

8. Yabancı bir memlekette vacibütte diye olup muhatabı tarafından kabul edilmiş ve yabancı bir memlekette veya memleket içinde iskontooya tâbi tutulmuş ve bankanın mutasarrıfı olduğu poliçelerin cirosundan doğan borçlar;

9. T. C. Merkez Bankası Kanunu hükümlerine tevfikan mükerrek iskontooya arz edilen senetler ve T. C. Merkez Bankasından sağlanan diğer krediler;

10. Yabancı memleketlerdeki bankalardan ve malî müesseselerden temin edilen krediler;

11. İktisat ve Ticaret Vekâletinin müspet mütalâasına müsteniden Maliye Vekâletince şayanı kabul görülecek diğer borç ve taahhütler.

Bankaların murakabesi

MADDE 61. — Bu kanunun tatbikatı, Maliye Vekâletine bağlı bankalar yeminli murakıpları tarafından murakabe edilir. Bu murakıplar ile murakıp muavinlerine İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yemin ettirilir.

Yeminli murakıplar imtihanla memuriyete alınırlar ve en az üç sene yeminli murakıp muavinliği yaptıktan sonra ikinci bir imtihanla yeminli murakıp tâyin edilirler. Dışardan yeminli murakıp tâyin olunamaz. Yeminli murakıpların, maaş dereceleri, terfi ve diğer hususları ve memuriyet unvanları Maliye Vekâleti Teşkilât Kanunu ile tâyin ve tesbit edilir.

Bankalar yeminli murakıpları ve murakıp muavinleri bankalar ile bankaların iştirak, teşebbüs ve ortaklıklardan, bu kanun hükümleri ile alâkalı görecekları bütün malûmatı istemiye ve bunların bilcümle evrak, kayıt ve defterlerini tetkik etmiye salâhiyetli olup, bankalarla alâ-

kalı iştirak, teşebbüs ve ortaklıklar da istenen malûmatı vermek ve evrak, kuyudat ve defterleri tetkika âmade tutmakla mükelleftirler. Şu kadar ki, bankalardan mevduat sahiplerinin isimlerinin bildirilmesi istenemez.

Hususi murakıp tâyini

MADDE 62. — Maliye Vekâleti;

1. Borç ve taahhütleri yekûnu 60 ncı maddede yazılı hadleri tecavüz eden;
2. Mevduat kabul yetkisi daimî veya muvakkat olarak ref olunan;
3. Kanununun 66, 67 ve 71 nei maddeleri mucibince mevduat kabul yetkisinin ref'i veya kapatılmak talebiyle mahkemeye verilen;
4. Mahkeme kararıyla kapatılmasına veya mevduat kabul yetkisinin kaldırılmasına hükmedilen;
5. Heyeti umumiye kararıyla veya sair sebeplerle tasfiyesine karar verilen;

Bankalar nezdine bir veya mütaaddit hususi murakıp tâyin edebilir. Hususi murakıplar, nezdlerine tâyin edildikleri bankaların bileümle muamelât ve kayıtlarını kontrol etmek, tevdiat sahiplerinin hukukunu vikaye eylemek üzere alınması icabeden tedbirleri derhal banka idare meclisine, tasfiye memurlarına tavsiye ve Maliye Vekâletine arz etmek, bu kanun hükümlerine aykırı karar ve muamelelerin icrasını durdurmak vazifesiyle mükelleftirler.

Maliye Vekâleti lüzumlu gördüğü takdirde hususi murakıpları geri çekmeye veya yerlerine başkalarını tâyin etmeye, vazifelerini kötüye kullananlar hakkında kanuni takibatta bulunmaya yetkilidir.

Devir veya birleşme

MADDE 63. — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan her hangi biri, yerli veya yabancı bir banka ile birleşmek veyahut müdileleriyle alacaklılarına karşı mevcut vecibeleri de dâhil olmak üzere düyunatını Türkiye'de faaliyette bulunan bir veya mütaaddit yerli veya yabancı bankaya devretmek istediği takdirde keyfiyeti yazı ile derhal Maliye Vekâletine bildirmeye mecburdur.

Maliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının da mütalâasını aldıktan sonra, birleşme veya de-

vir talebini kabule şayan gördüğü takdirde, keyfiyeti bankanın hissedar, müdi, alacaklı ve borçlularına 15 gün müddetle ve biri resmî gazete olmak üzere en az iki gazete ile ilân eder.

İlân tarihinden itibaren üç ay zarfında bir itiraz vâkı olmadığı veya vâkı itirazlar muhik görülmediği ve birleşme veya devir alâkalıların menfaatlerine münafi bulunmadığı takdirde, birleşme veya devir muamelelerinin icrasına Maliye Vekâletince müsaade olunur.

Tasfiye veya faaliyetin tatili

MADDE 64. — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar, muamelelerini tatil veya tasfiye etmek istedikleri takdirde, keyfiyeti gazetelerle ilân ve mevduat sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek şahıslara ve müesseselere tebliğ ederek ellerinde bulunan bilûmum aynı ve nakdî her türlü mevduat ile emanet ve cari hesap matluplarını ve borçlarını, vâdeli olsalar bile, vâdelerini beklemeksizin iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmiyen aynı ve nakdî her türlü mevduat ve matlubatı Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi mecburdurlar. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bu suretle tevdi olunan kıymetler hakkında 31 ncı maddede yazılı 10 ve 2 senelik zaman aşımı müddetlerine göre muamele icra eder.

Tasfiye memurlarının vazifeleri

MADDE 65. — İflâsına hükmedilen bankalar ile tasfiyesine karar verilen veya mahkemece kapatılmasına hükmedilen bankaların muamelâtını tasfiye etmek üzere İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfikân teşkil edilen iflâs idaresi veya tâyin olunan tasfiye memurları, tasfiye safahatı hakkında Maliye Vekâletine her ay sonunda rapor vermekle mükelleftirler.

Maliye Vekâleti, yeminli bankalar murakıpları vasıtasıyla iflâs idaresinin ve tasfiye memurlarının bu kanun tatbikatiyle ilgili muamelâtını teftiş ettirmek salâhiyetini haizdir.

X - Cezai hükümler

MADDE 66. — Bu kanunun 7 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarıyla 8 ncı maddesi-

nin birinci fıkrası mucibince mezuniyet istihsal etmeden ve 13 ncü maddede yazılı müsaadeyi almadan mevduat kabulüne veya bankacılık muameleleriyle iştigale başlayanlarla 9 ve 24 ncü madde hükümlerine aykırı hareket eden hakiki ve hükmi şahıslar 5 000 liradan 50 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber, Maliye Vekâletinin talebi üzerine, bu müesseseler ve teşekküllerin daimî veya muvakkat olarak faaliyetten men'ine de mahkemece karar verilebilir.

Ayrıca 24 ncü madde hükmüne aykırı olarak mevduat kabul eden hakiki şahıslar ile hükmi şahısların, veyahut 13 ncü maddede yazılı müsaadeyi almaksızın mevduat kabulüne veya bankacılık muameleleriyle iştigale başlayan hükmi şahısların işlerini fiilen idare eden idare meclisi reis ve âzaları veya umum müdür, umum müdür muavinleri veya vazifeli müdürleri altı aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 67. — Maliye Vekâletinden müsaade istihsal ettikten sonra kanunun 4 ve 6 ncı maddeleri ile 7 ncı ve 8 ncı maddelerin son fıkralarında yazılı hususlardan her hangi birine aykırı durumları tahaddüs eden bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebligat tarihinden itibaren altı ay içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Ayrıca alâkalı bankaların bu durumlarını ıslah etmelerine imkân görülemediği hallerde Maliye Vekâletinin yazılı talebi üzerine bu nevi bankaların mevduat kabul yetkilerinin muvakkaten ref'ine veya bir kısım şubelerinin kapatılmasına mahkemece karar verilebilir.

MADDE 68. — Kanunun 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 26, 30, 31, 34, 37, 41, 42, 44, 45, 46, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61 ve 65 ncı maddelerinde yazılı mükellefiyet ve mecburiyetleri yerine getirmiyen veya bu mükellefiyet ve mecburiyetlere riayet etmiyen veya bankalar yeminli murakıpları ile 62 ncı maddede yazılı hususi murakıpların vazifelerini ifalarına mümanaat eden bankalar veya vazife ve alâkalarına göre, idare meclisi reisi veya âzaları veya murakıplar veya umum müdür veya umum müdür muavinleri veya idareci veya memurları veya tasfiye memurları 1 000 liradan 10 000

liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıda zikredilen maddelerde yazılı mükellefiyet ve mecburiyetlerin yerine getirilmesi muayyen bir müddete bağlı bulunduğu veya Maliye Vekâletince yapılacak tebligat tarihinden itibaren muayyen müddetler içinde, makbul bir sebebe müstenidolmaksızın, kanuna aykırı muamele ve fillere son verilmediği veya ifası gereken muayyen mükellefiyet ve mecburiyetler yerine getirilmediği takdirde, Maliye Vekâletince alâkalı bankadan geçecek her gün için 100 lira tahsil ve Hazineye irat kaydolunur.

MADDE 69. — Kanunun 28, 33, 35 ve 36 ncı maddelerinde yazılı hükümlere ve hadlere riayet etmiyen bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebligatta yazılı müddetler içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, bu bankalardan, geçecek her gün için 1 000 lira tahsil ve Hazineye irat kaydolunur.

Ancak, her ne suretle olursa olsun tebligat tarihinden itibaren altı ayın inkızasından sonra yukarıda yazılı maddeler hükümlerine aykırı durumları devam eden bankalar, ayrıca mahkeme kararı ile, 10 000 liradan az olmamak üzere 50 000 liraya kadar para cezasına mahkûm edilmiştir.

MADDE 70. — Kanunun 27, 32, 38, 39, 40, 47, 48, 49, 50, 60, 63 ve 64 ncü maddelerinde yazılı hükümlere, mükellefiyet ve memnuiyetlere riayet etmiyen bankalar 10 000 liradan 50 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilecekleri gibi, vazife ve alâkalarına göre, bu nevi bankaların işlerini fiilen idare eden İdare Meclisi Reis ve âzaları ile Umum Müdür, Umum Müdür muavinleri ve vazifeli müdürleri 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezası ile birlikte yedi aydan iki seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilirler.

Şu kadar ki, yukarıda mezkûr maddelerde yazılı hükümlere, mükellefiyet ve memnuiyetlere muhalefet, banka ile iştirak ve müesseselerine veya alâkalı şahıslara menfaat teminini hedef tuttuğu veya bu nevi hareketler neticesinde fiilen böyle bir menfaat temin edilmiş olduğu takdirde, ağır para cezası 10 000 liradan az olmamak üzere bu menfaatlerin 5 misli olarak hükmedilir.

MADDE 71. — 68, 69 ve 70 ncı maddelerde

yazılı kanuna aykırı fiil ve hareketler alâkah bankanın emin bir şekilde çalışmasını haleldar edecek mahiyette bulunduğu takdirde, mezkûr maddelerde yazılı cezalara zamimeten ve Maliye Vekâletinin talebi üzerine, bu gibi bankaların mevduat kabul yetkilerinin veya faaliyetlerinin muvakkat veya daimî olarak ref'ine mahkemece karar verilebilir.

Hakikate aykırı vesaik tanzimi

MADDE 72. — a) Maliye, İktisat ve Ticaret Vekâletleri ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilen hesap hulâsalarında veya neşir ve ilân olunan bilânçolarda bilerek yapılan sahte beyanlardan dolayı bu vesikaları imza edenler yedi aydan üç seneye kadar hapis ve 10 000 liradan 50 000 liraya kadar para cezasına mahkûm edilirler.

b) Bir bankaya, kredi almak veya kredisini artırmak veya daha müsait kredi şartları temin etmek maksadiyle kasten hakikate aykırı bilânço, kâr ve zarar hesabı veya hakikate aykırı hesap vaziyeti verenler hakkında Türk Ceza Kanununun hususi evrakta sahtekârlık hükümleri tatbik olunur.

Vazifesini kötüye kullanan banka memurları

MADDE 73. — Kendisine veya başkasına menfaat sağlamak maksadı ile kredi tahsis muamelelerinde vazifesini kasten kötüye kullanarak bankayı ızzar eden memur veya idareciler, kanunların kendilerine daha fazla ceza derpiş etmediği hallerde altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile tecziye olunur.

Sırların ifşası

MADDE 74. — Sıfat ve vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları, bankaya veya bankanın müşterilerine ait sırları makbul bir sebebe müstenidmaksızın ifşa eden banka mensupları ile sair vazifeliler, bir seneye kadar hapis cezası ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukardaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadiyle ifşa ederlerse, 7 aydan iki seneye kadar hapis ve 10 000 liradan 50 000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılmakla beraber

ayrıca, daimî veya muvakkat olarak bankalarda istihdamdan men edilmelerine veya memuriyetten mahrumiyetlerine de hükmolunur.

Yeminli murakıplerin mesuliyeti

MADDE 75. — Vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları sırları makbul bir sebebe müstenidmaksızın ifşa eden bankalar yeminli murakıpleri ve muavinleri yedi aydan iki seneye kadar hapis cezasına ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukardaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadı ile ifşa ederlerse, bir seneden beş seneye kadar ağır hapis cezasına ve 10 000 liradan 50 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber, ayrıca daimî veya muvakkat olarak memuriyetten mahrumiyetlerine ve bankalarda istihdamdan men edilmelerine de hükmolunur.

Asılsız neşriyat ve haber yayma

MADDE 76. — Bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine zarar verebilecek bir hususu isnadeden veya bu yolda asılsız haberler yayanlar 6334 sayılı Kanun hükümleri dairesinde 6 aydan 3 seneye kadar hapis, 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu fiilin Basın Kanununda yazılı neşir vasıtalarından biri ile veya radyo ile işlenmesi halinde 1 seneden 3 seneye kadar hapis ve 2 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Umumi hükümlerin mahfuziyeti

MADDE 77. — Bankaların veya mesul şahıslarının bu kanunda suç teşkil eden hareket ve fiilleri başka kanunlara göre de cezayı müstelzim bulunduğu ahvalde haklarında en ağır cezayı ihtiva eden kanun maddesi hükümleri tatbik olunur.

Tekerrür

MADDE 78. — Bu kanunda yazılı suçların tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılarak hüküm veya tahsil olunur.

İşbu maddenin tatbikatında hükmün kesinleşmesinden sonra fiilin tekrar işlenmesi tekerür addolunur.

İflâsın mesulleri

MADDE 79. — Bir bankanın iflâsı halinde o bankanın idare meclisi, idare komitesi reis ve âzaları ile umum müdür, muavinleri, müdür ve imzaları bankayı ilzam eden memurlarının bu kanuna aykırı hareketleri iflâsa sebep olmuş ise Maliye Vekâletinin talebi üzerine gerekirse bunların şahsan iflâslarına mahkemece karar verilebilir ve haklarında İcra ve İflâs Kanununun 5, 6 ve 7 neî babları hükümleri tatbik olunur.

Ticaret Kanunu hükümlerinin mahfuziyeti

MADDE 80. — Ticaret Kanununun mesuliyeti mutazammın hükümleri mahfuzdur.

Vazifeli merci

MADDE 81. — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı takibat icrası, Maliye Vekâleti tarafından cumhuriyet müddeiumimîliğine müzekkere yazılmasına bağlıdır. Bu müzekkere ile Maliye Vekâleti aynı zamanda müdahil sıfatını iktisabeder.

Cumhuriyet müddeiumimîleri takibata mahal olmadığına karar verilerse, Maliye Vekâleti, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 165 neî maddesine göre kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza salâhiyetlidir. kararlara karşı itiraza selâhiyetlidir.

Bu kanunda yazılı suçlar asliye ceza mahkemelerinde 3005 sayılı Kanun hükümlerine göre rüyet olunur. Mahkeme hükmünden evvel de bu kanunda yazılı muvakkat veya daimî olarak faaliyetten men'i veya mevduat kabul salâhiyetinin ref'i hususlarında karar verebilir.

Para cezalarının tahsili

MADDE 82. — Bu kanuna göre hükmi şahıslar hakkında mahkemelerce hükmedilecek para cezaları ile 68 neî maddenin son fıkrasında ve 69 neî maddenin ilk fıkrasında yazılı paralar, Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanun hükümleri mucibince tahsil olunur.

XI - Mahfuz ve mülga hükümler

Mahfuz hükümler

MADDE 83. — Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Teşkilâtı ile Muamelâtı ve Murakabesi hakkındaki 1715 sayılı Kanun ile ek ve tadilleri ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası hakkındaki 5660 sayılı Kanun hükümleri mahfuzdur.

Mülga hükümler

MADDE 84. — a) 2999 sayılı Bankalar Kanunu ve ek ve tadilleriyle,

b) 5072 sayılı Kanunla değiştirilen 4060 sayılı Kanunun bankalarla ortaklıklara mütaallik hükümlerinin, Tasarruf Sandıkları hakkındaki 1711 sayılı Kanun ve Ecnebi Şirketler hakkındaki 30 Teşrinisani 1330 tarih ve 49 sayılı Muvakkat Kanun ile 10 Ağustos 1331 tarihli zeylinin bu kanuna muhalif hükümleri meriyetten kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE 1. — Halen mevcut bankalardan anonim şirket halinde çalışanlar, bu kanunun neşri tarihinden itibaren 2 sene içinde, 4 neî maddenin 1, 2, 4 ve 5 neî fıkraları hükümlerini yerine getirmekle mükelleftirler. Zaruri hallerde Maliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâletinin de mütalâasını almak şartıyla, bu müddeti uzatmaya salâhiyetlidir.

MUVAKKAT MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut bankalar, sermaye ve ihtiyatlarını 6 neî madedeki miktarlara, kanunun neşri tarihinden itibaren 3 sene zarfında iblâğa mecburdurlar.

Zaruri hallerde Maliye Vekâleti bu müddeti uzatmaya mezundur.

MUVAKKAT MADDE 3. — Bankalar, mevduatın 26 neî madde hükmü gereğince tasnifini bu Kanunun meriyete vaz'ı tarihinden itibaren 6 ay zarfında ikmal ve mütaakıp 3 aylık hesap hulâsalarında göstermeye mecburdurlar.

MUVAKKAT MADDE 4. — Bu Kanunun meriyete girdiği tarihte mevcut bankalar, 28 neî maddede zikredilen sermaye ve ihtiyat akçeleri miktarlarındaki farklar dolayısıyla icabeden tedbirleri Kanunun meriyet tarihinden itibaren 6 ay zarfında ittihaz etmeye mecburdurlar.

MUVAKKAT MADDE 5. — Bankalar, 2999 sayılı Kanunun 4196 ve 5072 sayılı kanunlarla muaddel 26 nci maddesi mucibince mubayaa etikleri tahvillerden bu kanunun meriyete girdiği tarihte kanuni karşılık olarak ellerinde bulunanları, itfa tarihlerine kadar, işbu kanunun 33 ncü maddesi mucibince Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yatırılması icabeden kanuni karşılıklar yerine muhafaza etmeye salâhiyetlidir. Ancak bu takdirde :

a) Kanunun yürürlük tarihindeki mevduatları yekûnundan tahvillerin mubayaa kıymetlerine göre tahville karşılanmıyan kısım ile ellerindeki tahvillerden itfa olunanların temsil etikleri kanuni karşılıkları Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 3 ay içinde yatırmakla mükelleftirler.

b) Yukarda yazılı tahviller işbu Kanunun 37 nci maddesi hükümleri dairesinde kayıt ve muhafaza edilirler ve aynı hükümlere tâbidirler.

MUVAKKAT MADDE 6. — Bankalar, 39, 48 ve 49 ncü maddeler hükümlerine aykırı muamelelerin tasfiyesine 50 nci maddede yazılı ihtiyağlarından fazla gayrimenkullerin tasfiye ve satışına işbu kanunun meriyete vaz'ı tarihinden itibaren bir sene içinde başlamaya ve üç sene zarfında ikmal etmeye mecburdurlar.

Zaruri hallerde Maliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâletinin de mütalâasını almak şartıyla, bu müddeti uzatmaya salâhiyetlidir.

MUVAKKAT MADDE 7. — Bu kanunun neşri tarihinde mevcut bankalar, 16 ve 18 nci maddelerde yazılı mükellefiyetleri bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren iki ay içinde yerine getirmekle mükelleftirler.

MUVAKKAT MADDE 8. — Yukardaki muvakkat maddeler hükümlerine aykırı hareket

eden bankalarla bu bankaların vazifeli idareci ve memurları 1, 2, 3 ve 7 nci muvakkat maddelere aykırı fiiller için 68 nci madde; 4 ve 5 nci muvakkat maddelere aykırı fiiller için 69 ncü madde; ve 6 nci muvakkat madde hükmüne aykırı fiiller için de 70 nci madde hükümlerine göre ve aynı esaslar dâhilinde cezalandırılırlar.

MADDE 85. — Bu kanun neşri tarihinden 3 ay sonra meriyete girer.

MADDE 86. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

13 . IX . 1955

Başvekil
A. Menderes

Devlet Vekili
Başvekil Yardımcısı
F. Köprülü

Devlet Vekili
M. Sarol

Devlet Vekili
O. Kapani

Devlet Vekili ve
Hariciye V. V.
F. R. Zorlu

Adliye Vekili
O. Ş. Çiçekdağ

Millî Müdafaa Vekili ve
Dahiliye V. V.
E. Menderes

Dahiliye Vekili

Hariciye Vekili

Maliye Vekili
H. Polatkan

Maarif Vekili
C. Yardımcı

Nafia Vekili
K. Zeytinoğlu

İkt. ve Ticaret Vekili
S. Yırcalı

Sih. ve İc. Mua. Vekili
Dr. B. Uz

Güm. ve İnh. Vekili
E. Kalafat

Ziraat Vekili
N. Ökmen

Münakalât Vekili
M. Çavuşoğlu

Çalışma Vekili
H. Erkmen

İşletmeler Vekili
S. Ağaoğlu

MUVAKKAT ENCÜMENİN TADİLİ

Bankalar kanunu lâyihası

I - İlk hükümler

Kanunun şümülü

MADDE 1. — Türkiye’de kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yabancı memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye’de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda sarahat olmıyan ahvalde umumi hükümler tatbik olunur.

Hususi kanunlarla kurulmuş bankalara ait hükümler mahfuzdur.

Tarifler

MADDE 2. — Bu kanun tatbikatında, aşağıdaki tâbirlerin ifade ettikleri mânalar karşılarında gösterilmiştir.

1. Millî Banka: Türk Kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk parası olarak konulmuş ve sermayesinin ekseriyeti ve idare ve murakabesi Türklerle aidolan bankalara millî banka denir.

2. Şube veya banka şubesi: Ayrıca tasrihe lüzum kalmaksızın bankaların şube, ajans ve banka muamelâtı ile iştigal eden sabit veya seyyar büroları gibi her türlü mahallî teşkilâtını ifade eder .

3. Ödenmiş veya Türkiye’ye tahsis edilmiş sermaye: Bankanın, muayyen bir hesap devresi sonunda fiilen ödenmiş veya Türkiye’ye tahsis ve tediye edilmiş sermayesinden bilânçoda görülen ve ihtiyatlarla karşılanamıyan zarar düşüldükten sonra kalan bakıyedir .

4. İhtiyat akçeleri: Bu kanunun 35 nci maddesine, bankaların kendi statülerine ve Türk Ticaret Kanununun 466 ve 467 nci maddelerine göre ayrılan ihtiyatlar yekûnundan, mevcut ise, zararların mahsubu sonunda elde edilen bakıyedir.

II. - Kuruluş

Bankaların kuruluşları

MADDE 3. — Bankaların Anonim Şirket şeklinde kurulmaları şarttır. Türkiye’de banka muameleleri yapacak yabancı bankaların, tâbiyetlerini taşıdıkları memleket kanunlarına göre anonim şirket veya muadili bir statüye sahibolmaları lâzımdır.

Bu kanunun neşri tarihinde mevcut millî bankalarla halen Türkiye’de şubesi bulunan yabancı bankalar, hususi kanunlarına göre teşkil olunan veya sermayesinin tamamı yabancı bir Devlete ait bankalar ve İstanbul Emniyet Sandığı bu hükümden müstesnadır.

Hisse senedi ve ortaklar

MADDE 4. — Bankacılıkla iştigal etmek üzere kurulacak anonim şirketlerde:

1. Hisse senetlerinin nakit mukabili ihraç edilmesi ve en az % 51 inin nama muharrer olması,
2. Hisse senetlerinin itibari kıymetlerinin 1 000 lirayı geçmemesi,
3. Bütün hisse senetlerinin menkul kıymetler borsasına kote edilmesi,

4. Reye iştirak hakkını haiz hissedar adedinin 20 den az olmaması, Mecburidir.

Müessislerin şahsi durumları

MADDE 5. — 7 nci madde mucibince mezuniyet istihsali için yapılacak müra-caat evrakına şirket müessislerinin, Maliye ve Ticaret Vekâletlerince hazırlanmış bir nümuneye uygun şekilde ve noter huzurunda tanzim ve imza edecekleri birer beyanname eklemeleri mecburidir.

Bu beyannamelere, müessislerin :

1. İsimleri ve ikametgâhları;
2. Müracaat tarihine kadar hangi işlerle ve ne müddet meşgul oldukları;
3. Son beş sene içindeki yıllık gelirleri;
4. Mahkûmiyetleri bulunmadığı, varsa hangi suçlardan tevellüdettiği ve cezaların nev'i ve miktarları;
5. Ticari ihtilâflardan dolayı şahsan ve idaresi ile mükellef buldukları şirketlerin tazminat ödemeye mahkûm edilip edilmedikleri, edilmişlerse miktarları;
6. Nam ve hâmiline muharrer hisse senetlerinden satınalmayı deruhde edecekleri miktarlar;

İle Maliye ve Ticaret Vekâletlerince lüzum görülecek diğer malûmat dercedilir.

Asgari Sermaye

MADDE 6. — Türkiye'de teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayeleri ile ihtiyat akçeleri baliğinin ve yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankaların Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermayeleri ile Türkiye'deki ihtiyat akçeleri yekûnunun en az 2 milyon lira olması şarttır.

Bu miktar, nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde 5 milyon liradan ve nüfusu 500 binden fazla 1 milyondan az şehirlerde 3 milyon liradan az olamaz.

Bankaların, yukardaki esaslar dâhilinde, şubelerine tahsis edecekleri sermaye miktarlarının;

1. Nüfusu 1 milyondan fazla şehirlerde en az 5 milyon lira,
2. Nüfusu 500 binden fazla ve 1 milyondan az olan şehirlerde en az 3 milyon lira,
3. Nüfusu 250 binden fazla ve 500 binden az olan şehirlerde en az 2 milyon lira,
4. Nüfusu 100 binden fazla ve 250 binden az olan şehirlerde en az 1 milyon lira,
5. Nüfusu 50 binden fazla ve 100 binden az olan şehirlerde en az 500 bin lira,
6. Nüfusu 50 binden az şehir ve kasabalarda en az 250 bin lira,

Olmaları şarttır.

Muhtelif şehir ve kasabalarda şubeleri bulunan bankalar için, en az sermaye miktarı, banka merkezi nüfusu en fazla olan şehirde addedilmek suretiyle hesap ve tesbit olunur.

Yukardaki hadlerin hesabında bir bankanın aynı şehir ve kasaba hudutları içindeki şubeleri bir şube itibar olunur.

Muhtelif şehirlerde şubeleri bulunan bankalar için bu maddede derpiş edilen sermaye hadleri merkez ve şubelerinin buldukları şehir ve kasabalara ait hadler ayrı ayrı hesap ve cem edilmek suretiyle tesbit olunur.

Ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 10 milyon liradan fazla olan bankaların, nüfusu 20 binden az şehir ve kasabalarda açacakları şubeleri için en az 50 bin lira ve nüfusu 20 bin ile 50 bin arasındaki şehir ve kasabalarda açacakları şubeler için de en az 100 bin lira sermaye ayırmalarına, Ticaret Vekâletinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletince izin verilebilir.

Bankalar, umumi nüfus sayımlarından osnra ilk neticelerinin İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşrini takibeden bir yıl içinde şubelerine tahsis etmeleri gereken sermaye miktarlarını bu madde hükümlerine göre tezyide mecburdurlar.

İstanbul Emniyet Sandığı, asgari sermayeye mütaallik kayıtlardan müstesnadır.

Mezuniyet istihsali

MADDE 7. — Banka muameleleri yapmak üzere teşekkül edecek anonim şirketlerin müessisleri Maliye ve Ticaret Vekâletlerinin müşterek teklifleri ile İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsal etmeye mecburdurlar.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirketin sonradan banka statüsünü iktisap ve banka muameleleri yapabilmesi İcra Vekilleri Heyetinden yukardaki fıkra hükümlerine göre ayrıca mezuniyet istihsaline bağlıdır.

Bir bankanın teşekkülüne mezuniyet verilebilmesi için, yapılacak tetkikat ve tahkikat sonunda şirket statüsünün bu kanun hükümlerine uygun olduğunun ve müessislerin muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyetleri bulunmadığının tesbit edilmiş olması lâzımdır.

Bankalar, statülerinde yapacakları tadilât için Ticaret Vekâletinden mezuniyet istihsal etmeye mecburdurlar.

Ticaret Vekâleti mezkûr mezuniyeti vermenden önce Maliye Vekâletinin muvafakatini alır.

Türkiye’de şube açmak isteyen yabancı bankalar

MADDE 8. — Türkiye’de şube açacak yabancı bankalar, teessüslerinden evvel, Maliye ve Ticaret vekâletlerinin müşterek teklifleri üzerine İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsaline mecburdurlar.

Bu mezuniyetin verilebilmesi için, İcra Vekilleri Heyetince lüzum görülecek hususi şartlardan başka yabancı bankanın statüsünün bu kanuna aykırı hükümler ihtiva etmemesi ve bankanın müesses bulunduğu memlekette mer’i mevzuata aykırı hareketlerden dolayı mevduat kabul veya bankacılık muameleleri ile iştigalden menedilmemiş olması şarttır.

Verilen mezuniyetin iptali veya mezuniyet almamış olanların banka ve benzeri kelimeleri kullanmaları memnuiyeti

MADDE 9. — Kuruluşu için mezuniyet verilen bankalarla, Türkiye’de şube açmak üzere mezuniyet istihsal eden yabancı bankalardan, mezuniyet itası tarihinden itibaren bir sene içinde faaliyete geçmiyen veya her hangi bir şekilde faaliyetlerine fâsılasız olarak en az bir sene müddetle ara veren bankaların bu mezuniyetleri, Maliye Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince iptal olunur.

7 ve 8 nci maddelerde yazılı mezuniyeti almamış olanlarla yukardaki fıkra mucibince mezuniyeti iptal edilmiş bulunanlar, banka muameleleri yapamıyacakları, ticaret unvanlarında veya ilân ve reklâmlarında banka kelimesini kullanamıyacakları gibi; ticari unvanlarında banka muameleleri ile iştigal ettikleri intibamı yaratacak hiçbir kelime veya tâbiri de kullanamazlar.

Şubeler için mezuniyet istihsali ve faaliyetleri tatil edilen şubeler hakkında malûmat verme mükellefiyeti

MADDE 10. — Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak bankalarla yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan ve

bulunacak olan bankaların, bu kanunun neşrinden sonra açacakları her şube için Maliye Vekâletinden müsaade almaları mecburidir.

Bu müsaade Ticaret Vekâletinin muvafakati alındıktan sonra verilir.

Şubelerinden bir veya birkaçının faaliyetini tatil veya tasfiye etmek isteyen bankalar, keyfiyeti bu husustaki kararın alındığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde Maliye ve Ticaret Vekâletine bildirmeye mecburdurlar.

T. C. Merkez Bankası müstesna olmak üzere, hususi kanunla kurulmuş bankalar da bu madde hükümlerine tâbidirler.

Banka veya banka şubelerinin açılması şartları

MADDE 11. — Bir veya mütaaddit bankanın veya banka şubesinin müesses bulunduğu bir şehir veya kasabada yeniden banka veya banka şubesi açmak talebinde bulunanlar, o mahaldeki iktisadi faaliyetlerin veya o mahalle olan muamele ve münasebetlerinin yeni bir banka veya banka şubesi açılmasına ihtiyaç göstermesi sebeplerini etraflı bir şekilde izah eden rapor ve vesikaları müracaat evrakı meyanına rapdetmekle mükelleftirler.

Maliye Vekâletince; o mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasında bir mahzur bulunup bulunmadığı hususunda, lüzum görüldüğü takdirde, bankalar yeminli murakıpları veya vazifelendirilecek diğer uzuvlar vasıtasıyla mahallinde gereken tetkikat yaptırıldıktan sonra bu mevzuda tanzim edilecek raporlar ile alâkalı bankanın müracaatine mesnet teşkil eden vesâik, Ticaret Vekâleti ile Bankalar Birliğine gönderilerek mütalâaları alınır.

İcra kılınan tetkikat ve alınan mütalâalar neticesinde bahis mevzuu mahalde yeni bir banka veya banka şubesi açılmasının mahzurlu olduğu neticesine varıldığı takdirde, keyfiyet Maliye Vekâletince İcra Vekilleri Heyetine arz olunur.

İcra Vekilleri Heyetince de aynı mahzur vârit görüldüğü takdirde bir sene müddetle o mahalde banka veya banka şubesi açılmak üzere yeni talepler kabul edilmez.

Teessüsten sonra verilecek beyannameler

MADDE 12. — İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet alındıktan ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun şekilde Ticaret Mahkemesince kuruluşu tasdik ve ticaret siciline tescil ve ilân edildikten sonra bankalar, Maliye ve Ticaret Vekâletlerine birer beyanname vererek bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere ayrıca müsaade talebetmeye mecburdurlar.

Bunlardan :

A) Türk kanunlarına göre kurulan Bankaların beyannamelerinde;

1. Bankanın unvanı ve kuruluş tarihi,
  2. Türkiye ve yabancı memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri,
  3. Sermayesi miktarıyla bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğu,
  4. Varsa muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin miktarları,
  5. İstigal edecekleri muamele neveleri,
- gösterilir.

Bu beyannameye bankanın teşekkülüne ait vesikaların musaddak suretleri ile tesis bilânçosu bağlanır.

B) Yabancı memleketlerde teşekkül etmiş olup da Türkiye'de şube açarak faaliyete geçecek olan bankalar da beyannamelerinde;

1. Bankanın unvanı ile hangi memleket kanunlarına göre teşekkül ettiğini ve merkezin bulunduğu mahalli,
  2. Türkiye dâhilindeki şubelerinin buldukları mahallerle bunların açılma tarihlerini,
  3. Türkiye'deki şubelerine bu kanun mucibince fiilen tahsis ettikleri tediye edilmiş sermaye ve varsa ihtiyat akçesi miktarlarını,
  4. İstigal ettikleri muamele nevilerini,
  5. Bankanın hangi tarihte teessüs ettiğini,
  6. Sermaye miktarı ile ne kadarının tediye edilmiş ve ne kadarının henüz tediye edilmemiş bulunduğunu,
  7. Muhtelif ihtiyat akçelerinin miktarlarını,
  8. Merkezinin bulunduğu memleketle diğer memleketlerdeki şubelerinin buldukları mahallerin isimlerini,
- Gösterirler ve şubelerin açılmasına mütaallik vesikaların ve son bilânçolarının musaddak suretlerini bu beyannameye eklerler.

Yabancı bankaların (3) numaralı bent mucibince Türkiye'deki şubelerine tahsis ettikleri tediye olunmuş sermaye ve varsa ihtiyat akçelerinin döviz olarak Türkiye'ye getirilmesi ve Merkez Bankasına satıldıktan sonra aidolduğu hesaplara ithal edilmesi mecburidir .

Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı bankalar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren iki ay içinde Maliye Vekâletine ayrıca bir beyanname vererek Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere tâyine mecburdurlar .

Bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne müsaade ve mevduat kabul salâhiyetinin iptali

MADDE 13. — 12 nci madde mucibince verilecek beyannameler üzerine Maliye Vekâleti, alâkalıların işbu kanunda yazılı şartları yerine getirip getirmediğini bankacılık muamelelerine ve mevduat kabulüne başlamak üzere kanunun lüzumlu kıldığı vasıfları haiz bulunup bulunmadıklarını tetkik ve Ticaret Vekâletinin mütalâasını aldıktan sonra durumları uygun bulunanlara beyannamenin tevdi tarihinden itibaren en geç iki ay zarfında gerekli müsaadeyi verir .

Yapılan tetkikat neticesinde durumları uygun bulunmayanlara ıslah ve noksanlarını ikmal için münasip bir müddet verilir. Bu müddet zarfında yeniden müracaat edenler hakkında birinci fıkra hükümlerine göre tekrar yapılan tetkikat sonunda durumları uygun bulunmayanlara keyfiyet tebliğ ve 9 ncu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre muamele olunur.

Yukardaki hükümlere göre müsaade almış bankaların tevdiat kabul etmelerinde bilâhara mahzur görülmesi halinde, Maliye Vekâletinin talebi üzerine İcra Vekilleri Heyetince Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra mevduat kabul salâhiyeti daimî veya muvakkat olarak alâkalı bankanın bütün teşkilâtına veya mütaaddit şubelerine şâmil olmak üzere ref'edilebilir.

III - Teşkilât ve Organlar

Hissedarların reye iştiraki

MADDE 14. — Bankalar, umumi heyetlerinde, reye iştirak edebilmek için her hissedarın sahibolması icabeden asgari hisse miktarı hiçbir suretle 20 hisse sene-dinden daha fazla olarak tesbit edilemez.

İdare meclisi, murakıpler ve birinci derecede imza yetkisini haiz diğer uzuvlar

MADDE 15. — Bankaların idare meclisleri beş kişiden ve murakıpler de iki kişiden az olamaz.

Banka umum müdürü, idare meclisinin tabîî âzasıdır.

Bu kanun hükümlerine aykırı hareketlerinden dolayı hapis cezası ile cezalandırılan kimseler ile muhilli haysiyet ve namus bir çürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar, banka idare meclisi reis ve âzalıkları ile, murakiplik, veya umum müdürlük veya umum müdür muavinliği vazifelerinde veya birinci derecede imza yetkisini haiz diğer vazifelerde istihdam olunamazlar.

İdare meclisi reis ve âzalarının hisseleri

MADDE 16. — Banka idare meclisi reis ve âzalarından her birinin şirket sermayesinin asgari % 2 sini temsil eden hisse senedine sahibolmaları ve idare meclisine seçilmelerini mütaakıp bu hisse senetlerini Merkez Bankasına ve mümkün olmadığı hallerde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine makbuz mukabilinde yatırmaları mecburidir. Ancak, şirket sermayesinin % 2 si 20 bin lirayı müteceviz ise falası aranmaz.

Devlet daire ve müesseseleri ile bankalar ve diğer teşekküllerin ve şirketlerin memurları bu daire ve müesseselerle bankalar, teşekküller ve şirketleri temsilen idare meclisine seçildikleri takdirde, bunlara terettübeden hisse senedi tevdi mükellefiyeti alâkalı daire, müessese, banka, teşekkül veya şirketler tarafından yerine getirilebilir.

Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları da Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası veya mümkün olmadığı takdirde Maliye Vekâletinin göstereceği bankalardan birine, bu maddenin birinci fıkrasında yazılı meblâğı yatırmakla mükelleftirler.

Yukardaki hükümler gereğince tevdi olunan hisse senetleri veya teminat akçeleri bir borca karşılık gösterilemez, terhin ve haczedilemez.

Bankalarda çalışması memnu olanlar

MADDE 17. — Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları acenteleri ile esham ve tahvilâtın alım ve satımı ve piyasaya ihracı işleriyle uğraşanlar veya devamlı olarak bu işlerle müştakil şirketlerin (Bankalar hariç) idaresinden mesul olan ortakları veya idare meclisi reis ve âzaları ile müdürleri hiçbir bankada idare meclisi reis ve âzası, murakıp; umum müdür, umum müdür muavini veya birinci derecede imza salâhiyetini haiz müdür, memur veya müsthadem olarak vazife deruhde edemezler.

Bankalar, teskilâtlarında vazife almış olan bu gibi kimselerin işlerine derhal son vermeye mecburdurlar.

Yemin

MADDE 18. — Banka idare meclisi reis ve âzaları ile banka umum müdürleri ve umum müdür muavinleri veya yabancı bankaların idare komitesi reis ve âzaları intihap veya tâyinlerini takibeden bir hafta içinde mahallî ticaret mahkemesine müracaatle tâvin edilecek günde mezkûr mahkeme huzurunda; vazifelerinin devamı müddetince, bankanın işlerini tam bir dikkat ve dürüstlük ile idare edeceklerine, bilerek ve isteyerek kanun hükümlerine aykırı hareket etmiyeceklerine ve ettirmeyeceklerine dair yemin etmekle mükelleftirler.

Bankaların bu husustaki müracaatları mahkemelerce müstacel mevattan addolunur.

Yemin zabıtlarının mahkemece tasdikli birer sureti Maliye Vekâletine gönderilir.

İdare Meclisi reis ve âzaları ile umum müdür ve umum müdür muavinleri ve yabancı bankaların İdare Komitesi reis ve âzaları usulü dairesinde yemin etmedikleri takdirde, vazife göremezler.

İdare Komitesi

MADDE 19. — Anonim şirket şeklinde kurulan bankalarda Türk Ticaret Kanununda gösterilen idare uzuvlarından başka bu kanunda yazılı vazifeleri ifa etmek üzere İdare Meclisi tarafından, İdare Meclisi âzaları arasından seçilen iki âza ile umum müdür veya vekilinden mürekkep üç kişilik bir İdare Komitesi kurulur.

Bu kanunun meriyete girmesinden önce limitet ve hisseli komandit şirket şeklinde kurulmuş bankalarda İdare Komitesi, Türk Ticaret Kanunu ve esas mukavelenameleri hükümlerine göre umumî heyetleri veya şerikleri tarafından seçilecek iki âza ile şirketin müdüründen terekübeder.

Yabancı bankaların, 12 neî madde mucibince belli edilecek, Türkiye'deki idare merkezlerinde İdare Meclisi ve İdare Komitesi salâhiyet ve mesuliyetini haiz olmak üzere bankanın merkez müdürünün de dâhil bulunduğu üç kişilik bir idare uzvu tesis olunur.

Her hangi bir içtimaî iştirak edemeyecek surette mazereti zuhur eden İdare Komitesi âzası yerine vazife görmek üzere iki yedek âza seçilir.

İdare Komitesi kararları

MADDE 20. — İdare Komitesinin ittifakla verdiği kararlar doğrudan doğruya, ekseriyetle verdiği kararlar İdare Meclisinin tasvibinden sonra infaz olunur.

İdare Komitesi karar defteri

MADDE 21. — İdare Komitesi kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında çıkıntı olmamak şartıyla, tarih ve numara sırasıyla Türk Ticaret Kanununun defterlere mütaallik hükmü mucibince tasdik edilmiş müteselsil sayfa numaralı bir deftere metnin sıhhatinden hiçbir veçhile şüpheyi davet etmeyecek şekilde günü gününe kaydedilir ve her kararın altı komite âzaları tarafından imza olunur.

Ancak, iş hacmi kesif olan bankalarda, Maliye Vekâletinin müsaadesi ile ve yıl sonlarında ciltlettirilmek kaydıyla yukarıda yazılı defter yerine yaprakları tasdikli ve müteselsil sıra numaralı kalamoza kullanılması caizdir.

İdare Komitesinin murakabe edilmesi

MADDE 22. — İdare Meclisi, İdare Komitesinin faaliyetini murakabe etmekle mükelleftir.

İdare Meclisi âzalarından her biri İdare Komitesinden, bu komitenin faaliyeti hakkında her türlü malûmatı istemeye ve lüzumlu göreceği her çeşit kontrolü yapmaya salâhiyetlidir.

Murakıplerin vazifeleri

MADDE 23. — Murakıpler, banka idare meclisi reis ve âzaları, idare komitesi

âzaları ile müdür ve memurlarının bu kanun hükümlerine ve bankanın esas mukavelenamesine aykırı hareketlerini gördükleri takdirde bunları vesikalara dayanarak şirket umumi heyetine hitaben tanzim edecekleri raporda zikretmeye mecburdurlar.

Murakipler raporlarının birer suretini tanzim tarihinden itibaren bir hafta içinde Maliye Vekâletine göndermekle mükelleftirler.

IV - Mevduata ait hükümler

Mevduat kabulüne mezun olmayanlar

MADDE 24. — Bu kanuna veya hususi kanunlarına göre mevduat kabulüne mezun olanlardan başka hiçbir hakiki veya hükmi şahıs, aslen veya fer'an meslek edinerek mevduat kabul edilemez.

Hususi teşekküller

MADDE 25. — Resmî ve hususi idare, müessese ve şirketler ile meslekî teşekküller yalnız kendi memur ve müstahdemlerine aid olmak üzere sıhhi ve içtimai yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatları ile teşkil ettikleri sandıklarda kendi âzalarına munhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabûl sandıklar statüleri dâhilinde faaliyette bulunmakla beraber nakit mevcutlarının 5 000 liradan fazlasını millî bankalara mevduat olarak yatırmaya veya Devlet tahvil almaya mecburdurlar.

Mevduat neveleri

MADDE 26. — Bankalar hesaplarında resmî mevduatla ticari mevduatı, bankalar mevduatını ve tasarruf mevduatını yekdiğerinden ayırmaya ve bunları vâdeli ve vâdesiz olarak bir tasnife tâbi tutmaya mecburdurlar.

Bir sene ve daha fazla vâdeli mevduat, vâdeli mevduat addolunur.

1. Resmî mevduat : Genel ve katma bütçeli daire ve müesseselere, mahallî idarelere, kanunla kurulmuş mütedavil sermayeli teşekküllere, mahkemelere, icra ve iflâs dairelerine, tereke hâkimliklerine ve kanunla kurulmuş içtimai sigorta müesseselerine ait mevduat, resmî mevduat sayılır.

2. Ticari mevduat : Her nevi ortaklıklara, tüccarların ticarethanelerine ve firmalarına, cemiyet, kooperatif ve birliklerin ticari işletmelerine, İktisadi Devlet teşekkülü halindeki işletmelerle Devlet veya mahallî idarelerin vaz'ettikleri sermaye ile kurulmuş şirketlere ve bunlara bağlı teşebbüs ve müesseselere ait mevduat ticari mevduattır.

3. Bankalar mevduatı : Bankaların (İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki bankalar dâhil yekdiğerine yaptıkları mevduat bu gruba dâhildir.

4. Tasarruf mevduatı : Resmî ve ticari mevduatla bankalar mevduatı dışında kalan bilcümle mevduat tasarruf mevduatı ad ve itibar olunur.

Tasarruf mevduatının imtiyazları

MADDE 27. — Tasarruf mevduatı sahipleri, mevduatlarının % 50 sine müsavi bir miktar için bu mevduatı kabul etmiş olan bankanın aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinde imtiyazlı alacaklıdırlar.

İflâs vukuunda tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklenmeksizin sahiplerine tediye olunur.

Tasarruf mevduatının âzami nispetleri

MADDE 28. — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu, te-diye veya Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermayesiyle ihtiyat akçeleri mecmuunun :

1. 2 milyon liradan 5 milyon liraya kadar olan bankalarda 7 mislini,
2. 5 milyon liradan 10 milyon liraya kadar olan bankalarda 8 mislini,
3. 10 milyon liradan 25 milyon liraya kadar olan bankalarda 10 mislini,
4. 25 milyon liradan 50 milyon liraya kadar olan bankalarda 12 mislini,
5. 50 milyon liradan daha fazla olan bankalarda 15 mislini geçemez.

Ancak; % 50 karşılığı 33 ncü madde hükümleri dâhilinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bulunan karşılık hesabına yatırılmak şartıyla, bankalar yukardaki nispetler fevkinde mevduat kabul edebilirler. Bu nevi mevduat için ayrıca 33 ncü madde mucibince karşılık aranmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı

MADDE 29. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ile İstanbul Emniyet Sandığının kabul edecekleri tasarruf mevduatı yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmuuna göre hesabedilir ve her ikisi tasarruf mevduatı kabulü bakımından bir banka addolunur.

Mevduatın çekilmesi

MADDE 30. — Borçlar Kanununun rehinlere ve alacağın devir ve temlikine mütaallik hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler ve tahmil ettiği mükellefiyetler mahfuz kalmak şartıyla, mevduat sahiplerinin mevduatlarını diledikleri anda bankalardan nakden geri almak hakları hiçbir suretle takyit ve tahdid edilemez.

Mevduat sahibi ile banka arasında vâde ve ihbar müddeti hakkında kararlaştırılan şartlar mahfuzdur.

Ancak, vâdeli ve ihbarlı mevduatın vâde ve ihbar müddetinden önce çekilmesine bankaların muvafakati halinde tatbik olunacak âzami faiz nispeti mevduatın yapıldığı tarihle çekiliş tarihleri arasındaki müddete göre hesaplanır. Daha önce mudie ödenmiş veya hesabına tahakkuk ettirilmiş fazla faizler mevduattan tenzil edilir.

Mevduatta zaman aşımı

MADDE 31. — Bankalar ve emanet veya cari hesap suretiyle para kabul edebilecek bulûnum müesseselerde mevcut nakdî ve aynı mevduat ile emanet ve cari hesap şeklindeki her türlü matlubat için (Cari hesap şeklinde olmıyan muvakkat mahiyetteki hesaplar hariç) bu banka ve müesseselerin her sene başı hilâfına tahrirî talepleri olmadıkça, sahipleri namına hesap hülâsaları göndermeleri mecburidir.

Her türlü mevduat, emanet ve matlubattan son talep, muamele veya mudinin her hangi bir şekilde yazılı talimatı tarihinden itibaren on sene geçtiği halde sahipleri tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamını takibeden takvim yılı başından itibaren 6 ay içinde banka ve müesseseler tarafından sahiplerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresleri ve haklarının faizleriyle beraber ba-

liğ olduğu miktarlar gösterilmek suretiyle tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi olunur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, kendisine tevdi olunan bu kabîl haklardan 25 liradan fazla olanlarını tevdi tarihinden itibaren 5 sene müddetle muhafaza etmek ve bu müddet içinde sahip veya vârisleri tahkika çalışmakla beraber her sene başında gazetelerle de sahip veya vârislerinin bankaya müracaatleri lüzumunu ilân eder. Sahip veya vârisi çıkmayan mevduat, emanet ve cari hesap matlupları 5 senenin hitamında, 25 liraya kadar olan kıymetler bu müddeti beklemeksizin Devlete intikal eder.

Amortisman ve Kredi Sandığı hakkındaki 6115 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin Ç fıkrası hükmü mahfuzdur.

Tasarruf mevduatı sahiplerine munzam menfaatler

MADDE 32. — Bankalar munhasıran tasarruf mevduatı sahiplerine kur'a ile tevzi edilmek üzere tasarrufu teşvik ikramiyeleri tertibedebilirler.

Bankalarca bu madde hükmüne göre tevzi edilebilecek ikramiyelerin her yıl tatbik olunacak miktarı ve nispeti ile şekil, şart, mahiyet ve nevileri Bankalar Birliğinin mütalâası alınarak banka kredilerini tanzim komitesi tarafından tesbit edilir.

Şu kadar ki; vâdesiz mevduata verilecek ikramiye tutarı vâdeli mevduata verilecek ikramiye tutarının üçte ikisini tecavüz edemez.

Mevduat kabulüne veniden izin verilen bankalarda iznin verildiği yılı takibeden iki takvim yılı sonuna kadar tertibedilecek tasarrufu teşvik ikramiyeleri başlığının âzami miktarını, bu bankaların ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarını göz önünde tutarak banka kredilerini tanzim komitesi tâyin eder.

V - Umumi Disponibilite, kanuni karşılık ve ihtiyatlar

Umumi disponibilite ve kanuni karşılıklar

MADDE 33. — Bankaların taahhütlerine karşı bulduracakları umumi disponibilitenin asgari nispeti, banka kredilerini tanzim komitesince tâyin olunur.

Bankalar, yukardaki fıkra mucibince, tesis edilecek umumi diponibiliteden başka Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı adına açılmış bir hesapta munzam karşılık tesis etmekle mükelleftirler. Bu munzam karşılığın üç aylık hesap vaziyetlerinde umumi mevduattan bankalar mevduatının tenzilinden sonra kalacak bakiyeye nispeti, vâdeli mevduatta % 10 dan aşağı ve % 20 den fazla, vâdesiz mevduatta % 20 den aşağı ve % 25 ten fazla olmamak üzere, memleketin umumi, iktisadi durumu göz önünde bulundurularak, zaman zaman banka kredilerini tanzim komitesi tarafından tesbit olunur.

Amortisman ve Kredi Sandığı, Merkez Bankası nezdindeki hesabına tevdi edilen bu munzam karşılıklara mukabil vâdesiz mevduata tekabül eden karşılıklar için % 3, vâdeli mevduata tekabül eden karşılıklar için % 4,5 faiz öder.

Üçer aylık hesap hulâsalarına göre mevduatın azalması veya karşılık nispetinin indirilmesi hallerini, alâkadar bankalar, Amortisman ve Kredi Sandığına bildirirler veya azalma veya indirmeye tekabül eden karşılığın serbest bırakılmasını talebederler. Amortisman ve Kredi Sandığı bu talepleri derhal yerine getirmekle mükelleftir.

Karşılık hesabına yatırılan paralar Hazinesin kefaleti altındadır.

Bankalar, üçer aylık hesap vaziyetlerine göre mevduatlarında vâkı artışa te- kabül eden munzam karşılıkları, bu hesap vaziyetlerinin verilme müddeti içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Amortisman ve Kredi Sandığı he- sabına yatırmakla mükelleftirler.

Karşılık nispetlerinin artırılması halinde de bankalar, mezkûr hesaptaki mun- zam karşılıklarını kararın meriyete vaz'ı tarihinden itibaren üç ay içinde yeni nis- petlerin icabettirdiği miktara çıkarırlar.

Kanuni karşılık hesapları

MADDE 34. — Bankalar, yukardaki maddede yazılı munzam karşılıkları ayrı bir hesapta gösterirler. Bunların mahiyet ve şekli ne olursa olsun, hiçbir muamele- de kullanamazlar. Ve 33 nci maddede yazılı maksattan gayri bir husus için karşı- lık gösteremezler.

Muhtemel zararlar karşılığı

MADDE 35. — Türkiye'de faaliyette bulunan bilcümle bankalar Türk Ticaret Kanununun ve esas mukavelenamelerinin mecburi kıldığı ihtiyatlardan başka sene- lik sâfi kârlarından % 5 ini «İleride vukuu muhtemel zararlar karşılığı» olarak ayırmaya mecburdurlar.

Bu mecburiyet, ayrılan karşılıkların yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye tahsis olunmuş sermayenin tamamına müsavi oluncaya kadar devam eder ve zarar tahakkuk ettiği zaman bu karşılıktan yapılacak mahsuplar tamamen ikmal edilin- ceye kadar yeni karşılık ayrılır.

Ihtiyat akçelerinin kullanılması

MADDE 36. — Bankalar, senelik kârlarından Türk Ticaret Kanununun bu hu- sustaki hükmü mucibince ayırmak mecburiyetinde buldukları kanuni ihtiyat ak- çeleri ile yukardaki madde mucibince tesis edecekleri muhtemel zarar karşılıkla- rının tamamını senelik bilânçolarının heyeti umumiyelerince kabul ve tasdikini mütaakıp bir ay içinde, mubayaa kıymetleri üzerinden, Devlet iç istikraz tahville- rine veya Amortisman ve Kredi Sandığı tahvillerine yatırılırlar.

Vâkı zararların Türk Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü veya bu kanunun 35 nci maddesi mucibince tesis edilmiş bulunan ihtiyatlardan karşılanması icabet- tiği hallerde, bankalar, zikri geçen tahvilleri piyasaya satmakta veya diledikleri şekilde elden çıkarmakta serbesttirler. Bankalar istedikleri takdirde sözü geçen tahviller, ihraç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesi ile elde edilecek kıymet üze- rinden Amortisman ve Kredi Sandığı tarafından derhal satınalmır.

Yıllık bilânçolarına göre yeniden tahvil satın alınması gereken hallerde, banka- lar, bilânçolarının tasdik tarihinden itibaren bir ay içinde Borsadan veya diledik- leri yerlerden tahvil tedarik edebilecekleri gibi, Amortisman ve Kredi Sandığı da ihraç bedeline geçmiş günler faizinin ilâvesi ile elde edilecek kıymet üzerinden ih- tiyâç miktarında Devlet İç İstikraz Tahvilî veya kendi tahvillerini satmaya mec- burdur.

Sandığın tahvilât mevcudu vâkı talepleri karşılamaya kâfi gelmediği takdirde tahvil temin edinceye kadar alâkalı bankalar mevzu bahis ihtiyatlarını Amortis- man ve Kredi Sandığı namına Merkez Bankasına tevdiat olarak yatırmaya mec- burdurlar.

İşbu tevdiata en son çıkarılan ikramiyesiz Devlet tahvillerinin faizi tatbik edilir.

Tahvillerin kayıt ve muhafazası

MADDE 37. — Bankalar, 36 ncı madde gereğince satınaldıkları tahvilleri Türk Ticaret Kanununun bu husustaki hükmü mucibince tasdikli bir deftere kaydetmeye ve bu tahvilleri hususi bir kasada saklamaya ve her talep vukuunda bankalar murakiplerinin kontrolüne hazır bulundurmaya mecburdurlar.

Defterin şekli ve kayıtların ne gibi muamelâtı ihtiva edeceği Maliye Vekâletince tâyin ve tesbit olunur.

Bu tahviller rehin edilemeyeceği gibi, mahiyet ve şekli ne olursa olsun hiçbir muamelede kullanılamaz.

Maliye Vekâletince lüzum görüldüğü takdirde, yapılacak tebligat tarihinden itibaren 15 gün içinde mevzuubahis tahvillerin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına veya mümkün olmadığı takdirde T. C. Ziraat Bankasına tevdi mecburidir.

VI - Kredi muameleleri

Kredi hadleri

MADDE 38. — Bir banka, hakiki ve hükmi bir şahsa doğrudan doğruya veya bilvasıta nakit, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve suretle kendi tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermayesi ile ihtiyat akçeleri yekûnunun % 10 undan fazla kredi veremez, kefaletlerini kabul edemez veya tahvillerini satınalamaz.

Ancak, sanayi, maadin, enerji, nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işlerinde kullanılmak üzere açılan ve fiilen bu işlerde kullanıldığı tevsik edilen kredilerde bu haddin % 25 e çıkarılması caizdir.

Tevsikin ne suretle yapılacağı, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletince neşir ve ilân edilir.

Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi üzerine bu hadleri % 25 nispetinde artırmaya veya eksiltmeye İcra Vekilleri Heyeti yetkilidir.

Bu maddenin tatbikinde;

Hakiki şahısların,

İdare Meclisi reisi, âzası, umum müdürü, umum müdür muavini, müdürü buldukları veya sermayesinin % 10 undan fazlasına sahiboldukları (Ortaklık nispetinin tâyininde, ana, baba, karı, koca ve çocukların hisselerinin yekûnu bir tek şahsa ait hisse ad ve itibar olunur.) ortaklık ve müesseselere,

Menfaat rabıtası ile bağlı buldukları şahıs şirketlerine, kredi açılması gibi muameleler bilvasıta kredi verilmesi addedilir .

Aşağıdaki bentlerde gösterilen muameleler yukardaki takyitlere tâbi değildir.

1. Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin mütalâası alındıktan sonra İcra Vekilleri Heyetince tesbit ve ilân olunacak kayıt ve şartlar dâhilinde:

Bankaların en az % 25 sermayesine sahip buldukları sanayi, maadin, enerji, nafia hizmetleri, nakliyat ve ihracat işleri ile müştakil teşekküllerine, munhasıran bu işlerinde kullanılmak üzere açtıkları krediler; (Ancak, bu muameleler her ne suretle olursa olsun üçüncü şahıslara kredi temini maksadına mâtuf olmazlar.)

2. Hususi kanunlarla vaz'edilen hükümlere göre yapılan muameleler;

3. Maliye Vekâleti ile yapılan muameleler;

4. Vâdesinin hulûlüne en az iki sene kalan Hazine bonoları; Hazine kefaletini haiz bonolar karşılığında yapılan muameleler;
5. Karşılığı nakit veya Devlet iç istikraz ve Amortisman ve Kredi Sandığı tahvilâtı olan teminat mektuplarına ait muameleler;
6. Bankaların kendi aralarındaki her nevi muameleler;
7. Maliye Vekâletince kabul edilecek ecebi bankaların veya mümasili itibar müesseselerinin Maliye Vekâletince kabul edilecek muayyen limitler dâhilindeki mukabil kefaleti ile verilen kefalet mektupları.

Bankaların iştiraklerine kredi

MADDE 39. — Bir bankanın kendi müessese veya iştiraklerinin heyeti umumiyesine veya bu müesseseler ve iştiraklerin kefaletleri ile diğer hakiki ve hükmi şahıslara açacağı bilcümle kredilerin heyeti umumiyesinin yekûnu, bankanın tediyeye ve Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnunun % 20 sini tecaviüz edemez.

38 nci madde hükmü mahfuzdur.

Kredi faizleri

MADDE 40. — Bankalar, her ne suret ve şekilde olursa olsun kendilerine kredi açtıkları hakiki ve hükmi şahıslardan kanunen tesbit edilen had ve nispetler fevkinde faiz tahsil edemezler veya fiilen bu nispetler fevkinde faiz tahsiline müncer olan muamelelerde bulunarak menfaat temin edemezler.

Bir bankanın :

1. İştirakleri ile sermayesinin tamamı bankaya ait teşebbüs ve ortaklıklarının;
2. Banka idare meclisi reis ve âzaları ile umum müdürlerinin,
3. Banka ortaklarının;
4. İdare meclisi reis ve âzaları ile umum müdürlerinin ve banka sermayesinin % 10 undan fazlasına sahip ortakların fiilen idare ve kontrolleri altında bulunan teşebbüs ve ortaklıkların;

Tavassutu veya garantisi ile açılan kredilerde bu teşebbüs ve ortaklıklara ve şahıslara garanti komisyonu veya ücreti, iştirak geliri gibi haklarla veya her ne nam ile olursa olsun ödenen paraların heyeti mecmuası faiz nispet ve hadlerini tesbit eden kanunların tatbikatı bakımından, bankaca tahsil edilmiş faiz, komisyon ve ücret ad ve itibar edilir.

Banka mensuplarına kredi

MADDE 41. — Bir bankanın idare meclisi reis ve âzalarının ve murakıplerinin, banka umum müdürü ve umum müdür muavinlerinin, banka adına kredi açmaya salâhiyetli müdürlerinin, memurlarının ve müstahdemlerinin doğrudan doğruya veya muvazaa yolu ile ve her ne şekilde olursa olsun bankadan kredi almaları, bankaya lehlerine olarak kefalet veya teminat verdirmeleri yahut menfaat rabıtası ile bağlı oldukları eşhas ve müesseseler lehine kredi, kefalet veya teminat verilmesini temin ettirmeleri ve bankaların da bu nevi muameleleri yapmaları memnudur.

Sonradan, lehine kredi açılması memnu hale gelen şahısların her türlü kredileri altı ay içinde tasfiye olunur.

Bu maddenin tatbikinde; kanun veya statü mucibince bir hükmi şahsın idare ve murakabesinde bulunan veya sermayesinin % 10 undan fazlasına sahibolan hakiki şahıs (Ortaklık nispetinin tâyininde ana, baba, karı, koca ve çocukların hisselelerinin yekûnu bir tek şahsa ait hisse ad ve itibar olunur) hükmi şahsa menfaat rabıtası ile bağı sayılır.

Ancak, bankalar kendi mensuplarına teminat mukabilinde üç maaşa kadar kredi açabilirler.

İdare Meclisi âzalarının akrabalarına kredi

MADDE 42. — Bir bankanın İdare Meclisi ve İdare Komitesi reis ve âzaları Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 nci maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı derecelerde karabeti bulunan kimselere taallük eden kredi, teminat ve kefalet taleplerinin müzakeresine iştirak edemezler ve bu işler hakkında rey veremezler.

Bankaların kredilerine ait müesseseler

MADDE 43. — Bir bankanın kendi tesis ettiği veya sermayesine iştirak ettiği bir müessese veya ortaklığın idare meclisinde bulunan kimselerin aynı zamanda bu bankanın idare meclisinde bulunması, mezkûr müessese ve ortaklığın banka ile muamele yapmasına mâni değildir.

Kredi açma salâhiyetleri

MADDE 44. — Hakiki veya hükmi bir şahsa verilecek nakit, mal, kefalet ve teminat şekil ve mahiyetinde veya her hangi bir şekil ve suretteki kredilerden;

1. Yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liraya kadar olanları, Banka Esas Mukavelenamesinin ve Dahilî Nizamnamesinin koyduğu kayıt ve şartlara göre banka umum müdürlüğünce veya kendilerine verilen salâhiyet dâhilinde şube müdürlüklerince,

2. Keza yekûnu tediye edilmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermaye ve ihtiyat akçelerinin % 10 unu geçmemek üzere 150 bin liradan fazla ve 750 bin liradan az olan krediler, umum müdürlüğün yazılı teklifi ve İdare Komitesinin kararı ile,

3. 750 bin lirayı aşan krediler umum müdürlüğün tahrirî teklifi üzerine munhasıran İdare Meclisinin kararı ile,

Açılabilir.

Açık krediler

MADDE 45. — 44 ncü maddede sermaye ve ihtiyatlar bakımından vaz'edilen hadleri geçmemek ve banka Esas Mukavelenamesinin ve Dahilî Nizamnamesinin koyduğu şartlara tâbi olmak üzere küşadedilecek açık (Yani şahsi taahhüde istinadeden tek imzalı) kredilerden;

1. 25 bin liraya kadar olanları umum müdürlükçe re'sen,

2. 25 bin liradan fazla ve 50 bin liradan az olanları İdare Komitesi kararı ile,

3. 50 bin liradan fazla olanları İdare Meclisi kararı ile,

Açılır.

Müstakrizden hesap vaziyeti istenmesi

MADDE 46. — Bankalar, Devlet ve Devlet müesseseleri ile olan veya 3 500 lirayı geçmiyen muameleler ile tevdiat mukabili ikrazlar ve borsada kote esham ve tahvilât, Hazine bonoları ve Hazine kefaletini haiz bonolar veya altın terhini mukabilinde açılacak krediler ve Ziraat Bankasıncı munhasıran çiftçilere verilecek zirai krediler haric olmak üzere, açacakları krediler ve verecekleri kefalet veya teminatlar için, talep sahiplerinden, Bankalar Birliği tarafından tesbit edilecek nümunesine uygun şekilde en son hesap vaziyetlerini gösteren yetkili heyet ve mümessillerinin imzalarını taşıyan bir hesap vaziyeti almaya mecburdurlar. Bu hesap vaziyetlerinin kredilerin devamı müddetince her hesap yılı sonu itibariyle de alınmasına devam edilir.

Hususi kanunları gereğince gayrimenkul ipoteği mukabilinde kredi açmaya salâhiyetli bulunan bankaların ve Emniyet Sandığının ticari kredi haricindeki ikraz muamelelerinde hesap vaziyeti aranmaz.

Banka Kredilerini Tanzim Komitesi

MADDE 47. — Bu kanunla verilen işleri yapmakla ve memleketteki iktisadi faaliyetlerin icaplarına göre banka plâsmanları üzerinde keyfiyet ve kemiyet bakımından tanzim tedbirleri ittihazına ve umumi kredi hacmi ile umumi kredi hacmi içinde muhtelif kredi nevelerinin sektörler ve mevzular itibariyle tevezzüü tarzını ayarlamaya mâtuf kararlar almak ve bu kanunun tatbikatı ile veya alehlik bankacılık ve kredi mevzuları ile ilgili hususlarda Hükümetçe tevdi edilecek mevzularda istişari mütalâalar vermekle vazifeli «Banka Kredileri Tanzim Komitesi» kurulur.

Bu komite; Maliye Vekili, Ticaret Vekili, Çalışma Vekili, Hazine Umum Müdürü, İç Ticaret Umum Müdürü, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Umum Müdürü, Amortisman ve Kredi Sandığı Umum Müdürü, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Umumi Kâtibi, ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan fazla bankaların umum müdürlerinin kendi aralarından iki sene için seçecekleri dört umum müdür ile ödenmiş sermaye ve ihtiyatları yekûnu 5 milyon liradan az banka umum müdürlerinin kendi aralarından iki sene için seçeceği bir umum müdürden ve Bankalar Birliği mümessilinden teşekkül eder.

Komiteye Maliye Vekili, bulunmadığı zamanlarda Ticaret Vekili riyaset eder.

Komitenin kararları, İcra Vekilleri Heyetinin tasdiki ile tekemmül eder.

Komite resmî daire ve teşekküllerle bankalardan ve risk santrali teşkilâtından lüzum göreceği malûmatı almaya ve risk santralizasyonu mevzuunda tedbirler ittihazına yetkilidir.

Komite bürosunda çalışacak kimselere verilecek ücret İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tesbit olunur. Bu ücretlerle büronun diğer masrafları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncı karşılanır.

VII - İşletme ve iştirakler

Bankaların iştirakleri

Madde 48. — Bankaların iştiraklerine veya doğrudan doğruya kuracakları müesseselere ve ortaklıklarına tahsis edecekleri sermayelerin umumi yekûnu ödenmiş veya Türkiye'ye fiilen tahsis olunmuş sermayeleri ile ihtiyatları yekûnunun % 10 unu tecaviüz edemez.

Ancak, memleketin iktisadi kalkınması için lüzumlu ve munhasıran sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliyat ve ihracat işleri ile müştakil veya munhasıran bu sahalarla kredi açmak üzere kurulmuş iştirakleri ve teşebbüsleri bu hükümden müstesnadır.

Yatırım bankalarına ait hükümler hususi kanunla tanzim edilir.

Bankaların doğrudan doğruya veya bilvasıta sermayelerinin % 20 sine sahip buldukları iştirakleri; ana banka hisse senetlerini satınalamazlar, rehin olarak kabul edemezler ve mukabilinde avans veremezler.

Emtia ticareti yapma memnuiyeti

Madde 49. — 48 nci madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bankalar ticaret maksadı ile emtia alım ve satımı ile meşgul olamazlar. Meskûk ve külçe halinde altın alım satımı bu hüküm dışında kalır.

Bankalar, alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları ticari emtiayı temellük tarihinden itibaren 9 ay zarfında elden çıkarırlar. Elden çıkarmamanın imkânsız veya banka için büyük bir zararı mucibolacağı hallerde veya diğer muhik sebepler tahtında Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâletinin mütalâasını da almak suretiyle bu müddeti uzatabilir.

Gayrimenkul üzerine muamele

MADDE 50. — Bankalar, ticaret maksadı ile gayrimenkul alım ve satımı ile meşgul olamazlar veya gayrimenkul ipoteği mukabilinde kredi açamazlar.

Ancak, uzun vâdeye müncer olmamak şartıyla banka kredilerini tanzim komitesinin tâyin edeceği hâd içinde açılacak kısa vâdeli ticari krediler mukabilinde veya kredinin kullanılması tarihinden itibaren en erken 4 ay sonra tahsilinde tehlike bulunması veya bu müddet içinde hâdis olacak fevkalâde sebeplerin bulunması halinde bankaların munzam teminat olarak gayrimenkul teminatı kabul etmeleri caiz olduğu gibi, ziraat, sanayi, maadin, enerji, nafia, nakliye ve ihracat işlerine mâtuf kredilerle, Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanununun veya hususi şartnamelerinin hükümlerine göre resmî daire ve müesseselere, İktisadi Devlet Teşekküllerine, banka ve şirketlere hitaben ihaleye vaz'ettikleri çeşitli işler için ve Devlet Şûrasına, mahkemelere ve vergi ve icra dairelerine hitaben bunlar tarafından talebedilen mevzular için verilecek teminat mektupları karşılığı olarak gayrimenkul ipoteği alabilirler.

Bankaların gayrimenkul ipoteği karşılığında her ne suretle olursa olsun müşterilerine kredi temini maksadı ile başka bankalara hitaben teminat mektubu vermeleri memnudur.

Bankalar, Banka Kredilerini Tanzim Komitesince ittihaz edilen kararlara uygun olarak bankacılık muamelelerini tedvir etmek üzere muhtaç buldukları miktar ve vüsatın fevkinde her hangi bir suretle gayrimenkul iktisabedemeyecekleri gibi gayrimenkul inşaat ve ticareti ile müştakil iştirakler kuramazlar ve bu maksatla kurulmuş teşekküllere iştirak edemezler ve kredi alamazlar.

Bankaların iştirakleri ile iştiraklerinin şerik olduğu müesseseler işgal mevzularının icabettirdiği iş yeri, fabrika, imalâthane ve müstemilâtı ile emsali gayrimenkuller haricinde Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin müsaadesi olmaksızın gayrimenkul iktisabedemezler.

Bankalar alacaklarından dolayı temellük mecburiyetinde kaldıkları gayrimenkulleri, temellük tarihinden itibaren üç sene içinde elden çıkarmaya mecburdurlar.

Bu müddet içinde elden çıkarılması imkânsız veya banka için büyük zararı mucibolacağı hallerde müddet Maliye Vekâleti tarafından uzatılabilir.

Hususi kanunlara göre gayrimenkul üzerine ikrazat yapmalarına izin verilen bankalarla Emniyet Sandığı ve bu kanuna tâbi bankaların yabancı memleketlerdeki şubeleri bu maddenin birinci fıkrası hükümlerinden müstesnadır.

VIII - Hesap hulâsaları, bilânço ve muhafaza edilecek vesaik

Hesap hulâsaları ve bilânçolar

MADDE 51. — Bankalar, üç aylık hesap hulâsalarını ve senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarını, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit edilecek formüle mutabık olarak tanzim ederler .

Bankalar iştiraklerine açmış oldukları krediler ile iştiraklerine yatırdıkları sermayenin 39 ve 48 nci maddelere göre tasnif edilmiş durumunu üç aylık hesap hulâsaları ile senelik bilânçolarında diğer muamelelerinden ayrı olarak göstermeye mecburdurlar .

Üç aylık hesap hulâsaları mevcut ise umumi heyetçe tâyin edilen murakıpler tarafından tasdikli olarak taallûk ettikleri üç aylık devrenin hitamından itibaren en geç iki ay içinde ve senelik bilânçolarla kâr ve zarar hesapları da idare meclisi ve murakıpleri raporları ile birlikte umumi heyetlerinin toplantı tarihinden itibaren bir ay içinde, bankalar tarafından Maliye ve Ticaret Vekâletleriyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilir ve bilânçolar aynı müddet zarfında biri Resmî Gazetede olmak üzere en az iki gazete ile neşir ve ilân olunur.

Ayrıca, bankalar, vaziyet cetvellerine nazaran bir ay evvelki ay sonu itibarıyla başlıca kredi ve mevduat nevilerini ve umumi yekûnlarını gösterir birer cetveli aynı veçhile mütaakıp ayın sonuna kadar tevdi etmeye mecburdurlar .

Yabancı bankalara ait cetvel ve bilânçolar

MADDE 52. — Yabancı memleketlerde teşekkül edip de Türkiye'de şube açmış olan bankaların bilânço ve hesap vaziyetleri, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ve Bankalar Birliğinin mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletince tesbit olunacak formüle uygun olarak tanzim edilir ve Türkiye'ye fiilen tahsis edilmiş sermayeleri ile Türkiye'deki muamelelerini gösterir.

Bu bankalar Türkiye'ye ait senelik bilânçoları ile kâr ve zarar hesaplarını müesseselerinin son bilânçosu ile birlikte yukardaki madde hükümlerine tevfikân Maliye ve Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi ve neşir ve ilân ederler.

Bu bankaların üç aylık hesap hulâsaları ve senelik bilânçoları ve kâr ve zarar hesapları merkez ittihaz ettikleri şubeleri tarafından tanzim ve İdare Komitesi âzaları ve salâhiyetli muhasebecileri tarafından imza olunur .

Para vahidi

MADDE 53. — Bankalar hesaplarını ve bilânçolarını Türk parası üzerinden tanzim ederler.

Bilânçonun tanzim şartı

MADDE 54. — Bankalar, şubeleri ile ve dâhil ve hariçteki muhabirleri ile hesap mutabakatı elde etmeden senelik bilânçolarını kapatamazlar.

Mektup ve vesikaların muhafazası

MADDE 55. — Bankalar, aldıkları mektuplarla faaliyetleri ile ilgili vesikaların asıllarını veya mümkün olmadığı ahvalde sıhhatlerinden şüpheli davet etmeyecek birer suretlerini usulleri dairesinde muntazam bir şekilde muhafaza etmeye ve yazdıkları mektupların makine ile alınmış birer suretlerini tarih ve numara sırası ile tertibederek, yıl sonunda ciltlettirip saklamaya mecburdurlar.

Yabancı memleketlerdeki şubeler

MADDE 56. — Türkiye’de teşekkül edip yabancı memleketlerde şube açmış olan bankalar, yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis ettikleri sermaye ile bu şubelerin muamelât ve hesaplarını gösterir bir cetveli Maliye ve Ticaret Vekâletleri ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına senelik bilânçoları ile birlikte tevdi ederler.

IX - Müteferrik hükümler ve murakabe

Bankalar Birliği

MADDE 57. — Bu kanunun meriyete vaz’ı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde bankacılık meslekinin inkişafı, bankalar arasında tesanüt temini ve haksız rekabeti bertaraf edecek tedbirleri ittihaz ve tatbik etmek maksadiyle hükmi şahsiyeti haiz «Bankalar Birliği» kurulur. Birliğin ana nizamnamesi Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının mütalâaları alındıktan sonra Maliye Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile meriyete vaz’ edilir.

Türkiye’de faaliyette bulunan bütün bankalar, Bankalar Birliğine âza olmakla mükelleftirler.

Bankalar, bu mükellefiyeti kuruluşları tarihinden itibaren 3 ay içinde yerine getirirler.

Bankalar, Birlik nizamnamesi hükümlerine riayete ve Birliğin salâhiyetli organlarının alacağı kararları tatbika mecburdurlar.

Masrafların tesbit ve taksimi

MADDE 58. — Bankalar Birliğinin masrafları, her takvim yılı başında âza bankalar arasında, ana nizamname mucibince tesbit olunacak rey adetlerine göre mütenasiben taksim edilir. Bankalar, kendilerine isabet eden masraf hisselerini her sene Şubat ayı sonuna kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde açılacak hususi bir hesaba yatırmakla mükelleftirler.

Sermaye ve mevduatın yabancı memlekette kullanılması

MADDE 59. — Türkiye’de teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar, Maliye Vekâletinin tesbit ve müsaade edeceği nispeti geçmemek şartıyla, sermayelerinin bir kısmını yabancı memleketlerde kullanabilirler. Bu müsaade, her muamele için ayrı ayrı veya icabına göre her banka için, muayyen hadlere kadar umumi bir şekilde verilebilir.

Yabancı memleketlerde teşekkül edip Türkiye’de şube açmış olan bankalar, Türkiye’deki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi ve bütün bankalar kabul ettikleri mevduatı, Maliye Vekâletinin müsaadesini almadan yabancı memleketlerde plâsman ve tevdiat suretiyle istimal edemeyecekleri gibi, Türk Borsalarında kote olmıyan yabancı esham ve tahvilâtın iktisabında ve bunlara mütaallik kredi küşadında da kullanamazlar.

Türkiye’de teşkil edilmiş bankaların yabancı memleketlerdeki şubelerine tahsis edecekleri sermaye, bu kanunun ikinci maddesinde zikredilen sermayelerinden tenzil ve bakıyesi kanunun tatbikatında Türkiye’de ödenmiş sermaye ad ve muhtelif maddelerdeki nispetlere esas ittihaz olunur.

Bankaların murakebesinde Hükümetin salâhiyeti

MADDE 60. — Bankalar yeminli murakıplarıncı yapılan tetkikat neticesinde bankanın malî bünyesinin taahhütlerini karşılamıyacak derecede zaafa uğramış bulunduğunun veya bu vaziyetin tahakkuk etmek üzere olduğunun tesbiti halinde; Maliye Vekâletinin teklifi üzerine Hükümet, Banka Kredilerini Tanzim Komitesinin de mütalâasını aldıktan sonra, muvakkat bir idare meclisi teşkil ve gerekli bilcümle tedbirleri ittihaz etmek üzere Maliye Vekiline salâhiyet verebilir.

Bankalar yeminli murakıpları

MADDE 61. — Bankalar Kanunu ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin tatbikatı, Maliye Vekâletine bağlı bankalar yeminli murakıp ve muavinleri tarafından murakabe edilir. Bankalar yeminli murakıpları ile murakıp muavinlerine Ankara’da Asliye Ticaret Mahkemesi huzurunda yemin ettirilir. Murakıp ve murakıp muavinleri yemin etmedikçe re’sen murakabe vazifesi göremezler.

Yeminli murakıp muavinleri mevzuları ile ilgili kollarda yüksek tahsil yapmış namzetler arasından imtihanla seçilerek memuriyete alınırlar. En az üç sene yeminli murakıp muavinliği yaptıktan sonra ehliyet imtihanında muvaffak olanlar müşterek kararla yeminli murakıp tâyin edilirler. Dışarıdan yeminli murakıp tâyin olunamaz. Maliye müfettiş ve muavinleri ile maliye hesap uzman ve muavinlerinin, diledikleri takdirde, dereceleri ile bankalar yeminli murakıplıklarına veya muavinliklerine tâyinleri caizdir.

Bankalar yeminli murakıpları ve murakıp muavinleri bankalar ile bankaların teşebbüs ve iştiraklerinden birinci fıkrada yazılı kanunlar hükümleri ile alâkalı görecekları bütün malûmatı istemeye ve bunların bilcümle evrak, kayıt ve defterlerini tetkik etmeye salâhiyetli olup, bankalarla alâkalı iştirak, teşebbüs ve ortaklıklar da istenen malûmatı vermek ve evrak, kuşudat ve defterlerini tetkika hazır tutmakla mükelleftirler.

Devlet daire ve teşekkülleri, banka kredilerini tanzim komitesi, bankalar birliği ve benzeri teşekküller ile risk santrali teşkilâtı istenecek her türlü malûmatı, mahrem dahi olsa, bankalar yeminli murakıplıklarına verirler.

Yeminli murakıpların mesai tarzı bir talimatname ile tanzim edilir.

Hususî murakıp tâyini

MADDE 62. — Maliye Vekâleti :

1. Mevduat kabul yetkisi daimî veya muvakkat olarak ref olunan,
2. 60 ncı maddede derpiş edilen Hükümet salâhiyeti, haklarında fiilen kullanılan,

3. Kanununun 66, 67 ve 71 nci maddeleri mucibince daimî veya muvakkat olarak faaliyetten meni talebi ile mahkemeye verilen,

4. Mahkeme kararı ile daimî veya muvakkat olarak faaliyetten men'ine hükmedilen,

5. Heyeti Umumiye kararı ile veya sair sebeplerle tasfiyesine karar verilen, Bankalar nezdinde bir veya mütaaddit hususi murakıp tâyin edebilir. Hususi murakıplar, nezdlerine tâyin edildikleri bankaların bilcümle muamelât ve kaynaklarını kontrol etmek, tevdiat sahiplerinin hukukunu korumak üzere alınması icabeden tedbirleri derhal banka idare meclisine, tasfiye memurlarına tavsiye ve Maliye Vekâletine arz etmek, vazifeleri ile mükelleftirler.

Devir veya birleşme

MADDE 63. — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan her hangi biri, yerli veya yabancı bir banka ile birleşmek veyahut mudileri ile alacaklılarına karşı mevcut vecibeleri dâhil olmak üzere düyunatını Türkiye'de faaliyette bulunan bir veya mütaaddit yerli veya yabancı bankaya devretmek istediği takdirde keyfiyeti yazı ile derhal Maliye Vekâletine bildirmeye mecburdur.

Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâleti ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının da mütalâasını aldıktan sonra birleşme veya devir talebini kabule şayan görüldüğü takdirde, keyfiyeti bankanın hissedarı, mudî, alacaklı ve borçlularına 15 gün müddetle biri Resmî Gazete olmak üzere en az iki gazete ile ilân eder.

İlân tarihinden itibaren üç ay içinde bir itiraz vâkı olmadığı veya vâkı itirazlar muhik görülmediği ve birleşme veya devir alâkalıların menfaatlerine münafi bulunmadığı takdirde; birleşme veya devir muamelelerinin icrasına Maliye Vekâletince müsaade olunur.

Tasfiye veya faaliyetin tatili

MADDE 64. — Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar muamelelerini tatil veya tasfiye etmek istedikleri takdirde, keyfiyeti gazetelerle ilân ve mevduat sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek şahıslara ve müesseselere tebliğ ederek ellerinde bulunan bilûmum aynı ve nakdî her türlü mevduat ile emanet ve cari hesap matluplarını ve borçlarını, vâdeli olsalar bile, vadelerini beklemeksizin iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmiyen aynı ve nakdî her türlü mevduat ve matlubatı Maliye Vekâleti emrine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tevdi mecburdurlar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, bu suretle tevdi olunan kıymetleri 10 sene müddetle her yıl başında usulüne göre ilân etmek suretiyle muhafaza eder. Bu müddetin hitamında 31 nci maddedeki esaslar dâhilinde muamelê yapılır.

Tasfiye memurlarının vazifeleri

MADDE 65. — İflâsına hükmedilen bankalar ile tasfiyesine karar verilen veya mahkemece kapatılmasına hükmedilen bankaların muamelâtını tasfiye etmek üzere İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfiikan teşkil edilen İflâs İdaresi veya tâyin olunan tasfiye memurları, tasfiye safahati hakkında Maliye Vekâletine her ay sonunda rapor vermekle mükelleftirler.

Maliye Vekâleti, bankalar yeminli murakıpları vasıtasıyla iflâs idaresinin ve tasfiye memurlarının bu kanunun tatbikatı ile ilgili muamelâtını tetkik ettirmek salâhiyetini haizdir.

X - Cezai hükümler

MADDE 66. — Bu kanunun 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 8 nci maddesinin birinci fıkrası mucibince mezuniyet istihsal etmeden veya 13 nci maddede yazılı müsaadeyi almadan bankacılık muameleleri ile iştigale veya mevduat kabulüne başlayan veya 24 nci madde hükmüne aykırı olarak mevduat kabul eden hükmi şahısların işlerini fiilen idare eden vazifeli ve alâkalı idare meclisi reis ve âzaları veya umum müdür, umum müdür muavinleri veya müdürleri 5 000 liradan 25 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber 6 aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

24 nci madde hükmüne aykırı hareket eden hakiki şahıslar da bu madde hükmüne tâbidirler.

Ayrıca, Maliye Vekâletinin talebi üzerine bu müessese ve teşekküllerin muvakkat veya daimî olarak faaliyetten men'ine mahkemece karar verilebilir .

MADDE 67. — Maliye Vekâletinden müsaade istihsal ettikten sonra bu kanunun 6 nci maddesi ile 8 nci maddenin son fıkralarında yazılı hususlardan her hangi birine aykırı durumları tesbit edilen bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebligat tarihinden itibaren 6 ay içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, bankaların veya şubelerinin muvakkat veya daimî olarak faaliyetten menine mahkemece karar verilebilir.

MADDE 68. — Kanunun 10, 14, 17, 18, 19, 21, 23, 26, 30, 31, 34, 37, 41, 42, 44, 45, 46, 51, 52, 54, 55, 56, 59, 61 ve 65 nci maddeleri ile 15 nci maddenin son fıkrasında yazılı mükellefiyet ve mecburiyetleri yerine getirmiyen veya bu mükellefiyet ve mecburiyetlere riayet etmiyen veya bankalar yeminli murakıpları ile 62 nci maddede yazılı hususi murakıpların vazifelerini ifalarına mümanaat eden bankaların, vazife ve alâkalarına göre, İdare Meclisi Reisi veya âzaları veya murakıplar veya umum müdür veya umum müdür muavinleri veya idareci veya memurları veya tasfiye memurları 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

MADDE 69. — Kanunun 28, 33, 35 ve 36 nci maddelerinde yazılı hükümlere ve hadlere riayet etmiyen bankalar, Maliye Vekâletince kendilerine yapılacak tebligatta bir aydan az olmamak üzere bildirilecek müddetler içinde bu durumlarını ıslah etmedikleri takdirde, bankaların, vazife ve alâkalarına göre, İdare Meclisi Reisi veya âzaları veya umum müdür veya umum müdür muavinleri veya memurları 10 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

MADDE 70. — Kanunun 32, 38, 39, 40, 47, 48, 49, 50, 63 ve 64 nci maddelerinde yazılı hükümlere riayet etmiyen bankaların ve 50 nci maddenin 3 nci fıkrası hükmüne aykırı hareket eden iştirakleri ve iştiraklerinin şerik olduğu müesseselerin işlerini fiilen idare eden vazifeli ve alâkalı İdare Meclisi Reis ve âzaları ile umum müdür, umum müdür muavinleri ve müdürleri 5 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezası ile birlikte 6 aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Şu kadar ki; yukarda yazılı maddelerin hükümlerine muhalefet bankaya veya iştirak müesseselerine veya alâkalı şahıslara menfaat teminini hedef tuttuğu veya bu nevi hareketler neticesinde fiilen böyle bir menfaat temin edilmiş olduğu takdirde, ağır para cezası 10 000 liradan az olmamak üzere bu menfaatlerin 5 misli olarak hükmedilir.

Bankaların, kanunun 49 ve 50 nci maddeleri hükümlerine muhalif olarak ikti-

sabettikleri menkul ve gayrimenkul malların mahkûmiyet hükmi ile birlikte satılarak tasfiyelerine karar verilir.

Satış ve tasfiye İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfikan adliye icra memurları tarafından yapılır. Satış bedelinden satış ve tasfiye masrafları tenzil edilerek artanı bankaya verilir.

Yukardaki fıkra gereğince satış bedelinden tenzil olunacak masraflar evvel-emirde Maliye Vekâleti bütçesinin mahkeme haraları tertibinden avans suretiyle ödenir.

MADDE 71. — 68, 69 ve 70 nci maddelerde yazılı cezayı müstelzim fiil ve hareketler, alâkalı bankanın emin bir şekilde çalışmasını haleldar edecek mahiyette bulunduğu takdirde, mezkûr maddelerde yazılı cezalara ilâveten, Maliye Vekâletinin talebi üzerine bu gibi bankaların daimî ve muvakkat olarak faaliyetten men'ine mahkemece karar verilir.

MADDE 72. — 57 ve 58 nci maddelerde yazılı mükellefiyetlere riayet etmiyen bankalara tatbik olunacak para cezaları Bankalar Birliği Umumi Heyetince tesbit ve karara bağlanır. Ancak bu para cezaları on bin lirayı geçemez.

Para cezaları Birliğin yazacağı müzekkere üzerine Adliye İcra Dairesince tahsil ve Birliğe gelir kaydolunur.

Salâhiyetli icra dairesi, Birliğin merkezinin bulunduğu mahal icra dairesidir.

Birliğin yazacağı bu müzekkereler İcra ve İflâs Kanununun 68 nci maddesinde gösterilen vesikalardan maduttur.

Hakikate aykırı vesaik tanzimi

MADDE 73. — Maliye ve Ticaret Vekâletleri ile T. C. Merkez Bankasına verilen hesap hulâsalarında, veya neşir ve ilân olunan bilânçolarda yapılan sahte beyanlardan dolayı bu vesikaları imza edenler 6 aydan 5 seneye kadar hapis ve 10 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Sırların ifşası

MADDE 74. -- Sıfat ve vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları, bankaya veya bankanın müşterilerine ait sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden banka mensupları ile sair vazifeliler, bir aydan bir seneye kadar hapis cezası ve 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukardaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadiyle ifşa ederlerse 6 aydan 2 seneye kadar hapis ve 1 000 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılmakla beraber, ayrıca, daimî veya muvakkat olarak bankalarda istihdamdan menedilmelerine veya memuriyetten mahrumiyetlerine de hükmolunur.

Bu madde hükmü banka mensupları ile sair vazifelilerin işlerinden ayrılmalari halinde de ayrıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.

Bankalar yeminli murakiplerinin mesuliyetleri

MADDE 75. — Vazifeleri dolayısıyla vâkıf oldukları sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden bankalar yeminli murakipleri ve muavinleri 6 aydan 2 seneye kadar hapis cezasına ve 2 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukardaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadiyle ifşa ederlerse, 1 seneden 3 seneye kadar hapis cezasına ve 5 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber,

ayrıca daimî veya muvakkat olarak memuriyetten mahrumiyetlerine ve bankalarda istihdamdan menedilmelerine de hükmolunur.

Bu madde hükmü yukarıda yazılı kimselerin vazifelerinden ayrılmaları halinde de ayıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.

Asılsız neşriyat ve haber yayma

MADDE 76. — Bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine veya servetine zarar verebilecek bir hususu isnadeden veya bu yolda asılsız haber yaymaları üç aydan iki seneye kadar hapis, 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu fiilin, Basın Kanununda yazılı neşir vasıtalarından biri ile veya radyo ile işlenmesi veya nakledilmesi halinde 6 aydan 3 seneye kadar hapis ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Umumi hükümlerin mahfuziyeti

MADDE 77. — Bankaların veya mesul şahıslarının bu kanunda suç teşkil eden hareket ve fiilleri başka kanunlara göre de cezayı müstelzim bulunduğu ahvalde haklarında en ağır cezayı ihtiva eden kanun maddesi tatbik olunur.

İflâsın mesulleri

MADDE 78. — Bir bankanın iflâsı halinde o bankanın idare meclisi, idare komitesi reisi ve âzaları ile umum müdür, muavinleri, müdür ve imzaları bankayı ilzam eden memurlarının bu kanuna aykırı hareketleri iflâsa sebeb olmuş ise Maliye Vekâletinin talebi üzerine gerekirse bunların şahsın iflâslarına mahkemece karar verilebilir. Ve haklarında İcra ve İflâs Kanununun 5, 6 ve 7 nci babları hükümleri tatbik olunur.

Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin mahfuziyeti

MADDE 79. — Türk Ticaret Kanununun mesuliyeti mutazammın hükümleri mahfuzdur.

Vazifeli merci

MADDE 80. — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı takibat icrası, Maliye Vekâleti tarafından Cumhuriyet Müddeiumumiliğine müzekkere yazılmasına bağlıdır. Bu müzekkere ile Maliye Vekâleti aynı zamanda müdahil sıfatını iktisab eder.

Cumhuriyet Müddeiumumileri takibata mahal olmadığına karar verirlerse, Maliye Vekâleti, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza salâhiyetlidir.

74 ve 76 nci maddelerde yazılı suçlardan dolayı alâkalı bankaların dâva açma hakkı mahfuzdur.

Bu kanunda yazılı suçlar Asliye Ceza Mahkemelerinde 3005 sayılı Kanun hükümlerine göre riyet olunur. Mahkeme hükmünden evvel de bu kanunda yazılı muvakkat veya daimî olarak faaliyette meni kararı verebilir.

Para cezalarının tahsili

MADDE 81. — Bu kanunda zikredilen para cezalarında hükmi şahısların mesuliyeti Türk Ticaret Kanununun 65 nci maddesine göre tâyin olunur.

Para cezaları hükmi şahıslardan âmne alacaklarının tahsili usulü hakkındaki kanun hükümleri mucibince tahsil edilir.

XI - Mahfuz ve mülga hükümler

MADDE 82. — Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tevdiat kabul etmediği müddetçe bu kanun hükümlerine tâbi tutulmaz.

Mülga hükümler

MADDE 83. — a) 2999 sayılı Bankalar Kanunu ek ve tadilleri ile,
b) 5072 sayılı Kanunla değiştirilen 4060 sayılı Kanunun bankalarla ortaklıklara mütaallik hükümlerinin ve ecnebi şirketler hakkında 30 Teşrinisani 1330 tarih ve 49 sayılı Muvakkat Kanun ile 10 Ağustos 1331 tarihli zeylinin bu kanuna muhalif olan hükümleri meriyetten kaldırılmıştır.

Bankalar yeminli murakıplığı teşkilâtı

MADDE 84. — 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maliye Vekâletine ait kısmından ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar kaldırılmış ve bunun yerine ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı kadrolar konulmuştur.

MUVAKKAT MADDE 1. — kanunun neşri tarihinde mevcut bankalar, kanunun neşrini takibeden (6) ay içinde esas mukavelelerini işbu kanunda yazılı hükümlere intibak ettirmeye ve Bankalar Birliğinin kuruluşu tarihinden itibaren bir ay zarfında bu Birliğe âza olmaya mecburdurlar.

MUVAKKAT MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut bankalar, sermaye ve ihtiyatlarını 6 ncı maddedeki miktarlara kanunun neşri tarihinden itibaren 3 sene zarfında iblâğa mecburdurlar.

Zaruri hallerde Maliye Vekâleti bu müddeti uzatmaya yetkilidir.

Yabancı bankaların, bu kanunun neşri tarihinde mevcut ihtiyatlarından, kanunların ayrılmasını mecbur tutmadığı miktarlar, asgari sermaye ve ihtiyatlar yekûnunun hesabında nazara alınmaz.

MUVAKKAT MADDE 3. — Bankalar, mevduatın 26 ncı madde gereğince tasnifini bu kanunun yürürlüğe vaz'ı tarihinden itibaren 6 ay zarfında ikmal ve mütaakıp üç aylık hesap hulâsalarında göstermeye mecburdurlar.

MUVAKKAT MADDE 4. — Bankalar, 2999 sayılı Kanunun 4196 ve 5072 sayılı kanunlarla muaddel 26 ncı maddesi mucibince mubayaa ettikleri tahvillerden bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kanuni karşılık olarak ellerinde bulunanları, itfa tarihlerine kadar, işbu kanunun 33 ncü maddesi mucibince Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yatırılması icab eden kanuni karşılıklar yerine muhafaza etmeye yetkilidirler. Ancak bu takdirde :

a) Kanunun yürürlük tarihindeki mevduatları yekûnundan tahvillerin mubayaa kıymetlerine göre tahville karşılanmayan kısım ile ellerindeki tahvillerden itfa olunanların temsil ettikleri kanuni karşılıkları Amortisman ve Kredi Sandığı adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına üç ay içinde yatırmakla mükelleftirler.

b) Yukarda yazılı tahviller işbu kanunun 37 ncü maddesi hükümleri dairesinde kayıt ve muhafaza edilir ve aynı hükümlere tâbidirler.

MUVAKKAT MADDE 5. — Bankalar, 39, 48 ve 49 ncü maddeler hükümlerine aykırı muamelelerin tasfiyesini 50 ncü maddede yazılı ihtiyaçlarından fazla gayrimenkullerin tasfiye ve satışını işbu kanunun yürürlüğe vaz'ı tarihinden itibaren 3 sene içinde ikmal etmeye mecburdurlar.

Zaruri hallerde Maliye Vekâleti, Ticaret Vekâletinin de mütalâasını almak şartıyla bu müddeti uzatmaya yetkilidir.

Bu müddet zarfında tasfiye edilmeyen gayrimenkuller alâkalıların cezai mesuliyetleri baki kalmak şartıyla adliye icra dairelerince, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine tevfikân satılarak tutarlarından masraflar tenzil edildikten sonra bakiyesi bankaya verilir.

Yukardaki fıkra gereğince satış bedelinden tenzil edilecek olan masraflar evvel emirde Maliye Vekâleti bütçesinin mahkeme harcları tertibinden avans suretiyle ödenir.

MUVAKKAT MADDE 6. — Bu kanunun meriyete girdiği tarihte mevcut bankalar, 16 ve 18 nci maddelerde yazılı mükellefiyetleri bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren iki ay içinde yerine getirmekle mükelleftirler.

MUVAKKAT MADDE 7. — Bu kanunun neşri tarihinde mevcud olup 7. II. 1956 tarihli ve 4/6620 sayılı kararname ile kurulmuş bulunan «Banka Kredilerini Tanzim Komitesi» nece ittihaz edilmiş biletimle kararlar, bu kanunun 47 nci maddesi ile kurulan Komitece hilâfına karar alınmadıkça, işbu yeni komite tarafından ittihaz olunmuş kararlar gibi hüküm ifade eder.

MUVAKKAT MADDE 8. — Bu kanunun meriyete girdiği tarihte bankalar yeminli murakıplığında bulunanlar, avrı bir tâyin muamelesine lüzum olmaksızın yeni kadrolara geçirilirler.

Maliye Vekâleti, yeni kadrolar mecmuumun üçte biri nispetinde, teftiş, murakabe ve bankacılık sahasında ihtisas sahibi kimseler arasından, bir yıl müddetle, imtihanla bankalar yeminli murakıplı tâyinine yetkilidir.

MUVAKKAT MADDE 9. — Yukardaki muvakkat maddeler hükümlerine aykırı hareket eden bankalarla bu bankaların vazifeli idareci ve memurları 1, 2, 3 ve 6 nci muvakkat maddelere aykırı fiiller için 68 nci madde; 4 nci muvakkat maddeye aykırı fiiller için 69 nci madde ve 5 nci muvakkat maddeye aykırı fiiller için de 70 nci madde hükümlerine göre ve aynı esaslar dâhilinde cezalandırılırlar.

MADDE 85. — Bu kanun neşri tarihinden üç ay sonra meriyete girer.

MADDE 86. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Muvakkat Encümenin tadiline bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

Bankalar murakıpları

	Sayı	Aylık
Bankalar Murakıpları	1	90
»	1	80
»	1	60
Büro Şefi	1	50

[2] SAYILI CETVEL

Bankalar yeminli murakıpları

	Sayı	Aylık
Reis	1	100
Başmurakıplı	2	90
Birinci Sınıf Murakıplı	5	80
İkinci » »	4	70
Üçüncü » »	3	60
Murakıplı Muavini	5	40
Büro Şefi	2	50
Memur	4	40